Kong Magnus Håkonsson Lagabøtes landslov

Kong Magnus Håkonsson Lagabøtes landslov, utgitt ved Magnus Rindal og Bjørg Dale Spørck, Arkivverket, *Norrøne tekster* nr. 9, Oslo 2018
Digital versjon av tekst uten variantapparat, Nasjonalbiblioteket, Oslo 2020

[tall]: sidetall i 2018-utgåva
\tall\: sideskift i handskriftet
#: nytt avsnitt i handskriftet
/: linjeskift i handskriftet
‹…›: manglande tekst
^{tekst}: tilføying
~~tekst~~: eliminering

For variantapparat, innleiing og kjeldelister, sjå Rindal og Spørck 2018.

Prologen

[101] \8r\ Magnus með guðs miskun noregs. k*onu*ngr son H*akonar* / k*onu*ngs sonar son Suerris k*onu*ngs sender ollum gudes/ vínum *ok* sínum j frosto þings logum. Q*veðju* G*uðs ok*/ sina Þer vitið at hínír skynsamozsto [102] me*n*n af frosto / þings logum hafa iðurlega getet firir oss at þer hafet spurt / at ver hofum lut i at at bøta nokot um flæstar logbøkr. j/ landeno *ok* beðet oss at yður bok skylldi eigi þ*eir*ra vmbota lut/laus v*erð*a En þer skuluð. þ*at*. vita sanlega at oss be*r*r aðr væl f*irir*/ at sia en þo nu einkanlega bæzt er þér trøystit suo mikit .a./ vara forsio at þer dømeð. [103] hana alla j vara skipan þ*at* af att/ taka *ok* þ*at*. við at leggia sem oss þyckir bæzt b*er*a með hinna bæz/stu ma*n*na raðe. *ok* þui hofum vér. nu vm riðir iðurllega skoðat h*an*a / *ok* lizt oss sem allviða mætte með færrom orðom fullan orskurð/ gefa þar sem hon talar aðr gøysi margt vm En sumum stoðu*m*/ þyrpti hon sanlega [104] til logu þar sem hværgi. v*ar*. aðr liosaræ en/ marger þyrpti þæir sem fakunigir váru. Nv þo at vér. kennem oss/ miok vanku*n*nende til slikra [stor ræða þa. hofum vér. þo þerssa / bok latet rita er vér sendom yðer eptir slikum. hætte sem h*on* vattar / trøystande a. vars. h*er*ra [i*es*u *krist*. miskun *ok* þ*eir*ra. hin*n*a skynsamostv [105] ma*n*na [til logu er [i hia oss varo En at þer skilið þui giorr hvi/ ver hofum. suo bolkum skipat J boke*n*ne sem nu er þa græíniR/ sia hatter firir yðr sem hær fylgir Þingfarar bolkr er nu sem/ fyrr .J. anduerðu ritaðr aðr en hefi sialfa bokena. At aðr b*er*r at/ þingget se skipat *ok* [nemdar me*n*n skodaðer. logretto me*n*n kosner / eiðar fluttir *ok* grið sætt *ok* siðsemdum [106] lyst at þui bæt*r* v*erð*i boke*n*ne/ lyt siðan þinget er bæter stillt *ok* siðatt Fysti lut*r* bokarennar/ er cristins doms. bolkr at me*n*n skili cristilega trv v*er*a grundvoll/ *ok* upp haf allra goðra luta *ok* hæilagrar. k*ir*kiu lyðni *ok* hennar for\\ ma*n*na vera lysing *ok* læiðtogarar til allra loglegra rettynda. / *ok* miskunsamlegra siðsemda Nest [cristins doms bælkinum / er utfarar bolker at alþyðan skili [107] þa*n*n sama guð. hafa ski/pat k*onu*ngenom til verallegs vallz en hi*n*n til anlegs Eptir/ vtfarar bolk er ma*n*nhælgi þui at nest þuisa høfer. hofð/ingivnum *ok* oðru*m* vt i f*ra*. at hallda *ok* hallda lata guðs frið / *ok* goðra ma*n*na frælsi. millum cristi*n*na. man*n*a En þeim með / logum at ræpsa [*ok* þo hofliga sem at oðru v*erð*a provaðr Nest/ ma*n*nhælgi er ærfða tal með þui flæira er þar [108] fylgir *ok* hæfr/ þ*at* með quenna giptingum þui at mikllu varðar þæim er til/ arfanna kalla at þeir se j loglegom. hivnskap getner. Eptir/ ærfða tal hæfr landa brigði. þui at þa*n*n tíma sem m*að*r erfir / nokorar Jarðr. þa høfer honom at skoða vm sin oðoll *ok* suo / annarra ma*n*na at ha*n*n hallde engarra ma*n*na oðllom. m*eð* logu*m* / sottom *ok* ku*n*ni sin oðol með logum at brigða Eptir landa/brigði er landz leigu bolkr þui [at þeim høfer með. logum [109] sinar jarðr at byggia sem með. logu*m* hafa aat. komezt Eptir/ landz lægu bolk er kaupa bolkr þui at suo skal eptir laga/soknom lausa aura søkia sem með landa brigði land *ok* iarðer / Eptir kaupa bolk er þiofa bolkr þui at þat høfer engum / firir oðrum at tortíma. sem hi*n*n hefir með logum at komezt / En sa er oðru vis gerir ma*n*n. laga repsing firir taka Siðazt / J boke*n*ne ero k*onu*nga rettar bøter þui at sa k*onu*ngr sem til er ski/paðr eptir at [110] sia logum a eigi siðer at hugga sína siðsama / þægna með linkind *ok* rettar botom en at tempra vspaka með/ hirtíng *ok* [loglegom repsingum Erfðir þær er til hafa fallet/ *ok* vm [quenna giptingar *ok* um viga færði *ok* vm oll onnur laga/mal þa skulu eptir þui vera sem þa gengo log J. lande er þav \\ [111] mal gerðuzt ef eigi hefir aðr [loglegr domr a fallet Biðium/ ver *ok* yðr at þer varkynið uið oss. þ*at*. sem a skorter þui at/ mæir hefir volldet vanku*n*nende vart eða galøysi en jlluili / eða vilia løysi sem ætlla

ma þo at oss tøke þat sialldar eða/ ver hefdim mi*n*na við sætt en nu hofum ver Finzt *ok* nokot/ nytsamlegt i þockum þ*at*. [112] aller [varom h*er*ra i*es*u *krist* hværss / nafn se blezsat vtan enda Am*en*

Tingfarebolken

 # [Her hefr upp fyrsta lut frosto/ þings bokar *ok* greinir her vm logþingi Capitulus
[114] FRjðer *ok* blezsan vars. h*e*rra [i*e*su *krist*i arnaðar orð/ varrar fru s*anct*e marie *ok* hi*n*ns hælga olafs k*onu*ngs/ *ok* allra heilagra ma*n*na se með [115] oss ollum ‹…› / monum nu *ok* iafnan En ver skulum logþingi vart/ eiga eiga. a .xíí. manaðom huerium a frosto a þingstað rettom / botolfs uoku æptan þar skulu aller fi*n*nazt nauðsynia laust/ þeir sem til þings ero nemder En Barrun eða umboðs m*aðr*. k*onu*ngs / skulu nemt hafa a miðfostu þingi suo marga me*n*n or hueriu/ fylki sem her vattar J nesta capitulo eptir eða þ*ei*rra loglegr vmboðs/ m*aðr ok* nefna þa [116] me*n*n er ser hafa forværks me*n*n *ok* þeim synizt til/ skila venazster *ok* þeir mege þat með eiði sinum sanna En þan/ eið skulu þeir sueria þan fyrsta søran dag er þ*ei*r koma a frosta/ þing með þerssom eiðstaf. at þerss læggr ha*n*n hond. a bok *ok* þui/ [skytr ha*n*n til guðs at þa me*n*n [hefir ha*n*n nemda til [frosto þings / er honom [117] synduzt venazter til skila eptir sini samvizsku ok / suo skal ha*n*n iafnan nemfna siðan meðan h*ann*. hefir þ*at* starf En / þenna eið skal engi optar sueria en [vm sín

 # [her segir til vm/ nemdd til frosta þings
Nv skulu lendir me*n*n *ok* syslu me*n*n nefna a miðføstu þíngí me*n*n til æiðzsíuaþíngs sva marga sem her vattar. Af gvðbranzdolum .ííij. me*n*n fyr*ir* [118] norðan rost. *ok* skulu bøndr leggia [til m*eð* hv*er*ium nefndar manne .vi. aura. En f*irir* sunnan rost *ok* til humlu .viij. me*n*n. *ok* skulu bøndr leggia [til m*eð* hv*er*íum nefndar man*n*e [halfa mork. Af [hæína fylke .íj. tylft*ir ok* skulu bøndr leggia til .iij. aura. Af haða fylki .íj. tylftir. *ok* skulu bøndr leggía til m*eð* hv*er*íum nefndar ma*n*ne .íij. aura. Af rauma fylki skal nefna .íj. tylft*ir* ma*n*na. *ok* skulu bøndr leggia til m*eð* hv*er*íum nefndar ma*n*ne .íj. aura. Af æystrvdolum skal nefna .ij. me*n*n [f*irir* norðan ámot. *ok* skulu bøndr leggia til m*eð* hv*er*íum [nefndar ma*n*ne .vi. aura. En f*irir* sunnan amot .iiij. me*n*n. *ok* skulu bøndr leggia til m*eð* hv*er*íum [nefndar ma*n*ne [halfa mork.

[Svo er mælt at [nefna skal vtan or þrondæimi xl. bonda or hueriu [119] fylki. En íí. men [skal/ nefna or [naumudal *ok* hu*er*ri skipreiðu *ok* or Raumsdale [*ok* skal hvær*r* þ*ei*rra hafa \9v\ J. þingfarar fe .iii. aura hvær*r* þ*ei*rra er til þings [er nemdr En af norðmøre/ skal nefna or hu*er*ri skipreiðu .íí. m*enn ok* suo or updale *ok* hafe i farar øyri [.ii. aura / En [i*nn*anfiarðar allt øyri. En i*nn*an or þ[r]ondeimj .xl. bonda or hu*er*riu fylkj sk*a*l fara

[Nv er sua mællt at [ne*m*fna sk*al* or egða fylki .xij. menn oc sk*al* hu*err* nefndar maðr þeðan taka i farar øyri sinn .x. aura s*ilfrs*. En or rygiafylki [sk*al* nefna .xxx. m*anna* oc sk*al* huer [nefndar m*aðr* þeðan taka [120] mork s*ilfrs* sunnan fiarðar en .vij. aura norðan fiarðar. Or horða fylki sk*al* nefna .xl. m*anna* oc sk*al* hu*err* hafa af sunnhorðum .v. a*ura* s*ilfrs*. en af norð horðulande [.iij. aura hu*err* nefndar m*aðr*. Or [sygna fylki [sk*al* nefna .xx. menn oc skal hu*err* [nefndar m*aðr* taka .v. aura s*ilfrs*. Or fyrða fylki sk*al* nefna .xx.

menn oc sk*al* hu*err* nefndar m*aðr* taka .vj. aura s*ilfrs* [or sunn fiorðum [121] en .vij. aura or norð fiorðum. Or sunnmøra fylki [sk*al* nefna .xij.. men oc [sk*al* huer nefndar maðr taka .x. a*ura* s*ilfrs*. en mork or nørðra luta. Af ualdrese sk*al* nefna .iiij. men oc af haddinga dale .ij. menn. af sættre .iij. menn or otrodale .iiij. menn hafe hu*er* r nefndar m*aðr* .v. m*á*naða mate smørs. þ*at* skolu bøndr g*er*a at fear magne. oc sk*al* hu*err* nefndar m*aðr* taka mork s*ilfrs* i farar øyri sinn. sk*al* þetta fe vpplukazt i biorguin af logm*anni* oc þ*ei*m sem bøarmanna fe uarðueita.

[122] Nu e*r* sua melt at nefna skal til logþingis sua sem uant e*r ok* hafe huar farar fee sit eftir fornom vana or huariu fylki eða bygdalage. [En ef Barrun eða syslu me*n* n nefna eigi me*n*n suo til þings sem nv/ er mælt þa ero þæir seckir mork .s*ilfrs*. [við k*onu*ng firir [123] hværn er [.o./ nemder er Engan skal til lausnar nefna *ok* þui at eins skipti a / gera at þeim gange logleg forfoll til er fyrr [v*ar* nemder En hvæ*r* r/ nemdar maðr er siðar kømr til logþingis nauðsynia laust en / søre ero flut er sæckr [mork .s*ilfrs*. En logmaðr *ok* logretto me*n*n mete/ nauðsyniar [Hvær*r ok* sem eigi greiðir [nemdar mo*n*num [til logu fe / suo sem skillt er [124] þa seckizt mork .s*ilfrs*. Nu ero Barrunar *ok* suo / sysllu me*n*n *ok* umboðs me*n*n bæðe k*onu*ngs *ok* b*iskup*s aller skylldugir at/ koma til logþingis En þeir sem eigi koma forfalla laust [þa ero/ seckir .íií. morkum. s*ilfrs ok* þat fra*m*mar sem k*onu*nge virðazt saker til

 # [vm þing *ok* þings skipan

[125] ÞJng skal standa suo lenge sem [logm*aðr* vill *ok* honom þyckir fallet vera firir mala mana saker / *ok* logretto me*n*n samþyckia Skal logm*aðr* lata gera vebond a þíngstað/ rettom. a frosto suo við at þ*ei*r hafe rum firir jnnan sem i logretto/ ero nemder En þat skulu vera iii. tylptir ma*n*na *ok* skipta þo / suo til at or hueriu fylki se [126] nokorer J nemder þ*ei*r sem væl þyckia / til fallner En þ*ei*r sem [i logretto ero nemder skulu eið sueria m*eð*/ þema eiðstaf aðr en þæir gange J logretto at h*ann* skytr þui. til/ guðs at h*ann* skal þ*at* til allra ma*n*na mala leggia sem h*ann* væit san*n*azt / firir guði eptir si*n*ni samvizsku suo með sakaðom sem með sifiad/om *ok* suo skal ha*n*n Jafnan gera þegar ha*n*n er J. logretto nemdr/ Fyrsta sini skal maðr þenna eið sveria þegar h*ann*. gengr J logretto / en eigi [127] opptar þo at ha*n*n se nemdr. Engi þ*ei*rra ma*n*na sem eigi ero / J logretto nemdr skal setiazt innan vebanda orlofs. laust En ef\10r\ h*ann* sæzt. *ok* gengr eigi þegar ut er við ha*n*n er mælt þa er h*ann* sæck / halfre mork .s*ilfrs*. Me*n*n skulu fastande [til [128] þíngs ganga *ok* sitia / þing þa er sol er iaustri *ok* vera [a þingi til noons En logmaðr/ skal. lata ringia hin*n*i mesto klocko þa er ha*n*n vill til þíngs/ með bok søkia En þeirri klocko skal eigi til annars ringia / meðan þinget stendr En ef nokor slæzt J mat eða J mungat / *ok* røker þat meir en þinget h*ann*. skal enskis sins mals upp ræist / eiga. a [þeim degi hvat male [129] sem h*ann* .a. at drifa .a. frosto þingi / Dryk skal engi maðr [til þings bera. hvarke til solu ne [annan/ veg En ef boren værðr þa er upp næmt *ok* eiga þing me*n*n þat / Aller me*n*n skulu J logretto sitia suo lenge sem nu er mælt þ*ei*r/ sem i ero nemder nema þeir gange at nauðsynium En ef. h*ann*. gengr [130] otan vebanda nauðsynia laust sæck*r* .íi. avru*m* .s*ilfrs*. Þæir/ me*n*n sem ero vtan vebanda *ok* gera þar hark eða harøysti suo/ at logretto me*n*n mega eigi gøyma doma sínna eða þeir kæra / mal sin er logmanz *ok* logretto ma*n*na orlof. hafa til sæckr hvær*r*/ øyri .s*ilfrs*. er at þui værðr ku*n*nr *ok* sann*r ok* [131] er honom til sagt adr.

 # [vm vitni a frosta þingi Capitul*um*

Eptir gognum *ok* vitnum skal/ hvært mal døma Suo er ef ei*n*n be*r*r vitnj [með ma*n*ne sem/ engi b*er*e En .íí. sem .x. ef m*aðr* hyggr eigi andvítnj amote Nu ero/ þau vitni er eigi skulu andvitni J mote koma. Þat er heímstefnv/ vitni *ok* þingstefnv vítní quoðu [132] vitni *ok* nauðsyniar vitni ef þat e*r*/ vitnat vndir ma*n*n *ok* forsagnar vitni *ok* þau vitni er [me*n*n b*er*a. vm/ dæilld ma*n*na at samkundum Þeir me*n*n sem i logretto ero nemdir / skulu døma log vm oll þau mal er þangat ero skoten *ok* þar ero log/lega framboren Þau mal skal fyrst døma er til logþingis ero [133] logð / *ok* logbok segir at størst ero [En þa þau er þangat ero stæm*n*d *ok* oll/ þau mal er me*n*n leggia hendr sínar saman firir vattom tvæím \10v\ ef þ*at* vitni kømer fram a þingi Siðan þau er þar værðr a sæzt *ok*/ smæst ero En allt þ*at*. er logbok skiler eigi or þa skal þ*at* or hueriu/ male hafa er þ*ei*r værða [134] asatter aller En ef þa skil a þa raðe logm*aðr*/ *ok* þeir er með honom samþyckia nema k*onu*nge með hin*n*a vitrazto m*ann*a / raðe litizt annat loglegare

[135] **# [Um grið a frosta þingj Capitulus /**

Aller þ*ei*r me*n*n sem .J. frosto þings logum *ok* for ero skulu J griðum / vera hvær við annan þar til er [þeir koma heim til sins hæimi/lis En ef [ei*n*n hvæ*r*r geng*r* a þersse grið suo at ha*n*n veger ma*n*n eða/ væitir lemstrar saar þa hefir sa firir gortt fe *ok* friði [136] J. lande *ok*/ lausum øyri *ok* kome alldri J land appt*r* En ef me*n*n værða særðr / a frosta þingi eða fa ei*n*n hværn annan ºlut af ma*n*na volldum./ *ok* vilia þa øykzt retter þ*ei*rra at hælmíngi En k*onu*nge .víií. ertogo*m* / *ok* .xíií. morkum .s*ilfrs*. En ef me*n*n bera voppn a frosta þingi giallde/ halfa mork [137] .s*ilfrs*. *ok* late voppnen eigi k*onu*ngr holf vopn *ok* halfa sæckt / En þing me*n*n halft þui at J. ollum stoðum høfer monum at / gæta [spæktar *ok* siðsemdar En þo einkanlega J þeim stoðum mest er / til siðsemdar ero skipaðer af anduerðu *ok* [138] flestum værðr mestr skaðe/ ef nokot skærst J. Hveruitna er me*n*n v*er*ða vittir a frosta þingj/ þa .a þat fe allt halft k*onu*ngr en halft þing me*n*n vtan þægn gilld/di *ok* friðbrot þ*at* .a. k*onu*ngr eínsaman En oll þingviti er til falla *ok* / eigi greiðazt .a. oðru. [139] frosta þingi þa take sysllu m*aðr ok* føre t*il* þings / En þ*ei*r sem eigi greiða þe*t*ta firir þriotsko saker þa se þeim sialf/stæmt til nesta frosta þings *ok* svare þar secktum *ok* domrofom ef/ þa greiðizt eigi *ok* hafe þa*n*n hælming er þing me*n*n æiga til þ*ei*rra / luta sem k*onu*ngr læggr raða Nu ef m*aðr* ryfr dom þa*n*n er [140] dømdr er / a frosta þingi *ok* [vapna tak er at aat ínnan vebanda *ok* otan. þa/ seckizt sa .ííií. morkum .s*ilfrs*. [við k*onu*ng er þa*n*n dom ryfr en mork .s*ilfrs*. / við sakar. abera. Þvi skal *ok* sysllu maðr lysa .a. frosta þingi hv*er*so \11r\ marger mandraparar eða aðrer vðada me*n*n vrðu J h*an*s sysllu a / hinum nesto .xíí. [141] manaðom *ok* segia skil a. vm voxt eða ifir. lit/ þ*ei*rra er hinum vrðu at skaða. at værði þui hælldr kender at li/kendom hvar sem þ*ei*r ku*n*nv fram at koma

 # [Um van profan

[142] Ef annar hva*r*r fryr a lutt sín þa er mal kømr hæim J/ herað *ok* kallar rangt v*er*a upp boret firir logretto me*n*n þa skal þo/ eigi brigða dome sæktar laust En h*ann*. ma stæmna [143] h*onu*m nesta ar ept*ir* / er mal .a. vid. h*ann*. til frosta þings *ok* hafe þar hvartveggia mal sit / uppi *ok* ef mal røynizt með sama hætte *ok* aðr þa hafe h*ann* costnað./ sin holfu avkin af hínum er ha*n*n ylfði til rangs mals *ok* søke h*ann* / þ*at*. sem aðrar fiar sokner Provazt *ok* suo at ha*n*n hafe rangt upp / [144] boret f*irir* logretto me*n*n er fyr dømdezt malet. *ok* dømezt þa aðrum / þa take sa kostnað sin holfu avkin *ok* k*onu*nge mork .s*ilfrs*. *ok* søke suo sem / aðr vattar. *ok* suo skal hv*er*uítna þar sem logm*aðr ok* aðrer skynsam*ir*. me*n*n/ sia at me*n*n v*er*ða ranglega eða aflaga sott*ir* eða til laga stemdir [145] eða / [aðrarlaga sokn*ir ok* dømezt h*onu*m hvarke fe ne eiðar nema

hi*n*n er sotte/ sveri f*irir* [eín eiði at h*ann*. hugðizt eptir retto male søkia

 # Um sysllu/ mana þing Capitulus

[Svo er mællt at sysllu m*enn* skulu þing eiga / ínnan þ*eir*ra .íií. [146] vikna er þ*eir* koma hæim af logþingi *ok* lysa / firir mon*n*um hvat talat v*ar* .a. þinggínu *ok* einkanlega hvat alykt / a fell þ*eir*ra mal er or ha*n*ns sysllu v*áru*. Nu skal sysllu m*aðr* þui lysa at log/þinggi skal hvært sumar uppi vera at Botolfs voku þa skal *ok* þvi/ lysa at me*n*n skulu eigi taka þa me*n*n J bygðir [til sin er þ*eir* laupa/ norðan eða sunnan vestan eða avstan [147] nema me*n*n viti at þ*eir* se skila/ me*n*n þui at slikir me*n*n ero þuí vaner at vera nokoro likt vet*r* eða / íí. *ok* hylla sik suo við me*n*n Siðan skiliazt þeir eigi bæt*r* við en þ*eir* / stela fe ma*n*na eða laupa brott með konom ma*n*na eða frenkom. / En hvær*r* sem [oðru [148] vis tækr er sækk*r* mork .*silfrs*. [við. k*onung*. ef hi*n*n provazt \11v\ at illum ma*n*ne

 # [Um dom rof um viga ferðj *ok* quena legorð

Alla þa doma er vm vigaferði skal setia [eða vm þ*eir*ra quenna / legorð er firir eiga at koma full manz giolld eða holf [149] þa/ skal þa alla með logum setia *ok* griðum til [fyrsta salls En sa er/ ryfr dom logsamdan [firir sal eða at fyrstum solum þa genggr/ ha*n*n a grið sin *ok* er trygrofe *ok* hefir firir gortt fe *ok* friði En þ*at* / ero nauðsyniar þærss er greiða .a. ef ha*n*n er sivkr eða sar eða/ aðrar þær navðsyniar [150] er goðr me*n*n bere vitni vm at h*ann* matte eigi/ til koma J æindaga En sal þat fyrsta skal fram koma ínnan./ þerss manaðar *ok* flytia heim til ha*n*ns *ok* se boðet honom með vatta/ tva En hi*n*n take þar við eða h*an*s vmboðs maðr nema hi*n*n vili/ indælla gera vm er taka .a. En vm oll onnur [151] mal er me*n*n ‹…›a / logdoma a. millum sin þa seckizt sa mork .*silfrs*. við sakar ab*er*a er/ þa*n*n dom ryfr *ok* hallda dom sem aðr en við k*onu*ng .ííií. morku*m*/ *ok* søke [sysllu m*aðr* badom til handa *ok* take hi*n*n fyrst [skulld sína. / [suo sem domendr dømde En sækt hvarstvæggia se siðan skipt at / fiar magne ef eigi vinzt til hvarstveggia En ef ha*n*n vill eigi/ [152] en dom hallda þa skal sysllu m*aðr* honom þing stæfna *ok* g*er*a h*ann*/ vtlægan nema ha*n*n giallde slikt upp sem nu er mælt

 # [Um laga/ stefnur til logm*anns*

Hveruitna þar sem me*n*n gera laga stefnur / ma*n*ne a þingi eða heima til logmanz þa skal g*er*a halfs / manaðar stefnu innan fylkis [153] *ok* vtan fiorðongs Manaðar/ stefnu vtan fylkis *ok* innan laga varra Tveggia manaðar stef/nv [innan landz *ok* otan laga varra Tolf manaðar stefnv er / maðr er otan landz Erfingi skal eða vmboðs m*aðr* male h*an*s svara ef m*aðr* er otan landz Nv er erfingi skylldr at g*er*a h*onu*m boð elligar / þing me*n*n ef erfingi er eigi a þingi [viðr mæles er hværr maðr / værðR at hafa firir ser

 # [Ner eigi skal stefna til logmanz Capitulus

[154] \12r\ A þessom timvm skal eigi til logm*anns* stæfna fr*á* mariu messo/ J langa fostu *ok* þo at hana bere ner paskom þa skal eigi/ stæfna siðar en holfum manaðe firir pasker *ok* fram til halvarðs/ messo Fra seliu ma*n*na messo *ok* t*il* cross messo um haustet Eigi neR / iolom en stæmdr mege firir stundar saker v*er*a .íií. net*r* hia log/ma*n*ne *ok* koma hæim at [155] iolom at føro veðre Eigi skal *ok* stefna / vm iol En aðrer timar en nu eru vndan skilldir [ero rett*ir* t*il* stef/nu En hvær*r* sem logm*anns* orskurð ryfr sæckr .ííií. morku*m* .*silfrs*

við/ k*onu*ng # Nu þar sem sa stefnir er loglegt mal hefir. a hende ma*n*ne / til logm*anns* með retre laga stefnu eða [156] ha*n*ns fulkomen vmboðs m*aðr* / þa seckizt sa er stæmt v*ar* ef ha*n*n kømr eigi forfalla laust. mork/ ‹…› k*onu*ng [En ef stæmdr kømr en stæmnande eigi þa seckizt h*ann* / sliku sem stæmdr ef ha*n*n køme eigi nema nauðsyniar banne eða / loglegr vmboðs m*aðr* h*an*s kome eða se þar firir retta stefnu Nu sa/ [157] er fællzt at male þa hallde þ*at* allt er logmaðr hefir skillt [þ*ei*rra j/ millum *ok* giallde kostnat allan [holfu aukin þa*n*n sem h*ann* hafðe f*irir*/ þui male siðan logm*aðr* skilaðe [fyrsta sin*n* imillum þ*ei*rra Nu skyteR/ nokor male sínu vndan logma*n*ne til frosta þings þa skoðe þ*at* / logretto [158] me*n*n invirðllega *ok* þo at þeim synizt ollum sa orskurðr/ eigi loglegr vera er logmaðr hefir sagt þa skulu þ*ei*r eigi rivfa/ logmanz orskurð en rita skulu þ*ei*r til k*onu*ngs hvat þeim lizt þar / sannazt J þui male *ok* [slikt ranzsak sem þ*ei*r hafa fra*m*mast provat / þui at þa*n*n orskurð er logm*aðr* veitir skal engi m*aðr* riufa nema k*onung*r/ se at logbok vatte J mote [159] *ok* h*ann*. se annat san*n*are með vitrazto m*ann*a/ raðe þui at ha*n*n er ifir skipaðr logen # Nv fær m*aðr* eigi rettyndi / i bygðum heima eða firir logma*n*ne þa er sakar ab*er*e skylldr at / stefna h*onu*m til [frosta þings er ha*n*n fær [160] eigi rett af *ok* ef ha*n*n/ hefir til þerss sanleg vitni at ha*n*n hefir honom þangat stæf*n*t \12v\ er mal a við ha*n*n *ok* þa*t*t annat at mal hafe suo faret sem h*ann* hefir/ hærmt þa skulu þing me*n*n døma þa*t*t mal at logfullu hvart sem/ ner ero baðer eða sa ei*n*n er f*ra*m berr *ok* logma*n*ne *ok* logretto mon/num þyckir [firir bita nema hínum banne [full nauðsyn [161] er/ stemt v*ar* *ok* suo þo at heima se til logm*anns* stæmt

Kristendomsbolken

[162] **# [her hæfr cristins doms/ bolk vm cristilega tru er men skulu hafa.**

[163] ÞAt er [upp haf / laga vara frosto [þings manna sem upp haf er allra [164] goðra / luta at [ver skulum hafa *ok* hallda cristilega tru./ Ver skulum trua a [guð foður alldzvalldanda hymins *ok* iarðar./ ver skulum trua avarn droten iésúm *christu*m hanns einga son. er/ geten er af mariu møy pindr vndir pilaz velldi crossfester *ok* / døydr *ok* grafen for niðr til hælfitis [*ok* løysti þann [allan fiollda / sina vina Þriðia [165] dag epptir er hann var døyddr i [sinum mandome / vskoddum sinum guddome ræis. hann upp af dauða *ok* v*ar* siðan m*eð* / læresvæinu*m* sinum .xl. daga f*rá* pascha degi *ok* til [upp stigningar/dags *ok* stæig þaðan til hímna upp *ok* þaðan skal hann koma a. / øfsta degi þerssa heíms at døma hværn eptir sinu*m* værðlæika ./ Ver skulum trua. a hællgan. anda at hann er sannr guð sem ./ faðr *ok* son *ok* þær [166] þriar skilningar er ein guð Ver skulum trua / allt þat er truir oll cristin þioð *ok* heilagra manna sambanð / *ok* heilog k*ir*kia hefir aðr samþyct með obrigðilegre samþyct / Ver skulum trua at syndir firir latazt við [skirn *ok* iðran *ok* so / skripta gang með hollde *ok* blode [vars drottens [er ver kollum/ hvsll er J messonne hælgazt [167] með [bøna hallde *ok* [ollmoso g*er*ðum / *ok* fostum *ok* með oðrum goðom lutum er men ge*r*a hugssa eða / mæla Ver skulum trua at hvæ*r*rs manz ~~syndir~~ likamer er j [er komen / hæimen eða koma kann til doma dags skal þa upp ræisazt ok/ þaðan af [skulu þ*ei*r er illa gerðu *ok* eigi iðrazt [með ifir bot \13r\ [þerssa [168] hæims skulu hafa endan lausan ofagnað með fian/danom *ok* hanns ærendrekom ihæluiti En hinir er gott hafa gort/ þerssa heims skulu hafa æilifan fagnað með guði *ok* hanns / [hælgum mo*n*num [vtan enda J hímíríkj

[169] **# [vm valld k*onu*ngs *ok* b*iskup*s/ er þ*ei*r hafa**

Nv af þui at [guðs miskun ser til þerss hværss/dagllega mikla þorf otallegs lyðes *ok* ymis fiollmennes / þa hefir hann skipat .íí. sinum þionom at v*er*a auðsynlega h*an*s/ vmboðs men vm þerssa hælgu tru *ok* hanns hæilagt logmal goðom/ monum til værndar [*ok* rettynda en vandom monum til repsingar *ok*/ ræinsanar [170] Ero þesser .íí. annar k*onu*ngr [en annar b*iskup* Hefir. k*onu*ngr/ [af guði valld til verallegra luta En b*iskup* [anllegt valld til anllgra/ luta [*ok* a hvar þ*ei*rra [at styrckia annars valld til retra mala [*ok* log/legra *ok* kennazt [við sik at þæir hafa valld *ok* [ifir boð af siolfum / guði en eigi af siolfum ser [En firir þui at þeir ero guðs vmboð/es men *ok* hinns annars [at þat sia aller men at [171] þ*ei*rra ma [engan veg mís/sa þerss hinns þriðia at sialfr guð virðizt at kalla sik. þ*ei*rra/ nomnum þa er sanllega sa J mikllum haska [við guð er þa styrkir ei / til sins vallðz sem guð hefir þeim til skipat [þar sem þ*ei*r b*er*a/ suo miklla abyrgð firir ollu lanðz folkeno [ok abyrgð f*irir* guði / [allra hælzt þar sem logen vatta með stoddum e*n*dda merkíum / Suo at hvarke mego [172] hofðingiarner ef þ*ei*r gøyma [at nauðga / [eða þynggia folkeno með ofmikilli agirnd *ok* eigi mege fauítrír / men synia hofdingionom logleglegrar þegnskylldu firir þriotsko/ saker eða skamsynar favizsko

 # [vm almenelega þægnskylldu Capitulus

Nv af þui at landz folket a miklla lyðskylldu k*onu*ngenom. ~~at~~/[173] [at væita þa være þat þarflegt at men

varaðezt þa miklo/ villi þoko er mestr lutr þerssa landz folks hefir suo hormulega / veret blíndat at J engu lande oðru finazt døme til þar sem \13v\ teknir [hafa veret ymisir men *ok* kallaðr k*onu*ngar ranglega mote / rettom k*onu*ngom *ok* logum hi*nn*s hælga olafs k*onu*ngs *ok* ollum þæim/ rettyndum er hvær*r* bonde villdi [oðrum vnna vm sinar erfðir/ þionada optt [væl born*ir* men*n* þeim er [varlla [174] matto v*er*a [knapar/ þe*ir*ra sem en vattar idag hvart þ*ei*r mistu fleiri oðala en hínír / er þ*ei*r kallaðo k*onu*nga sina *ok* suo [hítt sama vm mana missurnar / Nu at men*n* þurfi eigi griplande til at ganga hvær*r* retlega. a/ k*onu*ngr at vera ifir noregs vælldi þa se þat kunict ollum no/regs mo*n*num at Magnus k*onu*ngr son hakonar k*onu*ngs sonar son s*verris*/k*onu*ngs [staðfesti suo *ok* let [175] i bok setia hvær*r* at [rettom erfðum. a/ at vera noregs velldis k*onu*ngr eptir logum *ok* þui. iattaðo noregs m*enn*/ [*ok* samþyctu firir sik *ok* sit afspringi [við noregs með retto þing/ take at þersse skipan skal standa [þar vm ævenlega er þa v*ar* gorr

[176] **# [her hefr hina fyrstu k*onu*ngs/ ærfð**

J Nafe foður *ok* sonar *ok* heilags anda/ [eins guðs J hæilagre þríníngo skal ein [ha*n*ns þion k*onung*r v*er*a/ ifir ollu noregs k*onu*ngs velldi innan landz *ok* suo skatlondum. # En / eptir fra fall k*onu*ngs vars þa er su hin fyrsta ærfð [noregs. k*onu*ngs / at sa skal k*onu*ngr vera ifir [noregs k*onu*ngs velldi sem noregs k*onu*ngs son/ er [177] hi*n*n ælzti ei*n*n

[her hæfr aðra k*onu*ngs ærfð Capitulus

Sv er onnur ærfð at sa sonar son k*onu*ngs er skilgeten er hi*n*n/ elzti ein skal k*onu*ngr vera [sa er faðer hans var skilgeten /

[hin/ .iij. k*onu*ngs ærfð segizt her

Sv er hi*n*n þriðia ærfð at broðr k*onu*ngs / skilgeten hi*n*n ælzti [178] ein skal. k*onung*r vera sa er samfæ(ð)ra er við/k*onu*ng /

[her hæfr hína fiorðo k*onu*ngs ærfð *ok* greinir eptir cap*itulum*

Sv er hi*n*n fiorða ærfð er foður broðr k*onu*ngs samfædra *ok* / skilgeten hi*n*n ælzti ein skal k*onu*ngr sa er faðr h*an*s v*ar* skilgeten

[179] **[hin .v. k*onu*ngs ærfð**

Sv er hi*n*n v. ærfð at broðor son k*onu*ngs/ skilgeten hi*n*n ælzti ein skal k*onu*ngr vera [sa sem faðr h*an*s var\14r\ skilgeten *ok* samfæðra við k*onu*ng ef engi er hinna til /

[her er hin vi/ k*onu*ngs ærfð

Sv er hin .vi. ærfð at brøðrongr k*onu*ngs / ein skal k*onu*ngr sa sem faðr ha*n*ns var foður broðr k*onu*ngs / samfæðra [*ok* skilgeten

[180] **[her segir um hina vij. k*onu*ngs ærfð cap*itulum***

Sv er hi*n*n .víj. ærfð at k*onu*ngs son skal k*onu*ngr vera hi*n*n ælzti/ eín þo at [h*ann* se eigi skilgeten sa þo [at hvarke se geten J hordo/me eða [frenzsemis spellom *ok* k*onu*ngr sialfr hefir við [faðerni. h*an*s / genget *ok* sagt sialfr skillrikum monum avene til firir samvistu / sinnar saker *ok* moðor ha*n*ns *ok* suare su stund [181] sem barnet er føtt / þ*eir*ri [til tolu sem til høyrir *ok* hefir moðeren ecki tvent til faðer/nis sagtt eptir [þeim hætte sem logbok vattar vm slik mal./ þersso skulu þ*ei*r er vita eigi løyna ifir manað nema þ*ei*r ottezt of/riki *ok* skulu þ*ei*r þo [eins huerium fleirum til segia at vitni mege/ vm bera [með þeim [er þess þarf

[182] **Her segir um hina viij. ærfð**

Sv er hi*n*n vííj. ærfð er dottor son k*onu*ngs skilgeten hi*n*n ælzti/ ein skal k*onu*ngr [sa sem moðer ha*n*ns v*ar* skilgeten /

[her hæfr/ hina ix k*onung*s ærfð

Sv er hi*n*n ix. ærfð at systur son k*onu*ngs hi*n*n/ ælzti ein skal. k*onu*ngr skilgeten [sa sem moðr ha*n*ns var samfæð/ra við [183] k*onu*ng skilgeten /

[her hæfr hina x k*onu*ngs ærfd *ok* greíníR/ hvær*r* retter er arfr capitul*us*

Sv er hi*n*n .x. ærfð at sa skal. k*onu*ngr vera/ hin ælzti ein er nestr er eptir brøðra syni við k*onu*ng/ *ok* skilgeten er *ok* [184] faðer ha*n*ns var skilgeten *ok* komen f*rá* samfeddum / br‹…› skilgetnom /

[her hæfr hina xíj. k*onu*ngs ærð Capitul*us*

Sv er hin xi. ærfð at sa skal k*onu*ngr vera hi*n*n ælzti eín er/ [systkina son er við k*onu*ng *ok* komen fra þæi*m* systkinum er/ bæde varo skilgeten *ok* samfæðra ef engi er hi*n*na til sem aðr/ er talldr

[185] **her hæfr hina xij. k*onu*ngs retlega ærfð cap*itulum***

Sv er hin xíj. ærfð at sa skal k*onu*ngr vera hi*n*n elzti eín eR \14v\ [skilgeten er *ok* systrungr [við k*onu*ng *ok* møðr þei*r*ra varo skilgetnar *ok*/ samfæddar af retre k*onu*nga ættene komnar /

[hi*n*n xiij. k*onu*ngs ærf‹…›/ capit*ulus*
Nv ef engi er þerssara til sem nu er talldr þa se sa k*onu*ngr/ [186] [at noregr [hi*n*n ælzti ein er erfðum er þa nestr eptir þui sem/ [landz boken vattar iærfða tale. karll þo en eigi kona *ok* þo af/ retre k*onu*nga ættene komi*n*n

 # [um stemfnu til at kiosa k*onu*ng cap*itulus*
Nv ef suo hardllega ka*n*n til at berazt at engi er [187] þerssarra til / þa se sialfstæmt hærtoga ef [ha*n*n er til *ok* iarlle b*isku*pu*m* ollum / *ok* abotom Barrunum [ollum *ok* hirðstiorom með hirð. alla at søkia / norðr til [niðar oss til staðar. híns. hælga olafs k*onu*ngs til vmræða / við erchib*isku*p *ok* nefne hvær*r* b*isku*p or sinu b*isku*ps døme *ok* sysllu me*n*n/ k*onu*ngs [þeir sem þar ero .xíj. [hina vitrazto me*n*n [með ser eptir / si*n*ni samvizku *ok* se afor innan þess manaðar er þ*ei*r spyria fra fall/ k*onu*ngs Suo skal *ok* b*isku*p [188] hvær *ok* sysllu me*n*n [ætlla me*n*n til hægnaðar / [*ok* gæzllo með bondom at gæta landz firir þiofom *ok* illþyði suo/ marga af barrunum *ok* sysllu monum or [logum hueríum / sem [þæir sia at bæzt ber*r* Skulu þæir er eptir sitia [iam hæímj/lir til gætzllo i oðrum sysllum sem [sialfra sina elligar ero þ*ei*r / landrada me*n*n [við k*onu*ng ef land hælldr eigi friði sinum f*irir* [189] þ*eir*ra / vangætzllo En [þa*n*n tima sem þeir ero norðr komner sem til ero/ nemder þa gange þ*ei*r olærðo me*n*n með suornum eiði til þerss / vmdømes at þeir skulu þa*n*n til k*onu*ngs taka er þeim synizt [firir/ guði at bæzt se til fallen En þenna eið skulu iam væl. b*isku*par / abyrgiazt [við guð þo at þeir sveri eigi sem hínír er sveria at/ ha*n*n l eggi sannendes vmræðe [190] til þerssa mals sem guð gefr h*onu*m / [retlegazt syn til En ef þa skill a þa skulu þ*ei*r sit mal hafa / er fleiri værða saman [*ok* skilrikare ero *ok* erchib*ysko*p *ok* aðrer b*ysko*par/ [fyllgia *ok* sanna þat með eiði sinum Nv ef nokor læt*r* sik oðru \15r\ til k*onu*ngs taka en nu er mælt þa [hefir sa firir gort fe *ok* friðj / *ok* se i pavans forboðe *ok* allra heilagra ma*n*na *ok* eigi at k*ir*kiu græf*r*/ *ok* suo hvær*r* er honom [191] [veitir lið [til þerss [Nu ef hirðstiorar eða / hirð firir næmzt [þerssa færð [er sæckr .vííí. ertogom ok xíjí/ morkum .*silfrs* við k*onu*ng En kngr mete nauðsyniar með skynsa/mra ma*n*na raðe En þerssa færð fare hvær*r* a sinu*m* kostnaðe En/ k*onu*ngr in*ni* þeim ollum kostnað sin er eigi hofðu aðr k*onu*ngs fe.

[192] **# [huat konor skulu ærfa/ eptir k*onu*ng**
Ef dotter eða sonar dotter systir / [eða moðer eða þær konor aðrar er J ærfða tale/ [ero talldar J [landz bokene Suo *ok* karll me*n*n þeir sem J ærfða/tale standa *ok* [ero eigi af rettre k*onu*nga ættenne komner *ok* [ero þ*ei*r/ eða ner meir [at skylldu til annars arfs en [k*onu*ngs domsens eptir/ þui sem allmennelegt [193] ærfða tal vattar þa skal hvært eptir þui/ til ganga sem honom [vatta log J almenelego ærfða tale. *ok* [at þui / liosare se þa mego þeir þetta fyrst ærfa eignir þær sem k*onu*ngren / erfir eptir aðra frendr sina eða [þær sem h*ann*. kaupir með lausa/ fe þær þo at h*ann*. seli ecki [k*onu*ngs domssens iarðer til eða skipti þeim / J hinar Svo skulu þeir *ok* ærfa lausa fe *ok* gripi þa sem eigi [194] høyra / korruni*n*nj til nema k*onu*ngr hafe

aðra skipan a gort með skilrikum/ vitnum [*ok* iarteignum ser til salo hialpar eða sømdar *ok* sinum. holl/ostu monum hælldr hæill en siukr með goðra ma*n*na raðe þui at/ valskøytt er annars vinatta *ok* eptir gærð þo at allskyllt se finazt / *ok* fleiri døme til þerss at erfingiar hafa [195] hælldr af dregit [en til/ aukit skipan þ*ei*rra er atto *ok* fengo optllega með hollre þionostu / eða ma*n*n ravnum eða lifs haska

 # [Um k*onu*ngs eið er h*ann* a. at sveria.

Nv at k*onu*ngr viti sik þui hælldr skylldugan til log at hallda/ við þægna sína *ok* vm at bøta þa skal. ha*n*n þersso Jatta folke [196] \15v\ m‹…› staðfestu fulkomene [eptir þat sem er til k*onu*ngs tekín þui iatta/ ek guði *ok* hans hælgum monnu*m ok* þui ha*n*ns folke sem ek em ovær/ðugr ifir skipaðr at ek skal [þau cristin log hallda sem hi*n*n hælgi / olafr k*onu*ngr hof *ok* aðrer ha*n*ns retter eptir komendr hafa nu samþyct / millum k*onu*ngs *ok* þ*ei*rra er landet byggia með. hvarra tveggia samþyct / *ok* með goðra ma*n*na raðe vmbøta eptir þui viti sem guð ler mer [197] En/ k*onu*ngr er eigi [at eins skylldr at hallda [þenna eið við þa er þa ero [J/ hia honom a þingi hælldr við alla þa er [i ha*n*ns þægnskylldu ero / [allna *ok* oborna En [þa*n*n tima sem ha*n*n værðr korrunaðr þa skal h*ann*/ sveria monum log *ok* rettyndi með þeim eiðstaf er k*onu*ngs vigslu fylgiR

[198] **# [vm eið staf hærtoga *ok* jarls/ Cap*itulus***

EN hærtoge eða iarll ef þeir ero til / skulu þenna eið sveria a þui þingi er k*onu*nge er k*onu*ngs nafn/ gefet þess lægg ek hond [ahælga doma *ok* þui skyt ek til guðs at ek / skal vera hollr *ok* trur [mínum h*er*ra N*omino*. k*onu*nge bæðe løynilega *ok* openb*er*le/ga *ok* þ*at* len sem k*onu*ngren veitir [199] mer skal ek tryglega hallda með þ*ei*rri/ lyðni *ok* eptir læte sem Magnús k*onu*ngr [son hakonar k*onu*ngs skipaðe mil/lum k*onu*ngs *ok* hærtoga vera skal ek honom lyðni sem goðom hærtoga/ eða iarlle. b*er*r goðom k*onu*nge [at lyða Sstyrkia skal ek [h*ann ok* h*an*s rikj / með hæilum raðom *ok* ollum styrk mínum hallda skal ek *ok* eiða þa/ alla sem k*onu*ngren hefir [200] svaret lanðz folkeno eptir þui viti [*ok* skyn/semd sem guð [hefir let mer Guð se mer hollr ef ek sat segir gramt/ ef ek lygr

 # [vm eið staf Barruna *ok* hir^{ð}stiora er þ*ei*r skulu sveria k*onu*nge

Nv skulu Barrunar [*ok* hirðstiorar þenna eið sveria þess [201] lægg/ ek hond [ahælga doma *ok* þui skyt ek til guðs at ek skal v*er*a/ hollr *ok* trur [mínum h*er*ra N*omini*. noregs k*onu*nge bæðe løynilega *ok* svo / openb*er*lega Styrkia skal ek ha*n*n *ok* h*an*s riki með hæilum raðom *ok*/ ollum mat mínum hallda skal ok. [eiða þa alla er k*onu*ngren hefir / iattat ollu [landz [202] folkeno eptir þui viti [*ok* skynsemd sem guð ler \16r\ mer [Svo se mer guð hollr sem ek satt segir gram*r* [ef ek lygr.

 # [vm/ logmana eið er þ*ei*r skulu/ sveria

Nv skulu log me*n*n þenna eið sveria/ [þa*n*n tima er k*onu*ngr vill Þess lægg ek hond. a [hælga/ doma *ok* þui skytt ek til guðs at ek skal v*er*a hollr [*ok* trur mínum/ h*er*ra. N*omini*. noregs k*onu*nge þau log skal segia þeim monum er mi*n*n/ h*er*ra skipar ímína log sogn [203] sem hi*n*n hælgi olafr. k*onungr* hof *ok* aðrer / ha*n*ns retter [eptir komendr hafa nu samþyct [við þa er landet/ byggia En hveruitna [þar sem logbok skilr eigi skilvislega. or þa/ skal ek [eptir þui hværss mal døma sem ek vill anzsvara firi guði/ [adoma degi eptir mi*n*ni samvizsku *ok* þo [með þ*ei*rra vitrazsto ma*n*na/ raðe er [i hia mer ero [Svo vm rikan sem [204] fatøkan

vm vngan sem/ gamlan [vm sakaðan sem vm sifiaðan Svo se mer guð hollr [sem/ ek satt segir [gramr ef ek lygr

 # [vm Bonda eið er þeir skulu sveria.

EN at bøndr *ok* alþyða viti sik [þui skylldugare til hollostu / [*ok* þægnskylldu [*ok* lyðni við [guð *ok* k*onu*ngen þa [205] skulu þ*ei*r þe*n*na eið/ sveria k*onu*nge suo marger me*n*n or fylki hueriu sem [k*onu*nge likar þess/ lægg ek hond. a [hælga doma *ok* þui [skyt ek til guðs at ek skal v*er*a / hollr [*ok* trur mínum h*er*ra. N*omini*. noregs. k*onung*r bæðe løynilega *ok* openb*er*le/ga með ollum mat mínum [*ok* megni suo sem [goðr þægn skal goðom / k*onu*nge veita alla loglega [206] lyðskylldu með þeim ollum logum *ok* suo ./ lunnendom sem hi*n*n hælgr olafr k*onu*ngr skipaði millum k*onu*ngs *ok* þ*ei*rra/ er landet byggia *ok* h*an*s retter eptir komendr hafa nu samþyct með/ hvarra tveggia vilia Suo se mer guð hollr sem ek satt segir gramt / ef ek lygr Abyrgi ek mer þenna [207] eið *ok* ollum þeim er ik*onu*ngssens þægn/skylldu ero [allner *ok* oborner *ok* ha*n*ns eiðs eigu at níota Ero eigi [at/ eins þeir skylldugir til at abyrgiazt. þenna eið er sveria. hælldr / aller þeir er i k*onu*ngs þægnskylldu ero allner *ok* oborn*ir* [*ok* h*an*s [eiðz vilia / niota þui at noregs k*onu*ngr er iamskylldugr [208] þeim til retra mala \16v\ er heima ero sem hinum [er þa ero a þingi [hia honom Suo ero *ok* h*onu*m / aller skylldir til allz truleiks [þeir sem ilandeno ero þo at eigi sueri h*onu*m / aller trunaðar eið. Þat vita *ok* aller me*n*n at þat barn sem føtt er a siðaz/sta are k*onu*ngs æfar at k*onung*r er iamskylldugr þui rett at g*er*a sem þeim ma*n*ne / er h*onu*m sor eið [afysta þingi. [209] Svo ero *ok* honom aller lydskylldir til allrar / loglegrar þægn skylldu þeir sem laga vilia niota [*ok* þ*ei*rra [vilia v*erð*ir vera / En k*onu*ngr *ok* aller b*isku*par. [lender me*n*n *ok* barrunar *ok* oll alþyða skal fylgia / [hínum hælga crosse *ok* hælgum domom aptr til k*ir*kiu Siðan [skal k*onu*ngr/ ganga til allteris *ok* taka þar blezsan *ok* gange siðan til hærbyrgis. [210] ok/ fylgi h*onu*m aller hínír bezstu me*n*n

Landevernsbolken

[211] **# [her hæfr upp vt farar bolk varn/ vm leidanger ok aðra tolla**

[214] Þat er upp haf at landvarnar/ belki varom at iésús kristr hi*n*n crossfesti sann*r* guð *ok* guðs / son *ok* møyiar marie af huerium allt valld stiorn *ok* virð/íng at ha*n*n se var værnd *ok* varðvæizlla allra noregs m*ann*a / eiliflega J þerss hi*n*ns sama [vars h*er*ra iésú kristi naf*n*e skal var loglegr / noregs k*onu*ngr raða boðe *ok* banne *ok* vtforum varom *ok* raða at logum en/ eigi at ologum guði til dyrðar ser til gagns [215] en oss til þarfynda Eigi/ skulum ver honom leiðangers eða vtboða synia ef ha*n*n byðr ut m*eð*/ þui skilorðe sem her fylgir. k*onu*ngr .a. eigi fra*m*mar utboða at krefia / J friði en halfan almeneng nema ein hværr su nauðsyn falle til / með honom at me*n*n vili frammar gortt hafa firir astsemdar saker [við/ ha*n*n ef þeir kenna af honom miskun *ok* goðvilia Enga almenelega tolla/ skal k*onu*ngr eða [216] ha*n*ns vmboðs m*aðr* a. oss leggia hvarke giafer ne veizllur / ne hæsta foðr ne viðar hogstr þar sem leiðangr gerizst nema reiðskio/ta *ok* þa aðra lyðskylldu sem logbok vattar Nv fyrnazt skip iherаðe / eða naust eða forllazt reiðir suo at vmbota þurfi eða með ollu/ nyian til at fa þa skal k*onu*ngr ut lata bioða J þeim luta [217] landz suo / mikit sem honom þyckir til bera *ok* arangre høfer eptir bæzstra ma*nna*\17r\ rade skal við þui taka. logm*aðr* *ok* ein hangengen m*aðr* *ok* [ein skilrikr bon/de i þeím luta landz *ok* [skal þat til enskis annas suazst en þerss sem / aðr vattar með k*onu*ngs raðe. Skulu k*onu*ngs vmboðs me*n*n þeir sem [218] þar / hafa sysllu sem einshværs þerss. þarf við at lata gera [eptir þui / kaupi sem þeir semia við. þa. er varðvæizllu. hafa. ifir bonda./ fe. En .J. frosta þings logum firir starf sit skal logm*aðr* hafa/ .x. mærkr af bonda fe En .v. mærkr hvarr hi*n*na. a huerium / .xij. manaðom Skulu þ*ei*r skylldir at gera [219] reiknan firir þesso / a hueriu frosta þingi hvat þeir. hafa in tekit eða hvat eptir/ stendr Suo *ok* hvat þeir hafa ut greit eða niðr lagtt

[220] **# [Ef skip/ fyrnazt iherаðe Capitulus**

Nv søker skip fyrnsku. þa skal/ annat gera af bonda fe *ok* þar ræisa sem þ*ei*r. vilia suo at / hvarke spilli ackre ne eng. En ef spillir bøte sem .vi skynsam*ir* / me*n*n meta [af [221] bonda fe. k*onu*ngs Jorð er skylld til at ræisa skíp / a. ef hon. er [innan fylkis Suo er *ok* k*onu*ngs mork skylld til / landvarnar skips. at fa *ok* allra. annarra ma*n*na þ*ei*rra sem mark*ir* / eigu at iafnaðe þui at eigi skal eíns ma*n*nz mork øyða Nv/ skal smiði til krefia. alla þa sem ero innan [222] fiorðongs fy[l]kis / viðare er þarf Stamna smiðr hvær*r* er sæckr mork s*ilfrs* er eigi/ kømr til En filungr hvær*r* halfre mork .*silfrs*. Nu hafa þ*ei*r sætt/ kiol a back stocko *ok* til smiðar tekit *ok* ef stamfna smiðr løypr / fra þeirri smið þa er [223] ha*n*n sæckr .víií. ærtogo*m* *ok* xíií. morku*m*/ En filungr v. morku*m* ef h*ann*. løypr brot þui at þa fella þeir / landvorn firir. k*onu*nge. Þerssa skulu smiðir felaun taka. / [stamna. smiðr .íi. aura. a. syknum. dogum su*n*nv daga millu*m* / En filungr [224] hvær*r* øyri. þar með mat *ok* dryk halfbolla skot / vm dag. Nv at gorfo skipi skal skip bræða *ok* navst til. fa./ *ok* isetia ef til er En ef eigi er til þa skal naust gera *ok* til fong \17v\ til fa i huærs ma*n*nz morku sem vill *ok* baat *ok* ackeri *ok* segll *ok* reiða/ allan [225] til fa *ok* allt þat sem til þarf skips *ok* tiolld með k*onu*ngs raðe/ af bonda fe suo at skip se ialla staðe væl ført

 # [vm orfar skurð *ok*/ gislingar me*n*n

Nv fællr suo þungllega firir synda ma*n*na saker/ at heiðin hær*r* eða cristin gengr a noregs. k*onu*ngs vælldi eíns/hueríum stað *ok* þo at. [226] a skatlond ha*n*ns gange þa skulum ver honom / k*onu*nge varom eigi synía halfan allmening at liði *ok* skipum *ok* vopnu*m* / er ha*n*n ser með vitrazsto ma*n*na raðe. at suo mikit þarf við En ef / mi*n*na þarf við þa tokum ver þ*at* með [þorfum *ok* þockum er af fæll / En ef suo harðlega fællr at [227] nokor hær*r* hæfzt eða gengr a [ínnan/ landz þa skulu þeir er sanna [hær sogu. fretter skera upp hærorfar / *ok* lata fara lanðzenda millum Sv. or skal fara alande þioðgotur J. / mínzsta lage með þriðia ma*n*n fulltiða En a sio með skipi skipaðo / Hon skal fara með þioðlæið bæðe net*r* *ok* daga. Tre or skal ut skera [228] J./ bygðir af þioðlæið *ok* ut i bø øyiar *ok* i fiorðu i*n*n *ok* bera með vattom *ok* / bere hvær*r* oðrum En ollum monum er hon kømr til huss þa ge*r*ir/ hon stefnu til skips við sio en samnaðar alande En ef þa sit*r* nokor / kyrr þa er sa [229] utlægr þui. at þa skal fara þægn *ok* þræll ef þerss þarf/ við *ok* skal hvær*r* fa ser vistir *ok* sinum heíma mo*n*num þeim sem eigi/ hafa ser fong sialfer En ef nokor fellir hærboðz orfar eða fær*r* / eigi eptir boðe vere utlægr *ok* allt þat sem ha*n*n a. nema nauðsyn / ba*n*ne mete k*onu*ngr nauðsyniar En ef k*onu*ngr [230] mistruir me*n*n at vér uiliu*m* / eigi u*er*ia land ha*n*ns með h*onu*m sem ver hofum megin til þa eigu*m* vér. / at selia honom gislla til trunaðar En ef ver holldum orðom va/rom *ok* landvornum við k*onu*ng varn þa. a ha*n*n at selia oss [231] aptr gislla/ vara. [o. meidda En ef vér gerom af þa er gisllum firir skotet *ok*/ ero þeir þa i k*onu*ngs [vallde *ok* miskun *ok* svare þeir firir þat er firir / eigu at suara at logum

[232] **# [vm vita vorð *ok* ner a skal ganga Capitulus**

\18r\ Nv ef hærss er von i land vart þa skulu me*n*n [vita vorð sín / ræiða þa skal barrvn eða vmboðs k*onu*ngs skera boð upp / En sa er eigi kømr til er sæckr mork .*silfrs*. við [233] k*onu*ng. / Bøndr ero skylldir til vita at gera þar sem veret hefir. at/ forno fare fiorðongr heraðz ma*n*na þ*eir*ra sem nester bua ok / varðhus með *ok* þak .a. *ok* .íííí. dyrr til Nv skal stæmna skip/ reidu þing vorð at bioða. Barrun eða vmboðs m*aðr* k*onu*ngs [skal/ gera bondom til stemnv vorð at hallda Þa skulu bøndr. a verði / sitia hina v^{to} nott siðan vorðr er boðen [234] nema fyrr þurfi En/ þeir er vita vorð eigu at hallda *ok* koma eigi til þa seckizt varð/ viti þat er mork .*silfrs*. Þeir me*n*n skulu vita vorð hallda er / avgna heilir ero *ok* øyrna *ok* foot hæilir frialser me*n*n *ok* full/tiða *ok* væl hær fører herlenzsker en eigi utlenzsker or ann*n*ara/ k*onu*nga rikium Me*n*n skulu. [235] a vorð ganga. at miðium degi *ok* v*er*a/ a verði til annars mið dags En ef seina er a genget eða fyrr / a. þa er h*ann*. sæckr varð viti við k*onu*ng nema ei*n*n gange ærenda / þ*eir*ra Averði skal m*aðr* vaka en eigi sofa. En ef aller sofna .a./ vita verði *ok* brennr viti firir sunnan eða norðan þa er ha*n*n / sæckr varð viti uið k*onu*ng Nv skulu varð me*n*n vita brenna at/ þrímr [hær [236] skipum senom eða fleirum En ef þeir brenna ei / vita þa ero þeir seckir [varð viti uið k*onu*ng En ef þeir efazt. J / hvart þat ero hærskip eða eigi þa skulu þeir kalla til sin hina skyn/samostu me*n*n er ner þeim ero *ok* hafa þ*eir*ra ráð við hvart [vita skal / bre*n*na eða eigi Sa vita vorðr skal varða .víí. ærtogar *ok* xíí m*erkr* ./ s*ilfrs* við k*onu*ng ef nørðzstr er *ok* suo sa er þar er nestr ef norðan kømr/ hærr aat Suo skal sa er austastr er *ok* suo sa er þar er nestr [237] er *ok* / suo skal hueruitna þar sem hærss er voon mest En hvær*r* annara / mork .*silfrs*. at varð uiti [við k*onu*ng Barrun eða vmboðs m*aðr* k*onu*ngs skal \18v\ fa til skilrika me*n*n at ranzsaka vorð [238] [hværn dag meðan er / þyckir við þurfa *ok* greiða vorð at rett fare En ef þ*eir* gløy/ma seckir .víí. ærtogom *ok* xíí. morkum s*ilfrs*. [við k*onu*ng ef nokor/ værðr skaðe at.

[239] **# [Um þat er maðr berr hær sogu Capitulus**

Nv kømr m*aðr* iland vart sa er heðan var utlægr gorr *ok* berr / hærr sogu sanna þa sem landz me*n*n vita eigi aðr [von a / þa er ha*n*n ilendr með k*onu*ngs raðe *ok* skipan þo at ha*n*n være aðr/ niðingr Nv be*r*r m*aðr* hærsogu *ok* er eigi so*n*n þo at ha*n*n være [240] aðr J/ lendr þa er ha*n*n þa utlægr nema han sueri firir ein eiði at / han gerði firir goðo *ok* ha*n*n hugði þat satt vera Nu be*r*r maðr/ hærsogu sanna sa er ilendr var aðr þa skal ha*n*n hafa .íií. mærk*r*/ s*ilfr*s. af k*onu*nge varom En mork .s*ilfr*s. or fylki hueriu

[241] **# [Um mantals/ þing ma*n*na Capitulus**

Nv skulu aller me*n*n leiðangr gera at/ iafnaðe En at [utboðnom leiðangre skulu me*n*n iafnað sin / ræiða at iarðar hofn *ok* at fiar magne En sa læiðangr e*r* gerizt / þa skal sa gera er a iorðu byr af loð *ok* lausa fe sinv hvæ*r*r sem./ iorð a. Nu [242] skal sa krefia iafnaðar sem þarf með k*onu*ngs vmboðs / ma*n*nz raðe skipreiðu me*n*n sína En þe*i*r. sem eigi koma til for/falla laust giallde [eptir þui sem tala rennr til þo at siðar se. / *ok* svare leiðangrs falle [.a. ofan [við k*onu*ng þat ero vi. aurar .s*ilfr*s. / En ef me*n*n krefia iafnaðar með k*onu*ngs vmboðs ma*n*nz raðe *ok*. / annarra goðra ma*n*na J. aðra skip reiðu eða i annan [243] attongs fiorð/ong eða fylki þa skal. a þingi krefia En ef me*n*n synia iafnað/aðar fare sem aðr er. skilt Nv skyzt m*aðr* vndan læiðangre eða iafn/naðe *ok* løypr skipreiðna J millum fiorðonga [eða fylkna *ok* gerir/ hvarke her ne þar þa geri leidangr þo at siðar se *ok* sæckr [leiðangrs/ falle .vi. aurum .s*ilfr*s. [244] við k*onu*ng hvæ*r*r *ok* sem gerizt þriotzskr *ok* er/ skoraðr til leiðangrs *ok* er sottr til *ok* vill eigi greiða *ok* løypzt vndan \19r\ sokn *ok* gerir hvarke [her ne þar. leiðangr .a. þrím*r* arom þa skal h*ann* / giallda fullan leiðangr þo at siðar se *ok* sæckr vi. aurum [við k*onu*ng

[245] **# [Um þ*at* huar m*aðr* skal leidang*r*/ gera.**

Nv skulum ver vita hvar ver skulum / leiðangr varn gera Ef maðr a hus ikaupange eða / bu iherаðe *ok* fæ*r*r þar a millum [*ok* er ymízt þa skal ha*n*n gera læiðan/ger iherаðe eptir iarðar hofn þeirri er ha*n*n byr a. at iafnaðe við/ aðra bøndr [246] En af kaupøyri *ok* garða leígum i kaupstað Svo *ok*/ ef m*aðr*. a .íí. bu iherаðe *ok* isi*n*ni skipreiðu hvart þa skal þar af/ hvaro gera sem stendr eptir eptir iarðar hofn *ok* [fiar magne En / ef einløypr maðr fæ*r*r millum kaupangs *ok* heraðes *ok* er føddr .J./ herаðe *ok* kaupir kaupum sínum *ok* er ha*n*n iherаðe vm iol nu ef / ha*n*n bindr *ok* løysir huðfat [247] sit allan vetren þerss [a millum j kau/pange þa geri ha*n*n leiðangr. j kaupange Maðr sa er ha*n*n er føddr / jherаðe *ok* fæ*r*r ha*n*n j kaupangr at kaupum sinum *ok* hefir hvarke / heimili sitt J kaupange ne J herаðe sa skal gera leiðangr J herаðe./ af kaup øyri sínum Ef maðr slitr [248] [bui sinv iherаðe *ok* fæ*r*r til/ kaupangs firir iafnað ma*n*na *ok* ma*n*n tal *ok* fæ*r*r ha*n*n siðan heím / i herað þa eigu bøndr gærð ha*n*ns Nu ef m*aðr* gerir leiðangr J oðrum / stað en han a. [at gera þa er sem ha*n*n hafe ogortt ef ha*n*n væit/ sik ogortt hafa.

[249] **# [Um styri men *ok* leidsogu ma*n*na kaup.**

Sa skal skipi styra er k*onu*ngr nefner til eða k*onu*ngs vmboðs maðr / Nv skal styri maðr nefna haseta at fara með ser þa skulu / þeir aller skylldugir at fara er nemder ero nema logleg nauðsyn / banne *ok* se þa aðrer J stað ne*m*fder En styri [250] m*aðr* skal hafa f*irir* sitt/ starf *ok* vanda ef ha*n*n fæ*r*r væl með sinu starfe halfa mork hv*er*r / af bonda fe a manaðe sa þo er eigi hefir aðr leen eða væizllu. / af k*onu*nge *ok* take þetta

þa er [þeir koma heim aptr Leiðsogu m*aðr*/ skal hafa halfa mork or þrondæímj til Biorgvíníar Or [251] Biorgvín \19v\ halfa mork .*silfrs*. til tunsbergs or tunsberge halfa mork til lanzenda / Slikt hitt sama appt*r* Þar með mat *ok* drykk. Sa skal hvær*r* fara/ er [J. fyrstu er nemdr *ok* þui at eins skipti agera at [logleg nauð/syn banne [252] Engi skal lausnir. taka En sa er tækr er sæckr. / vííj. ærtogar *ok* xííí. mærkr. firir hværn er ha*n*n tok lausnir / af En sa mork .*silfrs*. er byðr [við k*onu*ng En sa er slikt mæler [til/ annars *ok* fællzt at svare sliku firir sem log vatta þeim ahendr / er annan røgeR

[253] **# [Um boð skurð *ok* vista toku *ok* vopn Capitul*us***

Nv skal styri maðr boð upp skera er skip skal vt setia ok / stefna svo viða monum til sem ha*n*n ser at þarf En hvær*r* sem eigi/ kømr [eptir boðe forfalla laust sæckr øyri .*silfrs*. [við k*onu*ng *ok* flyti/ skip til hafnar þ*eir*ra abyrgð [254] er a. [þar til er fæst er Svo skal ha*n*n / *ok* gera nemdar monum. eindaga ner þeir skulu til skips. koma / *ok* eigi þa skipara stefnu *ok* skoðe nemd vopn *ok* klæðe ma*n*na En / ef nokor vopn vantar þa se þar vopn tekín með styri ma*n*nz raðe / sem ha*n*n ser at bæzt høfer *ok* abyrgizt sa [255] vopn er hefir eptir logu*m* / Nv skal hvær*r* hasete taka øyri .*silfrs*. i farar øyri sin *ok* suo [matgærðar/ me*n*n sem hasetar Nu skulu [bøndr gera .íí. manaðar mate smiors/ til homllu *ok* ííí. miols Skal við þui taka styri m*aðr* þa*n*n tíma / er leiðangr er vti *ok* hallda þar af neməar monum [256] kostnað [.ííí./ manaðe með fornre vista toku En þat er forn vista taka .a. / huerium ‹…› manaðo ‹…› pund bygg miols *ok* [þria laupa. þriggia/ punda smiors J tylpt hueria En sa er þetta greiðir eigi [forfalla/ laust svare leiðangers falle sem aðr vattar *ok* søke [sysllu maðr *ok*/ hafe af .íí. luti en styri maðr þriðiung Nv vill ha*n*n eigi søkia *ok*/ er honom sagtt till aðr þa søke [257] [styri maðr *ok* hafe halft en sysllu m*aðr* / hafe halft

 # [her segir um þat er m*aðr* fellir færð firi k*onu*nge

Boge skal liggia við þoppto hueria þan skulu sessar .íí. fa þ*eir* \20r\ er fara *ok* streng .a. eða giallde [halfan øyri .s*ilfrs*. *ok* fae [258] boga eigi at / siðr *ok* .íí. tylptir orfa skæpttra eða brodda þat skulu bøndr til / fa En firir ty[l]pt orfa er missir giallde halfan annan øyri .*silfrs*. / k*onu*nge En ef k*onu*ngr vill meir lata skipa þa vele þui fleiri [me*n*n/ *ok* skipræiður vm þat skip er fara skal Suo at hvær*r* hasete hafe/ suo [miklla vist sem aðr er sagtt Nu fær*r* maðr a. annatt skip/ en [259] ha*n*n er a nemdr þa gerir ha*n*n bæde at ha*n*n rør leiðangren *ok*/ gølldr viti En ef frials maðr gengr imat gærð *ok* misfær*r*. ha*n*n / með [mat gærð þa segi styri ma*n*ne *ok* eigi ha*n*n skipara stemfnu *ok* repsi / með skynsamra ma*n*na raðe suo at hvarcke fae ha*n*n lemstrar saar / ne bana þui at styri m*aðr* skal mesto raða [ínnan borðz ahu*er*io skipi/ Nv [260] løysa þ*eir* skip or festum *ok* søker maðer eigi half rymí sit giallde / mork .*silfrs*. nema logleg nauðsyn banne En ef fellir færð firir þriot/sko saker eða olyðni vere utlægr *ok* allt þat er h*ann* .a. nema nauðsyn/ banne mete k*onu*ngr nauðsyniar eptir at vikum m*eð* goðra ma*n*na raðe

[261] **# [Um vapna bunað ma*n*na jbygðu*m*/ Capitul*us***

Sa maðr er a til .vi. marka/ vegenna firir otan klæðe sin ha*n*n skal eiga skiolld/ rauðan tvibyrðing spiot *ok* sværð eða øxi halfþynu En sa maðr / er a. til .xíj. marka vegena firir vtan klæðe sin ha*n*n skal eiga / skiolld rauðan *ok* [262] stalhufu með hinum fyru anemdom vopnum / *ok* skal hvær*r* skialdare hafa [mot tekit mark a skiolldum þeim se*m*/ ha*n*n gerir at vita mege hvær*r* gort hefir ef fals finzt J En/ hvær*r* sem her hefir [eigi]

suo se skilldir [upp næmer k*onu*nge til handa En sa/ maðr er a til xvíií. marka vegen firir otan klæðe sin h*ann* skal./ eiga stalhufu *ok* skiolld *ok* panzsara [eða Brynío *ok* oll [263] folk vopn En / ef nokor missir þerssara vapna þa liggr við øyri .s*ilfrs*. við. k*onu*ng. f*irir* / hvært er missir En [dreng maðr hvær*r* *ok* þeir sem mi*n*na fe eiga. / en nu er sagtt þ*eir*ra hvær*r* skal eiga skiolld *ok* spiot sværð eða øxi. \20v\ En breidøxar ero gilldar ef ramlega ero skæpptar *ok* [264] spiot þau / er traustlega ero skæpt *ok* .íí. gæirnagllar ero i. eða ein sa er igiog/num stande *ok* se noðet. at baðom megium Gilldr skal *ok* treskiolldr/ hvær*r* þema monum er spengr þriar liggia vm þveran or iarne / *ok* [265] þrir mundriðar J inan við traustllega neglldir En ef v*er*kmaðr / gengr ifyrstu vist *ok* tækr fulla leigu þa kaupi h*ann*. ser hitt fyrsta/ sumar øxi en annat skiolld en hitt þriðia spiot En ef h*ann* missir/ einshværss vapns þerssa þriggia þa liggr við øyrir .s*ilfrs*. k*onu*nge. / En ef [266] ha*n*n missir allra sæckr øyri. s*ilfrs* við k*onu*ng firir hvær*r*t er / missir *ok* vere halfrettes maðr til þerss er ha*n*n a. ser vopn

 # [vm/ vapna þing Capitulu*s*

Nv er þat þing eitt er hæitir vapna/ þing þat skal eiga firir endelangan noreg þat skal / eigi størrom saman eiga en [267] skipreiðu þing yrki a. at kyndils/ messo *ok* hafe oll aat at miðfostu þar skal boð upp skera firir/ þui þingi þat skal søkia bonde hvær*r* er byzt firir *ok* bonda naf*n* / ber*r* *ok* hafa folk vopn sin En ef m*aðr* siter heima vm þ*at* þing/ þa er ha*n*n sæckr .íí. aurum .s*ilfrs* við k*onu*ng En øyri .s*ilfrs*. f*irir* vapn/ hvær*r*t er h*ann* skylldi þar haft hafa Nu er m*aðr* [268] siukr eða sar ~~þa~~/ þa skal leigu maðr ha*n*ns bera vopn ha*n*ns til þings elligar bøte / bonde firir vapna viti øyri .s*ilfrs* k*onu*nge firir hvær*r*t er missir En / ef ein yrki liggr siukr eða sar þa skal ha*n*n kalla til sin gra*n*na / sina *ok* syna þeim vopn sin a [þing degi þa er ha*n*n sykn saka ef / oll ero til En sæckr øyri .s*ilfrs*. við f*irir* hvær*r*t er missir Nu [269] sæler/ maðr vopn sin suo at ha*n*n a eigi folkvopn eptir suo sem nv/ er mælt þa er ha*n*n sæckr. øyri .s*ilfrs* við k*onu*ng firir hvært e*r* missir / Hveruitna er m*aðr* ler vopn til vapna þings þa ero vopn vpp./ næm k*onu*nge til handa en hi*n*n sæckr vapna viti er let v*ar* firir/ hvær*r*t er missir Nv skal sysllu maðr þui lysa firir monum \21r\ a þui þingi huerssu þeir skulu a ganga at logum En þa [270] er / at logum a genget er þrir ganga a þiuct *ok* gange tomlega / suo at sysllu maðr mege væl skoða vopn þ*eir*ra En handgengn*ir*/ me*n*n aller *ok* suo væizllu me*n*n ero skylldir til at skoða vopn / með sysllu monum [271] En ef þivckare er a genget en her seg*ir* / *ok* fær sysllu m*aðr* firir þui eigi skoðat vopn ma*n*na giallde / hvær*r* er þ*at* gerir mork .s*ilfrs*. firir olyðni sína En hvær er / sæckr øyri .s*ilfrs*. er eigi hefir vopn sem nu er mælt *ok* log vatta

[272] **# [Ef m*aðr* løypr af skipi Cap*itulus***

Nv huerfir styri maðr skipi / a leið með k*onu*nge *ok* løypr maðr af skipi meðan k*onu*ngr/ liggr til landvarnar ha*n*n er sæckr viii. ertogom *ok* xíií. morku*m*/ .s*ilfrs*. [við k*onu*ng En ef styri maðr løypr þa er ha*n*n [með ollu vtlæg*r*/ *ok* landrada maðr við k*onu*ng Nu ma eigi hæppta leiðangr lengr vti/ en me*n*n hafe halfs manaðar [273] mat miols *ok* smiors *ok* lysi þui a/ onur skip *ok* syni þeim mat sín at þeir hafa eigi mat meira / Nu fara þæir hæimleiðis *ok* v*er*ða [mat þrota þa mego þ*eir* hoggva / naut .ii. firir bonda at oseckiu *ok* leggi upp [hofuð *ok* føtr *ok* íí./ aura firir ku. *ok* suo firir vxa. [þri tiðung En halfan þriðia øyri / firir olldung *ok* late leggia upp føtr *ok* hofuð *ok* huð þa ero þeir o/seckir [274] En ef aðrer hoggva firir bonda þeím er aðrer hiuggu./ aðr firir þa hoggva þeir at oseckiu er þeir leggia fe fram suo/ mikit sem nu er mælt [*ok* late liggia eptir hofuð [*ok* føtr *ok* suo huð / Nu hoggva þeir eigi sem nu er mælt þa er styri maðr sæckr

víií./ ærtogom *ok* xiii. morkum. s*ilfrs* [275] við k*onu*ng [er at ha*n*ns raðe v*ar* hoggvtt / En hasete hvær*r* mork .s*ilfrs*. k*onu*nge *ok* bøte þo bonda fyrst fullum bo/tom firir bu sit þat sem þeir hiuggu En af sæcktene take bonde / slikan rett sem ha*n*n er maðr til En k*onu*ngr þat sem auk er Nu er/ þeim kentt at þeir hoggva [annan veg en [mælt er *ok* ef þ*ei*r dylia \21v\ þa skal styri maðr synia með [276] lyritar eiði f*irir* suo marga me*n*n sem/ ha*n*n vill En ef ha*n*n vill eigi sveria firir þa sveri hvær*r* f*irir* sik./ lyritar eiði En ef maðr gengr af skipi fyr en skip kome / til lundz *ok* lofar honom engi maðr þa er ha*n*n sæckr mork s*ilfrs*.

[277] **# [Um skipdratt *ok* matar laan**

Nv koma skip heim til lundz / þa skal styri maðr lata boð upp skera suo viða sem ha*n*n / ætllar at skip ma*n*n vpp ganga. Hveruitna þar sem styri maðr/ lætr boð upp skera þa eigu aller þat boð at bera en [engi at fæl/la hvart sem þeir ero i þeirri skipreiðu eða annarre En hvær*r*/ sa sem þat boð fellir [278] sæckr øyri s*ilfrs*. *ok* hvær*r* sa sem eigi kømr til / skipdrattar *ok* boð kom til huss nema. nauðsyn banne En þess/ar sectir hvart sem hælldr skal skip upp setia eða ut þa søke / sysllu m*aðr ok* hafe .íí. luti en styri m*aðr* þriðiung En ef [syslu m*aðr* / vill eigi søkia *ok* er honom sagtt til [279] að̃r søke styri m*aðr ok* hafe halft/ en sysllu maðr halft [Nu ef skip gengr eigi upp eða ut *ok* firir/nemzt fiorðongr skipreiðu holf eða meira svare secktum *ok* se / skip i þ*ei*rra abyrgð ef lestizt Nu koma me*n*n .v. nattom fyr eða / siðar þa skulu hvarer oðrum vist reiða En ef meiri [280] muner v*er*ðr / þa skulum þeir oðrum vist reiða er ræiða eigu [eptir þuí sem / tala renner til. Þeir skulu seglle varðueita er venazter ero til/ skilrikis *ok* nester bua k*ir*kiu þeiri er nest er skipi En aller hasetar/ ero skylldir at fylgia. seglle til k*ir*kio *ok* ollum ræiða *ok* bua suo vm / at eigi spillizt [281] Nu ef nokor tækr þat sægll ibrott vtan løyfi / k*onu*ngs eða bonda abyrgizt at ollu [þar til er aptr kømr *ok* seckir / víií. ærtogom *ok* xíií. morkum .s*ilfrs*. við k*onu*ng *ok* bøndr En ef k*ir*kia/ bʳenner *ok* segll. i*nn*j. abyrgizt bøndr sialfer segll sit nema me*n*n [bre*n*/ne at vilia sinum Nu skulu þeir þar [upp saat hafa sem þ*ei*r/ hofðu at forno fare En ef .a. bryter [upp saat eða siorr þa e*r* \22r\ k*onu*ngs iorð skylld til vera ef hon er ínnan fylkis En ef [k*onu*ngs./ iorð er eigi til þa skal kaupa tupt þar sem þeir vilia suo sem / skynsamer me*n*n meta af bonda fe

[283] **# [Um reidskiota *ok* reiðskiota/ boð**

Svo er mælt at bøndr skulu gera reiðskiota k*onu*nge / suo mikin sem ha*n*n þarf En k*onu*ngs vmboðs m*aðr* skal ske/ra reiðskiota boð upp suo viða sem ha*n*n ætllar at k*onu*ng skorte / eigi reiðskiota En [bøndr aller er reiðskiota boð [284] kømr til garðz / þa skulu reiðskiota gera hværn øyk er soðull eða sele hefir. a/ komet [En ef k*onu*ng skorter reiðskiota giallde hvær*r* bonde er boð/ kømr til huss *ok* eigi gerir reiðskiota øyri .s*ilfrs*. firir øyk hværn / er eigi kom til reiðskiota skiptiss forfalla laust

[285] **# Um rans me*n*n/ *ok* orfar skurð**

Nv ero rans me*n*n [obota me*n*n hvar sem þeir / værða stadder *ok* hvær*r* sa er þeim veitir lið til þerss [eptir/ þui sem segir iobota malom ima*n*nhælgi Nu koma þeir *ok* a eigi/ sa kost til eptir farar er firir hærnaðe værðr þa skal ha*n*n orr/ [286] skera ef ha*n*n vill nu skal hvær*r* þangat fara sem orr stefníR/ honom eptir hær Nu fara þeir eptir þeim þa skulu þeir aller/ fara er firir sitia En ef þeir vilia eigi þa er fe þ*ei*rra [upp næmt / nema nauðsyn banne Nu koma þeir þar sem hi*n*n er firir sem orr / skar upp *ok* hefir ha*n*n rett skoret þa er væl En ef $^{h}a^{nn}$ hefir rangt sko/ret *ok* er þar [287] eigi hær*r* til huss komen þa er þæim fe

ha*n*ns [upp næmt / *ok* skipti sin amillum Nv ef h*ann*. hefir rett skoret þa skulu þæir fara/ með honom suo langtt sem ha*n*n vill Nu ef þ*ei*r hitta a hær*r* *ok* þurfu / at rioða odd eða eggiar til fiar þærss þa hafe sa fe er fyrr atte allt / þat [288] er ha*n*n kenner En þ*ei*r skipti sin amillum þui sem auk er ok / hær me*n*n atto nema kennendr kome til með vítnum

 # Ef maðr/ kaupir af raans mo*nnum*

Nv fara þeir er heriat hafa firir land f*ra*m / *ok* kaupir maðr af þeim ei*n*n hvær*r*n grip þa skal sa fe hafa eR \22v\ fyrri atte *ok* [289] koma til með [tveggia ma*n*na vitni En sa er við vikínga / køypti giallde mork .*silfrs*. k*onu*nge ef ha*n*n vissi En ef ha*n*n fær eigi / vitni ahendr þeim er fe rangfenget hefir køypt þa skal stef/nu hallda [til þíngs þa eigu þingmen honom fe at døma. ellig*ar* / lyritar eið firir ef þ*ei*r synia.

[290] **# [Um landraða sok Capitulus**

Nv ef k*onu*ngr kenner ma*n*ne landrað þa skal ha*n*n synia með / tylptar eiði En ef sa eiðr fællr fællr til utlægðar Nu gerir/ maðr langskip iherađe *ok* lysir eigi færð si*n*ni þa skal barrun eða / vmboðs m*aðr* k*onu*ngs fara til *ok* spyria ha*n*n hvær*r*t ha*n*n vill fara En / ef ha*n*n vill ecki til segia þa skulu þæir æsta ha*n*n .víií. ærtoga/ *ok* xíií. marka taks [En [291] ef ha*n*n vill eigi tak fa þa skulu þeir. / hoggva or hvarom tveggia megium kialar .v. allna borð langt / En ef þeir gera eigi suo þa skulu bøndr suo gera *ok* taka fra segll / ef til er *ok* lemia suo færð þ*ei*r*r*a En ef þeir gera eigi suo þa ero þ*ei*r / mork s*ilfrs*. seckir við k*onu*ng firir homllu. hueria En firir styri homl/lu hueria þrim morkum þ*a*t hæita þopto [292] giolld

Mannhelgebolken

[293] **# [Her hæfr ma*n*n/hælgi vara Capitulus**

[299] ÞAt er fyrst ímanhælgi varre / at var lande hvær*r* .J. noregs k*onu*ngs riki skal friðhæilagr/ vera hvær*r* við annan i*n*nan lanðz *ok* otan En ef m*aðr* vegr / ma*n*n þa hefir ha*n*n firir gort ollu þui sem ha*n*n .a. / nema oðalls iorðum sinum eínum hvart sem [karll m*aðr* drepr / kono eða kona [karll ma*n*n. nema ha*n*n hafe veget skemdar vig/ eða gort niðings værk

[300] **# [Um þægngilldj *ok* linan hakonar k*onu*ngs**

EN þo at allt þat sem vigande atte bæðe i lande *ok* lausum/ øyri felle aðr [vndir k*onu*ng vtan oðals iarðer þa gerði þa / hi*n*n virðulege hakon k*onu*ngr miskun [*ok* skipan a. með hin*n*a [301] beztu / mana [bøna stað i landeno at hvart sem eptir ero eignir eða lau/sa fe þa skal k*onu*ngr taka eigi meira [þægn gilldi en víií. ærtog*ar* \23r\ *ok* xíií mærk*r* af fe eða eignum veganda nema ha*n*n [hafe veget / skemdar uig eða gort niðings værk En ef eign er [iþægn gilldi / greidd þa skulu arfar viganda eiga lausn .a. ef þeir vilia [løyst/ hafa i*n*nan .x. vetra ef þ*eir*ra oðall er Alldri skal erfingi [302] sælia þær/ eignir er ha*n*n tækr eptir hin vtlæga meðan hi*n*n vtlæge lifir/ En giallda skal. ha*n*n allar loglegar skulldir af eignum ef eigi eR/ [lausa fe til Nu kan sa ein hvær*r* [at burðr til gerazt at k*onu*ngr/ gefr [manz bana landz vist með bøna stað hofðíngia eda annara/ goðra ma*n*na eða kømz ha*n*n a fund k*onu*ngs *ok* fær grið af honom / þa skal ha*n*n sik suo ifrið kaupa við [303] k*onu*ng sem k*onu*ngs er miskun t*il*/ *ok* bøta þat sem eptir stoð með slikum [sala stemnu*m* sem goðr m*enn* / sia at ha*n*n mege orka nema allar bøtr se aðr golldnar Sidan sk*a*l/ þ*eir*ra mal fara til sættar [er eptir lifa eptir k*onu*ngsdome En þeir/ me*n*n sem fe ha*n*ns varðueíttv meðan ha*n*n v*ar* [i utlægð þa greiði þ*ei*r / honom slikt sem þeir toko i eignum eða [lausa fe vtan lanzskylldiR

[304] **# Um skemdar vig *ok* nidingsv*er*k**

ENgi maðr ma iorðu sini f*irir* gera / nema han vege skemdar vig eða geri niðings værk [þat er / hit mesta ef m*aðr* ræðr vndan k*onu*nge sinum lond *ok* þægna En ef k*onung*r / kenner ma*n*ne landrað þa skal ha*n*n nefna ma*n*n or hirð sini [305] [þa*n*n/ er [iamfn boren er við ha*n*n er þui male a. at svara En ef arboren / m*aðr* a þui male at svara þa skal nefna bonda son or hirð ef ha*n*n/ er til *ok* hafe rit *ok* insiglli k*onu*ngs *ok* søke þat mal at. logum En sa/ er arboren maðr er komen. er. til allz. rettar Þat er niðings vig / er m*aðr*. vegr trygða ma*n*n sin Þat er [306] *ok* niðings vig ef m*aðr*. vegr / ma*n*n .J. griðum. Hveruitna þar sem m*aðr* a av*er*ka at heímta a seR/ eða þeim omaga eða eigi fulltiða ma*n*ne er m*aðr*. a umboð a. at / logum eða stendr til arfs han*n*s *ok* allra þ*ei*rra er h*ann* .a. rett a. eða [307] / loglegkt vmboð hefir h*ann*. til þerss tekit þa skal sa. sialfr grið \23v\ *ok* trygðir sialfr selia *ok* sætt með vattom Ero aller frendr ha*n*ns / vndir þeim griðum sem sialfr væiti hvær*r* Þat er *ok* niðings vig / ef m*aðr* drepr logman þa*n*n er til þerss er [308] skipaðr at segia monum / log þui at sa høggr niðr retyndi firi ollum monum þuíat h*ann*. / er ollum iamskylldugr suo rikum sem fatøkom þar sem h*ann*. er/ ifir skipaðr Þat er *ok* nidings vig er m*aðr* brenner ma*n*n i*n*ni [Þat er / *ok*

niðings vig ef maðr myrðir manн Þat er *ok* niðings vig er m*aðr* [309] hefnir þiofa. Þat er *ok* niðings vig ef m*aðr* hefnir a oðrum en þei*m*/ er gerir eða ræðr Þat er *ok* niðings vig ef m*aðr* høggr. hond eða fot/ af manne eða stingr vt augu manнz eða skerr tvngu or hofði manнz / eða meiðir manн at vilia sinum. Svo *ok* ero þeir obota menн er þa / hallda firir þersso [310] sem hinir er gera nema k*onung*r late ræpssa til land/ræínssanar En ef þ*at*. veitir i vappna skiptum fare þ*at*. eptir þui/ sem k*onung*r skipar með [hinna bezstu manна raðe Ef m*aðr* drepr foðuR/ sin eða broðor moðor eða dottor [eða] systur þa er hanн obota maðr ne/ma oðz manнz vig vege Suo *ok* [311] ef m*aðr* vegr kono sialfs sins eða kona/ bonda sin suo at þ*at*. drap hefir horat eða hygzt at hora þat eR/ þa obota mal Suo *ok* ef m*aðr* tyniR ser sialfr Þat er *ok* obota mal eR / maðr vegr manн [inan stoks eða j garðe uti eða innan gerðis þerss /er hværfr vm akr eða eng at hæímili sialfs hanнs [312] nema hanн veri/ hendr sinar Suo *ok* þeir menн er at slikum oknyttum kender at þ*ei*r / laupa brott með eignum konom manна þa ero þeir obota m*enn* bæðe/ firir k*onu*nge *ok* karlle dræper *ok* [davða værðir hvar sem þ*ei*r v*er*ða staddeR

[313] **# [vm obota maal Capitulu**

EEn þæir er lif sit lata firir þyfsku / saker eða utilego hvart sem þ*eir* rena askipum eða alande / *ok*suo firir morð *ok* fordæðo skap firir spar *ok* uti setor at veckia/ troll upp at fremia [með þui heiðni *ok* suo þ*ei*r [314] menн sem gerazt flu/gu menн til þerss at drepa þa menн sem þ*ei*r eiga engar saker við ok \24r\ taka fe til nema k*onu*ngs vmboðs m*aðr* late ræpssa til landræinsanar/ *ok* friðar Svo *ok* þæir menн sem konor taka með rane eða hærfange / mote guðs logum *ok* manна hvart sem þæir taka frendkonor manна / eða [annara mana døttr eða [315] konor firir vilia þ*eir*ra hverssu sem/ [vili þ*eir*ra verðr siðan samvista þ*eir*ra værðr *ok* suo þ*ei*r er þerssa obota / manна hefniR eða heímtír giolld firir suoat vitni væit þat þa / hefir hanн firir gortt fe *ok* friðj. [316] ilande *ok* lausum øyri *ok* ero þ*ei*r / friðhælgir er fe sit veria [firir þeim *ok* frenkonor En hinir aller / ogilldir hvart sem þeir fa sar eða bana bæðe k*onu*nge *ok*karlle þat / er obota mal ef maðr falsar steðia bref eða insiglli k*onu*ngs [317] vars / Þat er *ok* obta mal ef maðr drepr þanн manн er hefir bref eða i*n*n/siglli k*onu*ngs vars firir ser til landz vistar eða ranzsaks ef hi*n*n / vissi þat er hanн tok af Þat er *ok* niðings vig ef maðr drepr þanн / manн er i þui hærbyrgi er sem k*onu*ngr er J eða J. nauistu. hanнs eða J. / k*onu*ngs garðe eða a [318] k*onu*ngs skipi En ef innan bøar værðr [þar sem k*onung*r/ er i bø eða i hofnum hia honom þa fare eptir þui sem k*onu*ngs er þa / miskun til eptir at vikum Þat er en obota mal ef m*aðr* tækr kono/ nauga ef þar ero .íí. logleg vitni til eða hon [319] segir samdøgres at/ hon v*ar* nauðig tekin þa døme .xíj. hinir skynsamoztu menн eptiR/ þui sem þeim þyckia likende til vera *ok* hvart þ*ei*rra þyckir likt / til sannynda vera En þo at kona gete vart sik firir kvensko / sinnar saker þa at hanн kome eigi vilia sinum fram þa høfer m*eð*/ engu mote at hanн hafe [320] eigi repsing firir eptir laga dome ef þ*at* / sa*n*nprovazt at h*ann* hafðe fullan vilia til þerss *ok* hallde þo lifínv. /

 # [vm giolld f*i*rir kono manz Cap*itulum*

Ef m*aðr* stendr manн með loglegom/ vitnum a kono sin*n*i giallde hanн full manz giolld bondano*m* / slik sem sa er maðr til er [321] konona la ef hanн være laklauss drepenн / En [holf manнz giolld ef m*aðr* stendr manн a moðor si*n*ni eða DottoR \24v\ eða systur ef þær eiga eigi bøndr ser Skulu þessor giolld døma/ xíj. menн loglega til nemder af rettaranom

[322] **# [vm skemdar vig ok/ nidings værk cap*itulum***

Hveruitna þar sem maðr vegr skemdar vig/ eða gerir niðings værk þa fare ha*n*n utlægr *ok* ohæilager / firir gortt fe *ok* friði i lande *ok* lausum øyri *ok* [iam væl odals iorðu*m*/ sinum *ok* kome alldri J land aptr nema ha*n*n bere hærsogu sanna/ þa sem landz me*n*n vitu eigi aðr þa nae ha*n*n landz vist m*eð* sliku/ friðkaupi *ok* miskun [323] sem k*onu*ngr gerir ráð firir En engi m*aðr* ma. / meiru fe firir gera. at sin*n*i en þa er ha*n*n eigande orðen En ef/ ma*n*ne tømezt arfr meðan ha*n*n er i vtlægð *ok* hafa frendr ha*n*ns/ [þan arf tekit meðan ha*n*n v*ar* [i utlægð þa skulu frendr h*an*s honom / þat fe aptr greiða með sama skilorðe *ok* þeir [324] toko *ok* h*ann* atte þa er v*ar* / brotto [J vtlægð

 # [hueriu m*aðr* er sæckr er h*ann*. sæler frialsan ma*n*n cap*itulum*

EF maðr sæler frialsan ma*n*n af lande sæckr [við k*onu*ng .víij./ ærtogom *ok* xiíí. morkum. s*ilfrs*. *ok* kome mannenom J land aptr *ok* bøte h*onu*m / eptir xíj. mana dome [loglega til nemdom rette slikum [325] sem ha*n*n er m*aðr*. / til En ef ha*n*n ma honom eigi aptr koma þa giallde þa*n*n ma*n*n fullu*m* / giolldum aptr slikum sem ha*n*n er maðr til En ef ha*n*n syniar þa / hallde firir vi[tar]/. eiði /

[Ef m*aðr* hysir vtlægan ma*n*n eða føðer capitu*lum*

EN ef maðr hysir eða hæimar vtlægan ma*n*n eter [326] *ok*drekkr / með honom bonde eða einhvær*r* [annara ma*n*na þa er ha*n*n sæckr mǫrk s*ilfrs*./ [við k*onu*ng firir eina nott en tvæim firir .íi. En ef ha*n*n er .iíí. / neter með honom *ok* er ha*n*n gorr vtlægr ínnan þærss fylkis þa [eR/ ha*n*n sæckr .víií. ærtogom *ok* xíií. morkum s*ilfrs*. [við k*onu*ng nema þeim / se ovisa vargr er hysir En sysllu maðr er skylldr at lysa utlægð/ ha*n*ns a [327] þingi samdøgres þegar ha*n*n v*ar* var at ha*n*n hefir utlægðar/ værk gort

 # [huerir eptir skulu renna er m*aðr* er hogvin aþingi cap*itulum*

EN ef maðr værðr hogvi*n*n .a. þingi þa skulu aller eptir. \25v\ [328] renna til fialz eða skogs til fioru eða skips En sa er eigi renn*r* / eptir ersæck*r* halfre mork .s*ilfrs*. [við k*onu*ng *ok*suo sa er eptir ren/ner *ok* vill eigi taka ha*n*n ef ha*n*n ma *ok* ero vitni til þerss En ef eigi / ero vitni til [329] syni eíns eiðj Fermeningar at frendsemj *ok* suo at / mægðom skulu eigi eptir renna [at logum nema þ*ei*r vili En hv*er*r / sem biorg væitir honom þa er ha*n*n utlægr nema honom se ovisa / vargr *ok* sveri ein eiði firir En ef m*aðr* er særðr a þingi *ok* renna all*ir* / eptir [330] þeim ma*n*ne er vig vakte til fiallz eða fioru *ok* værðr h*ann* / faren *ok* vill ha*n*n at logum veriazt þa leggi h*ann* niðr vopn [si*n*ni *ok* / þa er ha*n*n friðheilagr meðan hi*n*n sare lifir Binda skal. þa*n*n./ ma*n*n *ok* føra [syslu ma*n*ne eða ha*n*ns vmboðs ma*n*ne vorð at væíta / En ef [sysllu maðr þarf liðes [331] til at [gæta ha*n*ns þa skal nefna / til bønðr með honom suo marga sem ha*n*n þarf En ef hann / løypr f*ra* sysllu ma*n*ne *ok* døyr hi*n*n sare þa er [sysllu maðr [J ueðj / sialfr til k*onu*ngs miskunar *ok* skipi ha*n*n [eptir mala voxtum ept*ir* / [hi*n*na bezstu ma*n*na raðe Nu ef [sysllu m*aðr* eða [332] ha*n*ns vmboðs/ maðr synia viðr toko þa skulu þeir hafa vitni til *ok* setia h*ann*. / bundin [a flæt ha*n*ns *ok* v*ar*dar þat honom hitt sama nema ofrikj / take af honom En hværuitna þar sem sysllu m*aðr* tækr utlægð/ar fe þa skal ha*n*n fa ma*n*n til at ræpsa [þæim ma*n*ne eptir [þing/ [333] ma*n*na dome En bøndr ero skylldir hveruítna at fylgia. til/ repsingar sæckr halfre mork s*ilfrs*. hvær*r* er eigi fyllgiR

 # [vm oðz/ ma*n*nz vig Capitulus

Nv værðr m*aðr* suo oðr at h*ann*. brytzt/ or bondum *ok* værðr ha*n*n [ma*n*nz bane þa skal bøta. af fe/ ha*n*ns fullum botom [ef til [334] eR En ef eigi er fe til *ok* værðr ha*n*n / hæill þa fare ha*n*n orlendes þar til er ha*n*n hefir bøtt fullum/ botom [firir sik En ef me*n*n sia san*n*a øðe a honom bindi sa eR/ vill at orseckiu *ok* hafe til þings *ok* bioðe frendom *ok* løysi þaR \25r\ þar *ok* segi af sína abyrgð *ok* take kostnað sin oaukín af fe [híns/ oða [ef til er *ok* ollum monum oðrum oðom [eigu me*n*n [335] vorð [at veíta / at oseckiu En oðr maðr er omage arfa síns *ok* þo eigi fyr en / [fundinn er øðe. a honom *ok* ha*n*n ma koma hoptum a. ha*n*n/ [ef ha*n*n vill [En ef sakar abere kenner þat arfa ha*n*ns at h*ann*/ vili eigi varðueita honom hallde firir ein eiði En ef oðr m*aðr*/ særer ma*n*n þa skal. arfe uppi lata sar bøtr *ok* læknes fe. af fe ./ hins oða en k*onu*ngr [336] a. ecki a þui Nu er þat þui at eins oðz ma*n*nz/ værk at ha*n*n briotezt or bondum eða skynsamer me*n*n viti eða [337] mete sa*n*na øðe. a honom

[338] **# [Ef ma*n*ne er kend bana sok vm ma*n*n**

SA skal vera bane er nauistar me*n*n bere vitni um *ok* þau / segia a hendr *ok* eigi eiðum vndan komazt nema þui at eins/ at ha*n*n hafe suo fiarre veret staddr a [þui døgre er [339] vig v*ar* vegett / at ha*n*n matte eigi tviueges til vigs komazt [*ok* i fra *ok* være ha*n*n stað/der [i heraðe at k*ir*kiu eða a þingi eða at samkundum eða a skipi / þa bere þeir .xíj. þægnar ha*n*n vndan er þa váru. [i hia honom frialseR/ me*n*n *ok* fultiða En ef ha*n*n er i engum þerssom stað *ok* þo suo fiarre / sem nu er mælt þa kome ha*n*n firir sik [340] tylptar eiðum En ef. / [navistar me*n*n mego eigi til þings koma firir einar hværrar navð/syniar saker at bera vitni þa skulu bera .íj. me*n*n *ok* boka sogn / þ*ei*rra a þingi [En ef m*aðr* er særðr *ok* ma ha*n*n mæla er me*n*n hitta ha*n*n / þa skal sa vera bane er ha*n*n segir a hendr ef h*ann*. mæler af viti ok/ ma h*ann*. kenna h*ann*. *ok* saga ha*n*ns [341] kømr bokað a fyrsta þingi nema/ hi*n*n [skiri sik með tylptar eiði

 # [Um vig lysingar vitnj cap*itulum*

EF maðr [drepr ma*n*n [til dauðz. þa a sa at vera bane er vig / lysir ahendr ser En lyst skal vigi samdøgres inan [342] fylkis *ok* nefna / sik þa a nafn *ok* natt stað sin *ok* herað þat sem ha*n*n er or *ok* lysa firir/ friolsum monum *ok* fulltiða þa skal a orfar þingi fram koma [vig\26r\ lysing *ok* natstaðr ma*n*nz *ok* skal bonde sueria at þar v*ar* ha*n*n vm not/tena *ok* ha*n*n kallaðe sik suo anafn [Viglysingar vitni skal f*ra*m/ koma a þingi [En ef m*aðr* vill eigi bera viglysingar [343] vitní eða sveria/ [nat stað þa fare til erfingi hi*n*ns dauða *ok* gera þeim fimtar stef/nu til þings at bera [vitni um sem framazt væit ha*n*n [eptir sini / samvizku *ok* engu løynir ha*n*n af [En ef þ*ei*r uilia eigi sveria giallde / mork .s*ilfr*s. hvær*r* þ*ei*rra hafe k*onu*ngr halft en [sakar abere halft [344] *ok* suo / skal vm oll þau vitni er i manhælgi ero Upplyct þessa fiar skal / greiðazt a fimtar þingi eða geri at for at taka firir honom holfu/ meira Eigi skal vigande fara suo um þria bøa at eigi se vigi lyst / fra [345] þeim er vig v*ar* ueget a nema þar se in*n*i firir fermeningar at/ frendsemj eða at mægðom [eða nanare [hi*n*ns vigna eða aðrer fiand/me*n*n viganda þ*ei*r er honom liggi við lifs haske buin [En ef h*ann* lysiR/ eigi suo uigi þa er h*ann* morðingi rettr firir gort fe *ok* friði [346] En ef / bæðe kømr fram a þingi viglysing *ok* saga hi*n*ns sara suo boren sem/ fyr v*ar* sagtt þa skal saga hins sara standa [en eigi viglysing *ok* be*r*r þo / morð af viganda [at ha*n*n se utlægr En ef eigi kømr fram saga hins/ sara fram a fyrsta þingi en fram kømr sionar vitni *ok* viglysingar [347] vitni þa skal sionar vitni standa ef þat er boret at logum af .íí./ ma*n*na hende frialsa ma*n*na *ok* fultiða en eigi viglysing En erfingi hins/ dauða skal fara J herað þar sem hi*n*n let sik or vera *ok*

ef sa gengr eigi við / þa [348] skal honom [til þings stefna *ok* a þui þingi skulu en frialser men ha*n*n/ vndan bera en eigi nemdar vitni *ok* føra þar fram a þingino En ef ha*n*n / vill eigi vndan førazt þa er ha*n*n sanner at male En ef ha*n*n hefir vndan/ førzt þa skal erfingi hins dauda søkia suo marga me*n*n [sem [349] h*ann* vill. til/ tylptar eiða með hinu fyrra skilorðe En ef m*aðr* er losten eða særðr suo./ at ha*n*n ma eigi mæla skere upp orfar þegar ha*n*n ma mæla en þa skal / þ*at*. orfar þing iamfullt sem samdøgres være orfar upp skornar En ef\26v\ maðr er losten eða særðr suo at ha*n*n ma eigi mæla eða døyr ha*n*n [350] af / þa late erfingi orfar upp skera *ok* late þing stæfna en sysllu maðr/ ef erfingi er eigi til [En ef maðr ræðer ma*n*ne bana rað eða sara / *ok*allt þ*at* er [maðr lytr skom eða vanuirðing af hans raðom bøte/ eptir laga dome þeim sem þat mal a með logum at søkia *ok* suo k*onu*ng/ Domenom nema ha*n*n førezt vndan at logum En h*ann* er gerði hallde/ þo [351] upp at ollu fullum botom eptir laga dome En ef sa maðr værðr / vegen er [eigi er j foður ætt kome*n*n at logum þo at h*ann*. se nokorom kendr/ at syni þa eigi moðor frendr bøtr [eptir ha*n*n En ef h*ann*. er barðr eða / særðr [eða skemdr þa take ha*n*n rett eptir moðor fæðr sinu

[352] **# [Um rettar/ bøter Hakonar k*onu*ngs**

Þessar rettar bøtr gaf Magnus k*onu*ngr son/ Hákonar. ko*n*nongs ollum noregs monum með raðe *ok* samþyct hína / beztu ma*n*na [j landeno *ok* bøna stað alþyðu at vm þa me*n*n sem mo*n*/ [353] num værða at skaða fare sem aðr vatta log En af fe uiginda dø/me vj. me*n*n skilrikir iamlega til nemder slik giolld eptir laga skil/orðe sem þeir sia retlegazt firi guðj *ok* mala uextir ero a. erfingia / hins dauða einum En allar aðrar frendbøtr *ok* saktal falle niðr/ suo vanlega at hvarskers frendr aðrer take [ne giallde fra*m*mar en/ nu er skilt Nu vinzt eigi fe [354] uiganda bæðe til [þægn gilldis *ok* bota/ þa skerði suo firir hvarom sem tala rennr til [eptir fiar magne / [En ef nokor gengr a þetta þa hefir ha*n*n firir gort fe *ok* friði J lande/ *ok* lausum øyri *ok* verðj alldri bota maðr siðan *ok* suo aller/ þeir er rað leg/gia til at þerssor skipan se rofen eða a hana [355] genget Þessar rettar bøt*r* / let Magnus k*onu*ngr *ok* fylgia at þo at niðings vig eða skemdar vig se ve/get þa skal þo fyrst af luka bøtr af fe uiganda en k*onu*ngr hafe þat/ sem auk er [En ef mi*n*na løypr af en þægngilldi þa skerði suo f*irir* hvaro*m* / sem tala renner til Suo iattaðe *ok* magnús k*onu*ngr at [k*onu*ngr skal huergi. / fyrr taka fe ma*n*nz [356] bana *ok* engan annan utlægan øyri nema aðr se. \27r\ loknar allar loglegar skulldir þær sem fyr varo gorfar. en./ fe uiganda felle i þa sok

 # [Um vaða værk oll. er værða Capit*ulum*

Vada værk ero með skynsemd greinande með huerium [at burð/um þau ku*n*nu til at falla þui at J ollum stoðum þeím [357] eR / me*n*n skulu ser til þarfynda vinna [eða með monum til haglegra / luta lið at væita þa ero þerssor vaða værk meir uirðande en hin eR/ engi nauðsyn drægr til nema galøysi *ok* ofmikit skamsyni Nu þo/ at tveir me*n*n fare i skog saman *ok* skyzt annars øx .a. annan at/ ovilia þerss er a skapte hællt *ok* døyr ha*n*n af þa skal ha*n*n bøta / fiorðong [358] bota erfingia hins dauða *ok* syni uilia sins með settar eiðj/ at h*ann*. villdi þat værk eigi gortt hafa *ok* suo skal hueruittna þessi / vaða værk bøta ef þeir hafazt þat at sem til nytsemdar hofer / hvart sem me*n*n fa af sar eða bana at ovilia þerss er gerði En suo / sem at [359] kasta ifir hus eða skip eða aðra þarfløysu at gera [*ok* ef me*n*n/ fa þar af mein eða sar. eða bana þa skal bøta holfum giolldum / *ok* syni þo uilia sins með settar eiði *ok* er þ*at* sæcktar laust við k*onu*ng/ *ok* ecki a k*onu*ngr a vaða uerkum Þat ma eigi vaða uærk kalla ef / maðr høgr [360] eða lystr til ma*n*nz þo at a. annan kome ef ha*n*n villdj / [með þui eins huerium illt gera [En ef m*aðr* gengr til fangs eða ski*n*n/drattar at [vilia

sinum abyrgizt sik sialfr [at ollu En hi*n*n sueri f*irir* / ein eiðj at eigi varð at uilia ha*n*ns þo at ha*n*n fenge [361] mein af ef sa / tortryggir er firir varð

 # [Um rytninga er me*n*n bera Cap*itulum*

ÞAt er flestom monum kunict at rytningar ero [firi boðner / at bera en sa er be*r*r er sæckr .íií. aurum .*silfrs* [við k*onu*ng [362] En sa er brigðr / knífi at ma*n*ne *ok* kømr eigi fram ha*n*n skal bøta honom fullrette / eptir laga dome er ha*n*n bra aat En k*onu*nge .íií. aurum s*ilfrs*. [Nu ef m*aðr* læggr/ ma*n*n með knifi þa er ha*n*n vtlægr *ok* bøte þeim er ha*n*n lagðe sem .xíj. / skynsamer me*n*n døma *ok* þe*i*r sia at ha*n*n se væl sømdr af En k*onu*ngs soknar \27v\ m*aðr* skal lata taka [þa*n*n [363] ma*n*n [er lagðe *ok* føra kníf þa*n*n er h*ann* / lagðe með *ok* køyra [þar a þinginu giognum hond han*n*s. [er./lagðe *ok* skal ha*n*n suo kaupa sik J frið með þersse repsing ef/ hi*n*n lifir *ok* abyrgizt sialfr sar sin huerssu sem honom tækzt / til [En ef sa døyr er lagðr [364] v*ar* saklauss. þa er sa dræpr *ok* døyddr / er lagðe En ef ha*n*n kømzt vndan fare utlægr *ok* kome. alldrj / i land aptr nema k*onu*ngr virðizt nokor nauðsyn til hafa komet / En viganda fare eptir fyrra skilorðe bæðe þægn *ok* bøtr Með/ sama skilorðe skal vera ef maðr skytr at ma*n*ne þo at ecki take / þa bøte k*onu*nge .íií. aurum .*silfrs*. en [365] þeim fullrette eptir laga dome / er ha*n*n skaut at En ef ha*n*n særer ma*n*n með skote þa skal sa / er skaut slika repsing firir taka sem hi*n*n er lagðe með knifí/ *ok* vndir sama skilorðe bua *ok* suo þo at sa døyi er skoten v*ar* þa skal/ sa er skaut vndir [sama skilorðe vm repsing [366] *ok* hi*n*n er lagðe bæðe / þægn at græiða *ok* suo bøtr [at luka

 # [Um þ*at* er m*enn* bitazt sem hundar

ÞAt er oviðrqømelegkt at me*n*n bitizt vm sem hundar/ [eða hestar En sa m*aðr* er ma*n*n bitr þa skal sysllu maðr [367] lata taka / þa*n*n ma*n*n er bitítt hefir *ok* føra a þing *ok* lata briota or [fra*m*m/ tenner or hofði honom *ok* se siðan [sæctar laust við k*onu*ng firir þa / repsing vm þetta mal nema skynsomum monum virðizt nokor / nauðsyn til hafa komet suo at ha*n*n mege botom við koma [368] ok / bøte þo fyrst þeím er ha*n*n bæit eptir xíj. ma*n*na dome *ok* þe*i*r sia / [firir guðj at sa se væl sømdr af [er bitin v*ar*

[369] **# [huerir taka skulu m*annz*/ bana**

Svo er *ok* mælt *ok* staðfastlega tekit vm [allt landet at / ef m*aðr* drepr ma*n*n eða veitir þar nokorar akomor eða gerir / nokor þau værk sem ha*n*n a. at lata firir lif eða límu at logum / þa skulu þeir er nester ero eða þeir [370] er fyrst mego na taka [þa*n*n/ ma*n*n *ok* føra sysllu ma*n*ne bundi*n* eða fiotraðan En ef þe*i*r ge*r*a eigj \28r\ suo *ok* mega þeir þui vid koma suo at þeir fa enga skom. eða/ oluti af honom þa er hvæ*r*r sa sæckr halfre mork s*ilfrs* [við k*onu*ng / nema fermenigar at frenzsemí eða at mægðom þe*i*r ero eigi/ skylldir at taka [371] ha*n*n nema ha*n*n vili þa er sysllu m*aðr* skylldr til / at taka þa*n*n ma*n*n *ok* føra a þing en bønðr ero skylldir at døma / ha*n*n eptir logum [a þingi en sysllu m*aðr* a at lata repsa h*onu*m eptir / logum Nu er þersso firir þui suo skipat at engi mego þetta / synda laust gera nema sa domare er k*onu*ngr [372] hefir til þerssa ski/pat þui at logen ræpsa en eigi h*ann*. þo at hi*n*n geri sina skylldu/ [eptir þui sem logen bioða ahond en aðrer gera með hæpt *ok* [suo/ með ofund *ok* þui veitir þat all oppt at þeir fa fyrst ma*n*nskad/an *ok* svara storom scriptum með frekom fiar giolldum Nu hv*e*rr / sem [oðruvis gerir *ok* provazt suo at ha*n*n [373] matte þui við koma þa/ er ha*n*n utlægr [til þerss er k*onu*ngr gerir skipan [a] eptir mala voxtum / hvat

nauðsyn til dro þa*n*n sem gerðj Nu hefir sa eigi liðes kost / til sem at tæler þa skal ha*n*n segia sysllu ma*n*ne En ef sysllu m*aðr*/ kræfr liðes með ser þa er sa hvæ*r*rr sæckr mork .*silfr*s. [við k*onu*ng er [374] eigi/ fæ*r*r nema fermeningar at frenzsemi eða at mægðom við þan er/ drap eða akomor væitti Nu ero aller friðhælgir er til søkia En/ hínír aller vtlægr er mote standa hvart sem þeir fa af mein/ eða / sar eða bana

[375] **# [Með hueriu mote ranger dom*r* ma gerazt**

Nv af þui at suo vattar logbok viða at vm þa me*n*n sem til/ repsingar hafa gortt þa skal a þing føra *ok* døma *ok* eptir þeim / dome repsing a leggia þa berr þeim [376] ínvíriðllega at ranzsaka eR/ til domara ero tekniR *ok* með mikilli hofsemj hvart misgort eR/ við saklausan eða firir litllar saker *ok* þo nokorar eða firir mik/lar saker *ok* þo eigi nokorar eða suo nogar at full nauðsyn þyckiR/ til hafa dregit þa*n*n er gerðj [Svo *ok* hvart nokor [laga boð hafa \28v\ [377] [J millum komet eða engi eða þat sem harðazt er at sa hefiR / bota bæizt er misþyrmt v*ar ok* þo engar fenget Svo *ok* hvart / nokot var kært firir rettaranom er laga orskurðen er skip/paðr þeim er a saklausum monum vin*n*a En þui er domren / til nemdr at þa skal [ranzsaka *ok* meta [saker *ok* misgerníngar/ *ok* tempra suo domen eptir mala voxtum sem þing me*n*n *ok* ret/taren sia sannazt firir guði eptir síní samvizku [378] En eigi sem/ margr snapr hefir svarat her til at þeir døma ecki [annat en /log [þui at sanlega skulu þeir þui firir suara sem log vatta þeím/ a hendr sem [vanda me*n*n lata odømda vndan ganga ef vanræpst/ er af domarans hende *ok* suo er ofræpst er þeim er miskunnar [ero/ verðir af þarnan þ*eir*ra til logu Finnazt *ok* nog døme til þerss / at þeir hafa lotet [379] harðar hemdir [af gudj er van dømt hafa / en þo hinir harðare er of dømt hafa *ok* þui skal domen hu*er*uítna / til hins bætra føra at [þeir vita iam vist hvartveggia þui at/ [allmiot er mundangs hof en þui miorra sem eR þa ero þ*eir* þuí / sælle er suo [fa høft þ*eir*ra .íííí. systra hofe sem J ollum rettom / domom eigu at [380] uera suo at guði likar en monum høfer En þ*a*t/ er Misku*n*n *ok* Sannynddi. Retvisi. *ok* Friðsemj. Misku*n*n a at va/razt at eigi kome grimd eða hæipt J doma. Sannynddi .a. at/ gøyma at eigi verði lygi f*ra*m boren. Rettvisi a. at varazt. at/ eigi verði með rangyndum hallat rettom dome. Friðsemj a. at varð/ueita þar til er rett*r* domr fællr a. at eigi verði með reiðj. [381] akafr / afellis domr alagðr *ok* þuí gøymi domaren þerssa at þetta er þuj/ þarflegare er giorr værðr at røynt J allum domom En at me*n*n / varezt þui mei*r*r ranga doma þa ma varlla illt varazt nema / vitj *ok* þuí [minizt me*n*n a. at með fiorom hattom [v*er*ða rangeR/ domar [Annat hvart með rætzllo at m*aðr* ottazt þa*n*n er h*ann* skal \29r\ ðøma vm Elligar [382] með fegirnj [þar sem m*aðr* snikir til nockor/rar mutu eða með hæift þar sem maðr hatar þa*n*n er h*ann* / skal døma vm eða með vinatto þar sem m*aðr* vill væita lið felaga/ sinum *ok* er þa illa skipat er þerssom horbornum er in visat / en hínum skilgetno systrum er brott visat þeím sem aðr váru / talldar [þui at illa ma*n*n sa domr virðazt firir [383] allum monum/ en allra værst firir guði *ok* er æ þui bæt*r* er þersse cap*itu*li er optar/ lesen þar sem vm stor mal skal døma Mínnízt me*n*n *ok* einkanll/ega .a. at fa þeim monum p*re*st sem til bana eða líma latz ero / dømder *ok* gefe til þerss goða stund *ok* tom aðr en honom se [384] ræpst / þui at illt værk skal hata en ælska salena

 # [Ef bærst j griða/stoðum Capitul*us*

Ef me*n*n beriazt J læiðangrs færð með k*onu*nge / eða a þingum eða stefnum firir logma*n*ne eða fimtar/ [385] stefnum eða J gilldum eda J bruðlaupum J iola griðum eða .J. / silldfiskj Skirdag *ok* umfram paska viku ero sialf sætt grið .J./ ollum þerssom stoðum. En rettr þ*eir*ra øyckzt at hælmingi er firir/ skemdom eða sars aukum værða a þerssom timum eða J þerssom / stoðum En [386] k*onu*ngr. a her a. firir sar hvært eða

steins hogg eða / lurks hogg eða øxarhamars hogg *ok* kafstøyting. víií ærtogar/ *ok* xíií. mærkr En firir pustr *ok* hueria grein er þar fylgir .íííí. / mærkr En firir hueria grein um blak *ok* þat sem þar fylgir .íí./ mærkr En ef maðr særer ma*n*n eða bær*r* eða ske*m*mer [fulrettes verku*m* / J hæimili sialfs ha*n*ns þa øykzt rettr þ*ei*rra [387] at hælmingi er firir skemdo*m*/ *ok* sarsaukum værða Sua ero þeir *ok* holfu meira seckir [við k*onu*ng. er/ heim sokn væita *ok* heíma frið briota ef hi*n*n lifnar en með ollu/ utlæger er hínír døyia

[388] **# [huat taka ma hæst firir hogg**

Ef maðr bindr frialsan ma*n*n at osyniu giallde v. mærkr .s*ilfrs*. / k*onu*nge en hinum fullrette er bundin var eptir .xíj. ma*n*na dome \29v\ En binda ma maðr þiof at oseckiu *ok* [389] alla þa er h*ann*. kenner / at odaða værk hafa gort ef ha*n*n hefir uitni til at h*ann* gat ei/ [oðru uis fært ha*n*n til rettarans En ef eigi ero vitni til þa / sanne þat med eins eiðj En ef m*aðr* lystr ma*n*n þar sem eigi ero g*r*iða/ staðer með øxi eða lurki eða steini bøte k*onu*nge firir [390] hogg mork/ s*ilfrs*. En ef slær annat samfløyt bøte k*onu*nge íí. mork*um* .s*ilfrs*. En ef sæl / hit þriðia samfløyt bøte k*onu*nge .íií. morkum .s*ilfrs*. En ef slær hitt / fiorða samfløytt bøte k*onu*nge .iiii. morkum .s*ilfrs*. En ef ha*n*n slær [hitt/ fimta samfløyt bøte [391] k*onu*nge víií. ærtogom *ok* xíií. morkum s*ilfrs* En / þeim er firir varð eptir xíj. ma*n*na dome loglega til nemfdom af/rettaranom hvart sem er eit hogg eða fleiri En ef maðr lystr/ ei*n*n ma*n*n i hofuð eit hogg eða rindr ma*n*ne a kaf eða særer ma*n*n / lemstrar sarom eða hofuð sarom bøte hvart sem er hogg eða sar / .íí. morkum .s*ilfrs*. k*onu*nge firir hvært [392] En hinum er firir varð eptir / xij. ma*n*na dome loglega til nefdom En þ*at*. er lemstrar sar er m*aðr* / er siðan vær*r* førr en aðr eða eigi hyler har eda klæðe *ok* iafnan ma / a sia En ef sa vill eigi bøta er misgerði loglega til sottr fare utlæg*r* / Nu vill sa eigi taka bøtr er firir vanuirðingu varð eða syslu. m*aðr* / þa friðhælgar ha*n*n sik [til doms [393] hvart sem hinir taka við eða eigi / Nu ef ei*n*n maðr [lystr eða særer [.íí. me*n*n j enu at uigi eða fleiri/ bøte sínum rette [firir hværn þ*ei*rra k*onu*nge slikum sem aðr er skilt / *ok* suo þeim er firir varð En ef .íí. me*n*n eða fleiri liosta eða/ særa ein ma*n*n þa er hvær*r* þ*ei*rra sæckr [firir sik [394] fullri sæckt við/ k*onu*ng [eptir þui sem aðr er skilt *ok* suo við þa*n*n er firir varð Nu ef/ annars sar groa en annars eigi. *ok* fær*r* sa af þui bana þa er sa ut/lægr er þau sar væitti er eigi groa En ha*n*n hallde upp ma*n*nz giolld/dum a*t* ollu sem xíj. skynsamer me*n*n døma loglega til nemder [395] [af/ rettaranom *ok* suo þægn Þeir me*n*n er monum væita lið til eða \30r\ foru nøyti hyllda eða samþyckia með þeim þa*n*n ofrið / at taka me*n*n af svare sliku firir k*onu*ngdomenom *ok* erfingia / hins dauða sem rettare k*onu*ngdomssens *ok* aðrer skynsam*ir* me*n*n m*eð*/ honom døma [eptir at vikum en landz uist þ*ei*rra se vndir k*onu*ngs/ [396] miskun

 # [Um ifir boot *ok* hæmnd

Nv uill sa eigi bøta/ er misgerði þa skal sa er misgort er uið kera firir umboðs/ma*n*ne k*onu*ngs þeim sem ha*n*n hefir sit [rettynda valld J hendr feng/get þa skal rettaren baðom til sin [397] stæfna *ok* nefna til sin .xij./ [hina skynsamostu me*n*n at døma millum þ*ei*rra *ok* setia a. sala stef/nur En ef sa uill eigi bøta er misg*er*ði slikt sem dømt v*ar*. þa. søke/ ut með domrofom *ok* atferðum Nu ef sa vill eigi bøta er misgerði *ok* / k*onu*ngs umboðs maðr af røkezt rett at gera *ok* hefnizt sa siðan. eR / misgort er við sínna vanuirðínga *ok* [398] værðr hæmden meiri en til / var gort þat sem millum fær*r* með skynsamra ma*n*na vírðingu / þa er þ*ei*r sættazt þat skal halft giallda sa er hefdi sin en halft/ k*onu*ngs umboðs m*aðr* bæðe k*onu*nge *ok* þeim er firir vanuirdingu varð þuí/ at ha*n*n afroktezt ret at gera En ef ha*n*n hefnir sin suo at eigi/ v*ar* hæmden meiri en til v*ar* gort þa er ha*n*n saklauss [við [399] k*onu*ng [þui at / ha*n*n beiddizt rettar sin aðr En umboðs maðr

k*onung*S [ei*n*n saman giallde þa / slika sæckt k*onu*nge sem uið liggr þui at ha*n*n afroktezt rett at g*e*rra / Huer uitna þar sem sa kærer firir rettaranom er misgort er [400] við / þa a rettaren fyrri þeim rett at gera er mishallden eR en taka / k*onu*nge sæckt til handa en siðan k*onung*r *ok* hueruitna þar sem domren / væger eptir mala voxtum þeim er misgerir *ok* fellir rett ha*n*ns / er firir varð þa be*r*r rettara [k*onu*ngs domsens [eptir þui at fælla k*onung*s / sækt ef þeir [401] vilia ret með fara f*irir* þui at suo gerir k*onung*r sialfr vm / [þægn gilldi

 # Um Bardaga *ok* suo vm aat laup Capitulus

EN ef m*aðr* lystr ma*n*n pustr eða nefa hogg eða beriazt me*n*n m*eð*\30v\ nefom eða stingr maðr øxar skapte eða spiot skapte [402] annan með / hæiptugri hende bøte þeir er gerðu eptir vi. mana dome sin. a/ millum En k*onu*nge halfa mork .*silfrs*. firir hueria grein þerssa En/ um blak allt annat *ok* ef m*aðr* rindr ma*n*ne eða nyckir [til sin *ok* i fra/ eða fellir ma*n*n eða rifr klæðe ma*n*nz *ok* allt þat er ma*n*ne værðr m*eð*/ ofund [403] misþyrmt með þema hætte at hi*n*n gefr sok a. er f*irir* varð *ok*/ hafa skynsamer me*n*n set a. þa skal sa bøta er misgerði eptir. þui / sem .vj. skynsamer me*n*n døma loglega til nemder af rettarano En / hi*n*n er misgerði bøte. k*onu*nge .íí. aurum .*silfrs*. En þo at eigi se vítní til/ þa eigi ha*n*n kost at beiða ut rettar sins þegar ha*n*n vill En ef h*ann* / syniar er [404] firir sok værðr syni með lyritar eiði elligar fare sem aðr / er skilt En ef m*aðr* løypr at ma*n*ne *ok* er hallden bøte eptir [.vi ma*n*na / dome þeim er ha*n*n liop at En k*onu*nge .íí. aurum .*silfrs*. En ef m*aðr* løypr/ at ma*n*ne *ok* hælldr ser siallfr þa*t* eitir arga fas ecki a k*onu*ngr a þui ./ Sakar abere skal vera firir huerri sok en engi skal gefa sok. a an/nars [405] sømdom ne fiarlutum nema [heimils quiðar vitni fyllgi *ok* / þo þui at eíns at verði lemstrar sar eða þau onnur er k*onu*ngdomenom / høyri þuilik sækt til eða [þaðan af meiri En þo at smærre se þe/gar sa gefr sok a. er [mal efni aa þo at ha*n*n sættezt siðan eða gefe / upp þa a [406] k*onu*ngr rett sin *ok* mego k*onu*ngs soknarar søkia þegar [þeir/ vilia En engan a k*onu*ngr rett a þeim sem enga a sialfr a ser

 # [ef hestr/ eða ross bit*r* ma*nn*

Nv er þiorr J yxna tale þar til er h*ann*. er .v. vetra/ gamall Allt þat [407] er siðan gerir ha*n*n þa. a eigande at abyrgiazt / En ef ha*n*n værðr ma*n*ne at skaða þa skal erfingi bæiða ut vxa / en eigande leggi band a *ok* fae honom i hendr En ef ha*n*n vill eigi ok / føðr ha*n*n uxa siðan bøte v. morkum .*silfrs*. *ok* vxan ofan. a *ok* falle / niðr frendbøtr *ok* rettr k*onu*ngs En ef hestr eða ross [bitr ma*n*n eða/ lystr eða naut stangar eða [408] svín høggr bøte sa er a. holfum botom \31r\ til þess er suo. mikit er bøtt sem þ*at* kyquende [er vært er ha*n*n / fekk mein af eptir .vi. ma*n*na dome loglega til nemdom nema/ þeim synizt af þerss volldum komet. hafa er mein fek af hafe/ firir eptir. dome En ef hundr bitr ma*n*n þa skal sa bæiðazt [409] hundz er/ er bítín v*ar* nema skynsomom monum virðizt ha*n*ns volld til hafa/ genget er bitin v*ar* hafe firir eptir dome En ef føðer hund siðan *ok*/ biter ha*n*n ma*n*n anat sin bøte sem sialfr hafe gortt

[410] **# [Um fiolmæles/ orð er me*n*n mæla cap*itulus***

ENgi skal þa*t*t við annan mæla at ha*n*n / hafe þeget skom a ser huarke sysllu maðr ne annar maðr / nema honom fylgi .x. me*n*n til þings at sanna mal ha*n*ns sem mælt/ er i logum ma*n*na at .íí. skulu sueria en .víj. sanna mal ha*n*ns *ok* [411] þeir .íí. hafa bok J hendr *ok* sueria suo. Þess lægg ek honð a. hælga / bok. at þ*at*

hofum ver høyrt en eigi vitum ver huat satt er En ef/ ha*n*n missir vatta þessa þa er ha*n*n sæckr .íííí. morkum .s*ilfr*s. [við k*onu*ng / *ok* bøte þeim er ha*n*n mælte til eptir vi. ma*n*na dome loglega til nef/dom En hi*n*n [412] er til er mæltt skal þo hafa lyritar eið firir ser at/ hi*n*n hafe alla þerssa vatta En ef m*aðr* mæler þat uið ma*n*n at h*ann* raðe / lo*n*d *ok* þægna vndan k*onu*nge þ*at* skal huarke mæla sysllu m*aðr* ne annar m*aðr* / nema heimils quiðar vitni fyllgi En ef þ*at* mæler nokor þa er ha*n*n / sæckr .íííí. morkum .s*ilfr*s [við k*onu*ng *ok* hinum [slikum rette sem .vj. / skynsam*ir* me*n*n døma En [413] ef m*aðr* mæler [þa skom við kono ma*n*nz at hon/ liggi hia oðrum ma*n*ne en bonda sínum þat skal engi mæla nema/ heimils quiðar vitni fylgi *ok* eigi við dottor ma*n*nz ne systur ma*n*nz / En ef mæler þa er ha*n*n sæckr .íííí. morkum .s*ilfr*s. [við k*onu*ng en hínum / eptir vi. ma*n*na dome loglega til nefdom En ef m*aðr* mæler oquæðess/ orð við karll eða kono þat er [414] þerssor sæckt liggr við þa skal þo full/rette uppi eptir .vi. ma*n*na dome við þa*n*n er mælt er til at ha*n*n / helgi sik með heímils quiðar vitni nema hi*n*n eigi at logum sok\31v\ *ok* sokn a þuí male þa er þar eckj. rettar far a *ok* suo skal vm oll / fiolmæle *ok* fullrettes orð

[415] **# [vm þa me*n*n er røgia aðra Capit*ul*u*s***

Svo er *ok* mælt um rogs me*n*n alla at sa maðr er ha*n*n værðr/ kunn*r* *ok* sann*r* [at þuí at ha*n*n røgr ma*n*n við k*onu*ng eða b*iskup*. Jarll eða / Barrun svare sliku firir sem sa ætte er røgðr v*ar* ef ha*n*n være/ sann*r* at þui male nema [416] hi*n*n er gerði syni *ok* hafe firir ser settar/eið En ef m*aðr* kenn*ir* þa*t* rog ma*n*ne at ha*n*n hafe fenget oþocka k*onung*s / af ha*n*ns orðom hallde firir ein eiði eða giallde eptir dome. / sakar abera En engi a sok a sonnu

[417] **# [vm yrking *ok* heimilsquidar vítnj**

Ef maðr yrkir um ma*n*n þa*t* er monum virðizt til hæðen/gar niðz fiordonge lengra þa skal sakar abere stæfna þing / *ok* queða a þingi En hi*n*n [førezt vndan ef h*ann* ma með lyritar eiðj / elligar giallde k*onu*nge .íííí. mærkr .s*ilfr*s. *ok* [418] hinum [rett sin eptir .vj./ mana dome loglega til nemdom Nu mal hvært er m*aðr* mæler/ [við annan suo at honom horf*ir* til nøyxlla eða kenn*ir* ma*n*ne heim/sku *ok* [fordæðo skap *ok* a ha*n*n eigi sialfr sok a þui male þa er ha*n*n/ fiollmæles maðr nema ha*n*n hafe heímills quiðar vitni a hendr / honom þa skal ha*n*n sueria firir settar eið En ef ha*n*n missir / heímils quiðar vitnis a þingi þa er ha*n*n sæckr .íííí. morkum s*ilfr*s/ við k*onu*ng *ok* hínum [419] [rett sin eptir vi. mana dome Ef m*aðr* gerir suo/ mikit ohæfo værk at ha*n*n lægzt með kono ma*n*nz þa skal ha*n*n / bøta eptir þui sem .xíj. me*n*n døma loglega til nemdr af rettarans/ hende þeim er kono a. En ef ha*n*n er før til vndan førsllo syni / með tylptar eiði Nu ef m*aðr* sættezt við þa*n*n [420] ma*n*n er leget hefir/ kono ha*n*ns þa skal sa veita trygðir er kono a. En ef tækr kono/ sina [i hivnskap aptr *ok* liggr ha*n*n hana annat sin*n*i meðan þau ero/ saman þa er ha*n*n trygrofe sem hi*n*n er vegr a trygðir ospilltaR /

[421] **# [Um þa me*n*n er ganga J samkundir ma*n*na *ok* sitia slimusetre þar** \32r\

EEn þeir sem til þerss vilia hafa sik at ganga J samkundir / ma*n*na uboðet af þerss hende er væizlluna. a. *ok* sitia þar / siðan slimu settre at þo at þeir uerði harðlega J brott [422] rekner / eða þar nokot misþyrmt þa skulu þ*ei*r vera halfrettes me*n*n / *ok* sæckr øyri .s*ilfr*s. [við k*onu*ng [er þetta firir þui gortt at margr goðr / maðr hefir fenget skemdr *ok* vandræðe firir þ*eir*ra lutuende

 # [vm þa m*enn* e*r* ganga m*eð* vonar vol

MAðr hvær*r* [fulltiða er gengr husa/ millum *ok* þiggr olmoso [423] ha*n*n. a engan rett a ser þo at ha*n*n/ se nauðigr J brott reken meðan ha*n*n gengr með vonar vol *ok* er h*ann*/ heill *ok* værks førr nema ha*n*n biði vistar *ok* fae eigi En þegar h*ann*/ fær ser matar sialfr klæða eða vapna eða frendr ha*n*ns þa. er/ ha*n*n þegar rettnæmr

[424] **# [vm laga rette. a konom Capitulus**

Konor þær allar er monum ero skylldar *ok* me*n*n vilia enga / røkt a leggia þa take engi meira rett a. þeim en mork .s*ilfrs*. En / ef frendr konon*n*ar vilia leggia til hennar heiman fylgiu slika / sem .vi. skynsamer me*n*n sia at ha*n*n [425] mege væl við taka er kono / [hefir legit *ok* vill ha*n*n eigi fæsta þa skal ha*n*n giallda slikan rett/ firir þa kono sem .xíj. skynsamer me*n*n døma En ef frendr/ vilia ecki til leggia þa skal sa er kono [hefir leget bioða *ok* bøta / laga rett En ef sa vill eigi við taka er þa*n*n rett a. með [426] logum/ [at taka *ok* vinner ha*n*n a þeim ma*n*ne er konona hefir leget þa/ vínnr ha*n*n. a saklausum ma*n*ne *ok* svare sliku sem log vatta En/ allar þær møyiar eða konor er me*n*n leggia røkt a. *ok* værða þær/ legnar þa skulu þat døma .xíj. me*n*n loglega til nemder bæðe / rett *ok* rað spell eptir þui sem þæir sia at sa se væl sømðr af er/ retten a. at hæimta En ef maðr venezt kono at ha*n*n hafe / leget [hia he*n*ne þo at hon førezt vndan at logum [427] þa giallde h*ann* / slikan rett f*irir* þa kono sem ha*n*n være sann*r* at þui male *ok* heíti m*aðr* \32v\ at uerri Erfingi skal taka rett a kono huerri karll maðr þo / en eigi kona þo at hon erfingi Suo sa er J umægð er sem aðrer / take umboðs m*aðr* ha*n*ns honom til handa ef hon er legen ef hon/ a [428] ser eigi bonda kona siolf a rett [a ser ef hon er borð nema ho*n*n/ siolf eigi ser bonda

Arvebolken

[429] **# [vm gipting *ok* huat heiman skal gefa i klæðom**

[431] FAðer *ok* moðer skulu raða giptingum døttra sina ef þau / ero til En ef þ*eir*ra missir við þa skulu [foður frendr [hin*ir*/ nanasto giptingum raða Giptingar maðr skal skilia hei/man fylgiu [*ok* til giof firir frenkono sína suo sem þeim kømr asamt / þeir skulu þa *ok* eindaga ner brullaup skal uera En ef þa skill a um/ maldaga [432] þa late fæstar maðr bera .íí. ma*n*na vítní vm [hæiman fyl/giu huat er mælt v*ar* þeir er i hia váru. En ef þa skill a um til giof þa/ niote giptingar maðr tueggia vatta með fyrra skilorðe Eigi skal / [J klæðom meira heiman gefazt með kono en þriðiungr En þat sem/ [giptingar maðr gefr meira þa skal uera i þeim lutum er v*er*ði [433] þeím/ nokot til aflla er kono fær eða til avínings En enga [heiman fyl/giu ma arfe giptingar ma*n*nz riufa þa er suo er gorr sem nu eR / mælt En ef døtter værða foður [sins arfar moðor eða broðor eða/ hværss arfar sem þau værða sumar gipttar en sumar ogiptar þa/ skulu þær sem ogiptar ero taka iam mikit af [434] oskiptum arfe sem/ þær hofðu er heiman varo giptar En þo at allar se heiman gip/tar *ok* er [eigi skipt heiman fylgiu [til iafnaðar [með þeim þa take/ þær af oskiptum arfe iam mikit sem su hafðe er mest hafðe J / heíman fylgiu heiman æ [435] meðan fe [er oskipt Gripir þ*ei*r alleR/ er leðer ero til heiman fylgiu *ok* ero þæir metn*ir ok* myndir J hendr / þeim er kono fær þa a ha*n*n iamhæimola sem faðer eða moðeR/ lete heiman fylgia En ef maðr segir at ha*n*n leðe eigi til þess / þa gripi þa sueri ha*n*n ein eiðj firir suo karll sem kona *ok* søke \33r\ til [436] giptingar ma*n*n kono*n*nar *ok* skerði þat til giof hennar eptir rettre/ til tolu

 # [Ef kona eða mær giptizt otan rað giptingar ma*n*nz

EN ef kona giptizt otan rað foður síns eða broðor [437] eða moð/or eða þess er giptingar maðr rettr er firir raðe hennar hafe f*irir*/gortt orfum þeim ollum er vndir hana kunnu at falla þaðan/ ifra *ok* take sa þa*n*n arf er arfe er nestr suo sem su kona være eigi / til þerss arfs komen nema giptingar m*aðr* vili firra hana iamræðe / þa ma hon gefazt með skynsamra ma*n*na raðe frenda sina ef / þeim synizt iamræðe eða bætr *ok* mego [438] þeir þat með eiði sinum / sanna *ok* a þo at læita þessa við giptingar ma*n*n En giptingar m*aðr*/ er faðr eða broðr samfæddr eða moðer ski[l]fengen Nu er hon eigi / til þa er karll maðr .xx. eða ælldri sa er erfðum er nestr / eptir þa kono er giptizt En sa [er] sliks dirfizt giallde giptingar ma*nn*e/ fullrette eptir .xíj. ma*n*na dome nema oðrum frendom virðizt / [iam ræðe sem fyrr [439] segir Eckia ma siolf gipta sik huerium sem/ hon vill við nokors frenda sins raðe En konor þær sem liazt / til þerss at locka til sliks eða annars saurlifis born ma*n*na eða/ frendkonor [*ok* værðr þa*t*t vitnis fast bøte eptir .xíj. m*ann*a dome/ peningum su er fe hefir til en hi*n*n hafe repsing eptir [440] laga /dome Engi mær skal hafa fyrr forræðe fiar sins en hon er .xx. / þo at undir hana [hafe boret nema [hon se gipt með frenda sina / raðe *ok* a þa sa er fær bæðe forræðe firir henne *ok*suo firir peningum / hennar Hvær*r* er giptingar [441] maðr er rettr at kono late allt vera / iamheimollt J heiman fylgiu [En allt þat er søkia skal með / logsoknom þa skal þar engi til giof mote koma En ef eckia [gip/tir sik siolf *ok* lætr meta fe annara ma*n*na J heiman fylgiu *ok* ler hi*n*n til er atte þa a ha*n*n þ*at* iam heimollt sem þ*at*. er eckian atte [442] En ef m*aðr* kuezt eigi til þerss let hafa syni með eins eiði

en heí \34v\ man fylgia hennar se þui mi*n*ni

 # [Um felag hiuna millum

FE kono sinnar skal engi m*að*r føra af lande [J brott [443] raða/ skal. ha*n*n fe þ*eir*ra ollu. til þarfa þeim. hvarke. þ*eir*ra skal / firir gera ne firir mæla. [annars fe. Slikan rett a hv*æ*rr maðr / a kono sinni sem a siolfum ser ef henne væðr með ofunð mís/þyrmt [444] Engi kona [a. at synia bonda sínum. felags En með./ þui mote mego þau leggia. felag. [si*n*n amillum. at hvartt þ*eir*ra / leggi til felags allt þa*t* er þa .a. eða eigande værðr með erfðum / *ok* [445] oðrum lutum Falla siðan omagar til annars. hvarss þa sk*a*l/ þat [iam mikit beggia þ*eir*ra kostnaðr vera þo at engi kome a./ annars fe En ef misdauði værðr þ*eir*ra millum þa skulu o./magar þ*eir*ra huærfa þeim. ahendr er firir laga saker a fram/ at føra En þa*t*t hivna er meíra lagðe [til felags þ*at* skal mei/ra [fram fra upp taka eða þess erfinggiar Siðan skipt ihæl/minga þo at [446] øyzt hafe En ef afllazt þa. a ha*n*n eða ha*n*ns / erfinggiar taka .íí. luti en kona þriðíung þurfu þau eng/gan ma*n*n at þersso felage at spyria En ef þau leggia [oðru viss þa skal þa*t*t ecki halldazt þo at erfinggi ku*n*ni eigi. eða / vili eigi riufa [447] þui at logen rivfa þat felag Nu er felag / hiuna millum þa skal su til giof hæímol kono vera er til hen*n*ar/ var gefen *ok* vattar vita at lyst var. a [giptingar degi ef hon lifir / honom lengr lysa skal giptingum kuenna *ok* til giofum. a hueriu*m*/ x. uetrom *ok* lysa [at fiollda [annat hvart at k*ir*kiu eða. a þingi En/ ef ha*n*n missir hennar við þa take arfar hennar heiman fylgiu / en til giof falle [448] niðr Nu þo at mær hafe fiarhalld broðor síns / þa skal hon ecki taka af hans fe ser til heiman fylgiu En ef / arfe gefr sok .a. þa er ha*n*n er fulltiða. at giptingar m*að*r hafe gefet / ha*n*ns fe með systur ha*n*ns þa stande sa firir með eíns eiði er su sok\34r\ kømr a ho*n*nd En ef ha*n*n værðr sann*r* at þui giallde slikt upp sueíninum [449] sem ha*n*n gaf hans *ok* heiti drengr at værrj

[450] **# [Um olhusvitni/ *ok* ef oreigar koma saman**

Nv ef hiuna annat hvart hiuna missir/ annars uið *ok* þrytr brullaups vítní þa skal þ*at* hiuna er lengr lifir leggia fram fe *ok* [451] skipti J sundr suo sem ha*n*n vill suara. firir/ guðj at rett se [eptir þui sem igipting þ*eir*ra kom *ok* þa er hvarke / [van halldet af oðru *ok* sueri þar at fullan eið *ok* .íí. skilrikir me*n*n / með En ef maðr kaupir Jorð með gripum eða lausa fe eda bu / kono sinnar *ok* lifir hon honom lengr þa skal hon [452] þat eitt hafa/ or iorðu af fe ha*n*ns [*ok* þat er hon hafðe heíman þat eina meira/ sem erfingi vill En ef hon tækr fe iærfð siðan þau [ero saman/ komen *ok* værðr þat fe firir iorð greitt þa er su iorð hennar / En ef [or eigar .íí. [453] koma saman at landz logum rettom *ok* afllazt / þeim fe þa hafe þat .íí. luti er lengr lifir bæðe J lande *ok* lausum/ øyri er við ut arfa. er. at skipta. En hælmíng er við. born er at/ skipta

Ef karlm*að*r kuangaz eda kona giptiz vttan frenda sinna rad. capit*ul*um

Ef mær hæfir fæarhallð broðor sins þa se foður frenðr ok moðo(r) frenðr suæinsens skyllðughir at skilia hæimanfylghis slika af [454] fearlutum suæinsens sem þæim synizt er skynsamast*ir* e*r*o. En ef þa skil a þa raði þæir foður frenðr e*r* arfi þ*eir*ra [ero nest*ir* æf [þæir hafa vit till *ok* gefi æighi mæira hæiman en døttrom vatt*ar* æpt*ir* iafnaði i fyrstu ærfð. En æf karlm*að*r kuangaz æða kona giptiz f*ir*ir vttan rað frenða sina. hafui f*ir*ir gortt landz skylldum *ok* auæxti fear sins a þui æinu are. En ef arfui gefr þa sok a þæghar

han er fulltiða at þeir hafui tækit fe a gipting systur hans. þa stanði sa firir æiði [455] er su sok kømr [a honð. En ef maðr verðr [at þui sannr at hann hafui til þærs mutu tækit. ræiði slikt vp suæininum sæm hann tok i mutuna ok hæiti ðrengr at verri. En vm fram rað þeirra manna er nu ero tallðr þa skal ængi æigha kost at taka ser mæira til hæiman fylgio. En ef nockor tækr a annan vægh en nu er skillt þa halldez þui at æins at broðer vili þæghar hann er fulltiða. En ef broðer giptir systur sina með frenda sina raði sa er ællztr er *ok* ero sumir i [456] omægð þa skal þat hallda sua sem þeir vere allir fulltiða ef hann gefr hænni æighi mæira hæiman en sægir i fyrstu ærfð

 # [Ef kona lægzt með manne

Nv ef kona lægzt með/ manne vndir bonda sin. eða skilst við hann. mote guðs logum / þa hefir hon firir gortt til giof síní En [457] ef bonde hennar byðr / henne samvist *ok* vill hon eigi þa skal hann ollum fiarlutum hennar / varðueita meðan hon lifir En siðan take sa heíman fylgiu er/ arfe hennar er nestr en eigi til giof En þau sættazt a. mal sín / *ok* tækr hann við henne þa fare þatt sem mal þeirra være ospellat / En [458] ef opptar hender hana sa gløpr þa skal hann þo fiarlutum/ hennar raða at hann vili eigi við henne taka En siðan fare sem/ aðr er mælt En ef hon hefir eigi fyrr meir við þann gløp kend / veret *ok* hæitr hon [ifir bot við [guð *ok* við bonda sin *ok* byðr bonda/ sinum samvist [En ef hann vill eigi hana [459] hafa þa hafe. hon./ heiman fylgiu sina en eigi til giof En ef bonde vill firra hana \34v\ heiman færð sinni *ok* segir suo at sa gløpr hefir hana fyr hennt/ *ok* var susok eigi fyr meir [við hana af hanns hende suo at monum/ være kunict þa [460] stande hon firir með eins eiði *ok* hafe firir / heiman fylgiu sina ef hann vill eigi uið henne taka en eigi til/giof Nu ef giolld koma ahendr oðru hvaro þeirra þa a þatt með / sinu fe bøta sin misværka er gort hefir En ef þau hafa lagt/ felag sin amillum þa a þat þeirra sem eigi hafa giolld. a hendr [461] komet hafa iam marga aura af oskiptu avaxtar laust eða/ þerss þeirra erfingiar þann tima er misdauði þeirra værðr eða þau / skiliazt loglega Nu kømr legorðz sok [a þa kono er maðr hefir/ ser fæst *ok* handsællda þat legorð er fyr gerðizt *ok*ef hann fær þeirrar / kono þa a. hann [rað spell en giptingar maðr rett En ef siðan eR/ lagzt með henne en hann handsælr [462] hana eða festir ser *ok* fær hann / hennar siðan þa. a hann bæðe rett *ok* raðspell En ef han fær eigi / þa a sa karllmaðr bæðe rett *ok* raðspell er fyr skilr En ef maðr/ gengr J seng til kono [*ok* vill koma legorðz sok a hana þo at hann/ kome eigi vilia sinum fram bøte eftir xíj. manna ðome

[463] **# [Um þat/ er meinleikj sundrar sam/vist**

Ef meinleiki sundrar samvist híuna / með þess raðe er raða a. at Guðs logum hafe hvart / þeirra sitt fe En ef þau skiliazt firir þann hiunskap at karl/ mannz volld hafa til genget *ok* vissi hann þatt [þa er hann festi/ kono *ok* løynir [464] hann þui þa [*bøte* hann firir suik sin eptir .xíj. / mana dome hafe kona . halft en halft giptingar. maðr En firir/ hværn meinleika sem þau skiliazt þa fare [eptir þui sem./ fyrr segir En ef maðr fær kono at landz logum rettom *ok* gefr/ [til hennar til giof *ok* fællr siðan i fra þa skulu lukazt henne/ þing sin *ok* heiman fylgia af fe hans meðan [465] þat vinzt til En ef / þat vinzt eigi til þa skulu frendr ecki [til leggia [af sinu þuí\35r\ at engi skal ser kono kaupa með annars fe

[466] **# [Um almenelegt/ ærfða tal laglegt Capitulus**

SU er hín fyrsta ærfð/ er born skilgeten taka arf eptir foður *ok* moðor/ skilfengna [at guðs logum *ok*

ma*nna ok* sa sonar son er h*ann* / er skilgeten *ok* suo faðer ha*nns* nema faðer ha*nns* hafe/ aðr haft allan sín lut af arfe *ok* tækr þa sonar sun arf [467] fyrr en/ J aðra ærfð gange En suo skal fe skipta eptir foður *ok* moðor / at.íí. døtt*r* skulu taka við ein son. *ok* slikan lut skal taka sonar/son af arfe sem ðott*ir* ef hon er til [eða ha*n*n Nv er ei*n*n son *ok*/ ein dott*ir* þa tækr hon þriðiung en ha*n*n .íí. luti En ef/ faðr a oðoll eptir þa skulu synir snuazt til oðalla en døtt*r* / til vt iarða *ok* lausa fiar ef eigi ero iarðer til *ok* skal hi*n*n ælzti/ ein eignazt hofuð bol ef hínum lutnazt aðrar oðals iarðr [468] J / sín lut suo at [iam goðar se at loglegre virðingo En [sonar son / [J sin lut þau oðol sem faðr ha*n*ns stoð til þa løysi h*ann* af foður/ brøðrom sinum fimta lut mi*n*na en værð ero En eigi skal h*ann* / fyr løysa af foður brøðrom sínum en foður faðr ha*n*ns er/ andaðr nema faðr h*an*s værðj omage sona sinna En ef faðr/ missir sonar síns eða ðottor eða sonar [469] sonar þa tækr h*ann*. arf / eptir þau. ef þau eigu eigi born skillgeten eptir sik *ok* þo tæk*r* / barn eptir foður sin [*ok* aðra me*n*n at þat se getet *ok* eigi føtt/ ef þat kømer lifi i lios *ok* værðr skirt Slikt fe sem moðr/ læggr till barna sinna *ok* andazt þau barn laus þa erfir / hon þat allt eptir þau En ef moðer [er andað þa. eigv / born hennnar skilgeten [at taka þat fe fyr en faðr En ef/ Dott*ir* er legen i foður garðe eða [470] broðor þa a hon hvarke [at/ taka arf eptir foður ne moðor nema hafe þa miskun sem/ faðr vill gort hafa eða broðr ef eigi er faðr til Nu er eigi \35v\ son til arfs en [til er sonar son suo til komen sem aðr. var / sagt *ok* su dott*ir* er eigi er legen þa take su er ibroðor garðe/ [var legen holfu [471] mi*n*na en huart hínna En ef engi er hín/na til þa tækr hon þa*n*n [arf allan sem mal hennar være /ospellat Hueruitna þar sem felag er hiuna millum þa/ skal gipting døttra *ok* heiman fylgia greiðazt af beggia/ þ*eirra* [eptir þui sem felag/ v*ar* gortt En ef eigi er felag hivna millum þa skal eptir fiar magne huart leggia t*il*/ barna sínna [Eigi a. . faðr eða [472] moðer at kvanga son sin / eða gipta dottor sina með meira fe heiman en slikt ko/me alut þ*eir*ra sem eptir ero ef þa være ærfðum skipt ./ nema þ*ei*r lofe er nester ero arfe En ef meíra gefr heíma*n* / þa iamfnezt [þat mund er ærfð*en*ne [er skipt æ meðan/ fe vinzt til En ef eigi vinzt leggi aptr [til iafnaðar / hvær*r* er meira hafðe en log vatta Svo er [473] staðfæst / vm allt landet [at þegar m*aðr* festir ser kono at guðs / logum *ok* samþyct beggia þ*eir*ra. þa ero þau born er h*ann*/ a með þ*eir*ri kono oll loglega til arfs komen huart sem/ ero geten firir festing eða eptir

[Su er on*n*ur almenings ærfð

Sv er onnur ærfð er ætlæiðingr tækr sa er með / logum er til arfs leiddr *ok* sonar son skilgeten þo at / faðr h*ans* se [frillu son *ok* sonar dott*ir* skilgeten ef faðr/ he*n*nar er skilgeten *ok* dottor son [474] skilgeten ef moðer ha*n*ns eR / skilgeten sin fiorðong huært þ*eir*ra bæðe J lande *ok* lausum/ øyri En þoat sonar dottr se ein en þeir allmarger þa/ tækr hon fullan lut við þa Nu þo at ein þ*eir*ra se til en / þær allmargar þa tækr ha*n*n fullan lut við þær þo at flei/ri se iannarre ætquislene [en j annarre En ef eitt er þessa \36r\ til þa tækr þat þa*n*n arf allan Nuer ecki [475] þessa til þa tæk*r*/ dottor dott*ir* skilgeten ef moðr he*n*nar er skilgeten

[Su er hin .íií./ ærfð

Sv er hin þriðia ærfð er broðr værðr broðor / arfe *ok* ero þ*ei*r samfæðra *ok* skilgetner En ef broðor/ missir þa tækr systir samfæðra skilgeten Nu er hon / eigi til þa tækr moðr skilfengen eptir barn sit En ef hon / er

eigi til þa tækr frillu sonar dotter skilgeten *ok* frillu/ dottor son skilgeten [En ef þau ero eigi til þa tækr [476] frillu / dottor dott*ir* skilgeten Nu er hon eigi til þa tækr moðor faðr / *ok* foður moðer skilgeten En ef hvarke er þ*eir*ra til þa tækr/ moðor moðer skilfengen

[Su er hin fiorða almenings ærfð

Sv er hin fiorða ærfð er tækr foður broðr skilgeten/ samfæðra er faðer hans er samfæðra *ok* broðor son / skilgeten samfæðra ef faðr ha*n*ns er skilgeten *ok* broðr sam/møddr skilgeten ef moðer [477] h*an*s er skilgeten sin þriðiung hv*er*t / þ*eir*ra ef þau ero oll til Skal iafnan sa fyrri taka arf er / skilgeten foður a eða skilgettna moðor huart sem hælldr læið/ir ha*n*n til þerss arfs faðer eða moðer þar nest iamskylldr / þo at faðr ha*n*ns se frillu son eða moðer frillu dott*ir* En ef/ foður broðr er ein en broðor synir fleiri þa skal ha*n*n taka / iamt uið þa . [478] Sama mal a broðer sa*m*moddr *ok* suo skal hver/uítna upp heðan af at iam mikit tækr æin j sina ætquisl / i sin luta þo at allmarger se i aðra quisl [til sins lutar / En ef ein er til þa tækr sa þan arf allan Nu ero þeir eigi til/ er fyr ero tallder þa tækr foður systir skilgeten samfæðra/ *ok* broðor ðotter skilgeten komen af samfeddum broðor *ok* systir/ sammodd [479] með fyrra skilorðe En hueruitna þar sem oðals/iorð er J skipti þa hafe þ*at* oðal er til er boret en hínír lausa \36v\

hin. .v.ærfð

Sv er hin fimta ærfð er tækr moðor broðer/ skilgeten samfæðra *ok* systur son skilgeten samfæðra *ok* systur/ dotter skilgeten af samfeddri systur komen

[480] **[hin vi ærfð cap/itu*lu*s**

Sv er hin vi. ærfð er takazt brø^{ð}ra synir arf eptir / skilgetner ef fæðr þ*eir*ra ero skilgetner *ok* sa*m*møder þa þ*ei*r nest / [þo at fæðr þ*eir*ra se frillu synir En ef þ*ei*r ero eigi til þa taka brøðra/ døtt*r* skilgetnar með sama skilorðe Nu ero þær eigi til þa taka syst/kina synir ~~synir~~ skilgetner af [481] samfeddum komner En ef þ*ei*r ero / eigi til þa taka systkína døtt*r* skilgetnar Nu ero þær eigi til þa/ taka systra synir skilgetner af samfeddum systrum komner En ef/ þæir ero eigi til þa taka systra døtt*r* skilgetnar Nu er engi þessa / til þa tækr frillu son ein eða fleiri ef til ero *ok* eigi i hordome eða / frenzsemis spellom geten ner meir en lofat er at logum

[482] **hin víj./ almenengs ærfð**

Sv er hin víj. ærfð er tækr foður broðer/ skilgeten sammøddr *ok* broðor son skilgeten af samfeddum / broðor komen Nu ero þ*ei*r eigi þa tækr foður systir skilg*etin* / sammodd *ok* broðor dotter skilgeten af samfeddum broðor komen

[483] **hin / viij*ra* almenings / ærfð**

Sv er hin víij. ærfð er tækr moðor broðer/ skilgeten. af sammøddre systur komen Nu [er h*an*n eigi/ til þa tækr moðor systir skilgeten sammød *ok* [systur dott*ir* skilg*etin*/ af samfeddri systur komen *ok* værðr huar annarrar arfe *ok* suo er / huervitna þar sem. íí. eða fleiri standa til eins arfs ef engi er

[484] hina til sem aðr ero tallder

[her segir um hina ix almen*i*ngs ærfð

Sv er hin ix. ærfð er maðr tækr arf eptir brøðrongs barn/ sitt af sammøddom komner nema manne skylldare finnizt/ þar

[485] nest iamskylldir af sammøddom systkinum komner ok/ take æ fyrr J karllæg en ikvænlægg [En ef þ*ei*r ero eigi til þa/ tækr maðr arf eptir systrungs barn sitt\37r\

hin x almen*i*ngs ærfð

Sv er hin x. ærfð er [þ*ei*r menn taka er eptir ero brøðra / born skilgeten *ok* komner af samfeddum Nu ero þæir [486] eigi/ til þa taka þeir er eptir ero systkina born skilgeten En / ef þ*ei*r ero eigi til þa taka þæir me*n*n er eptir ero systra born/ skilgeten þridia ma*n*ne at frensemí *ok* take fyrr iamskyllt karl/ me*n*n en konor

[her greinir um hina .xi. almenings ærfð cap*itulum*

Sv er hin xi. ærfð er takazt brøðra synir arf eptir / skilgetner [487] ef fæðr þ*eir*ra ero sammødder þar nest þo at/ fæðr þ*eir*ra se frillu synir En ef þ*ei*r ero til þa taka brøðra døtt*r* / skilgetnar með sama skilorðe Nu ero þær ei til þa taka systki/na synir skilgetn*ir* af sammøddom systrum komn*ir* þæim nest syst/kina døtt*r* skilgetnar En ef þær ero eigi til þa taka systra/ synir skilgetner af samfeddum [488] systrum komner En ef þ*ei*r ero / eigi til þa taka systra døtt*r* skilgetnar af samfeddum systrum komnaR

[hin xij. almenengs ærfð cap*itulum*

Sv er hin. xíj ærfð/ er maðr tækr eptir broðrongs barn síítt af sammøddo*m* / komner nema m*en*n skylldare finízt þui at hær nemer hi*n*n / nanare þar nest tækr iamskyllt af [489] sammøddom systkínum / komner Þar nest tækr maðr arf eptir systrungs barn sitt af/ sammøddom komner þa taka þeir me*n*n er eptir ero

brøðra/ born skilgeten af sammødom komner [Þar nest þe*i*r er eptir ero / systkina born skilgeten af sammøddom systkínum komner Þar / nest þe*i*r er eptir ero systra born skilgeten af sammøddom komn*ir* / [490] þrim*enninggar* [at frensemi *ok*take*r* æ fyrr karl maðr en kona

[hin/ xiij. ærfð cap*itulum*

Sv er hin xíij. ærfð er tækr frillu/ dotter Nu er hon eigi til þa tækr broðer sammoddr / frillu son En ef [h*ann* er eigi til. þa tækr systir sammøddra . / frillu dott*ir* Nu er hon eigi til þa tækr iamfram foður broðr\37v\ samfæra *ok* broðor son samøddr [491] frillu son *ok* broðor son ~~sammøddr~~/ samfæðra þeir eigu aller ein arf [at taka *ok* værðr hværr / þ*eir*ra annars arfe Nu ero þe*i*r eigi til þa taka konor iam/skylldar En ef þær ero eigi til þa taka brøðrongar fyrri/ karll maðr en kona En þessa missir allra þa take þe*i*r er at / frorða ma*n*ne ero at [492] frenssemí nema nanare finizt skilgetn*ir* / fyrri af samfeddum en sammøddom *ok*suo sem greínír aðr .j. ærfða tale aðr en vndir k*on**un*g gange

[493] **# [Um ættleiðing Capitulus**

Nv ma maðr bøta rað sonar síns *ok* læiða ha*n*n i æt ef h*ann*/ vill ef sa iattar er arfe er nestr Nu ef ha*n*n a syni / skilgetna þa ma sa huær iatta firir sik er fulltiða e*r* / en ecki firir þa er o allner ero eða i omægð Tækr [494] ættlæiðingr / þa eigi meira arf en sa stoð til er arfe iattaðe Sa skal oðlle / iatta er oðal ameð þeim Nu skal sa er ma*n*n ætleiðir *ok* sa er/ iattar arfe eða oðlle *ok* sa er ættleiddr er ganga aller saman f*irir* / k*ir*kiu dyrr *ok* hallda aller a ei*n*ni bok þa skal sa er ma*n*n ætt/leiðir mæla suo Ek ætleiði þenna ma*n*n til fiar þess er ek/ gef honom [495] til giallz *ok* til giafar til sess *ok* til sætes *ok* til allz þess / rettar sem ættleiðingr a. at hafa at logum Nu ma læiða / broðer broðor [i ætt *ok* foður broðer broðor son Suo mego *ok* / fleiri me*n*n iætt leiða suo sem nu [hefi ek taltt *ok* suo kona sem/ karll maðr ef sa iattar er arfe er [496] nestr Nu skal ha*n*n þat fe/ allt hafa sem ha*n*n er [til leiddr meðan þeir lifa er ætleiddu h*ann* / allt til þerss er arfr be*r*r vndir ha*n*n siðan berr h*onu*m vítní/ vm alldr *ok*um æfe lysa skal m*að*r ætleiðíng sín*n*i a hueríum/ xx. vetrom til þerss er ha*n*n tækr arf En hv*er*r sem oðru/ vis er ættleiddr þa er sem ecki se gortt

[497] **# Ef m*að**r veger ma*n*n / [til arfs**

So er mæltt ef maðr værðr firir þeirri villu \38r\ at ha*n*n vegr ma*n*n til arfs þa hefir ha*n*n firir veget þeim/ arfe En arfr sa fare at erfðum rettom sem sa maðr være/ eigi til er [498] ma*n*n va [til arfs # En ef me*n*n falla i orostu *ok* kømr / engi brott eða druckna aller eða i*n*ni brenna fare arfe þ*eir*ra / suo sem þe*i*r hafe aller [ise*n*n latett lif sit nema annat pro/uezt með loglegom vitnum

[499] **# Ef erfingi er eigi til arfs**

Hveruitna þar sem maðr andazt *ok* er eigi erfingi [i nand / til at kalla [þa skal arfr standa virðr iþerss heimili er maðr / er daen at xíj. manaðe En ef eigi kømr erfingi til ínnan/ xíí. manaða þa take. k*onu*ngr þann arf *ok* [500] varðueítí virðan / *ok* eignizt ef eigi kømr erfingi til inan x. vetra En vtlenz/skra ma*n*na erfðir liggi sem aðr er skillt um [þat er ein dag / *ok*xíj. manaðe aðr en undir k*onu*ng gange

 # [Um arfs svik Capitul*us*

Þat er nu þui nest at engi skal gefa arf vndan oðrum/ [501] otan loggiafer vela kaup skal at vettoge hafa engi / skal oðrum arfs suik gera Nu er m*aðr* dauðr [arfe skal i anduege/ setiazt *ok* gere ha*n*n skulldar monum stemnu at þe*i*r kome. þaR / aller at siaund *ok* hafe huæ*r*r sina skulld ibrott slika sem vítní / be*r*r til Nu er eigi fe suo mikit þa skulu aller þarnazt sem/ tala rennr til sa skal meira þarnazt er [502] meira a til fe þar / En sa er eigi kømr til at siaund søke sitt með vattom ef fe/ er til *ok* stefni erfingia til vatta sogu En þe*i*r er firir naudsy/nia saker koma eigi til at siaund *o*ker fe eigi meira en hinir/ hafa aðr tekit er fyrri komo þa giallde þeir appt*r* er fyrri / toko *ok* missi aller sem tala rennr til En erfingi er uið skilldr/ ef ha*n*n bauð til [503] loglega

 # Um omaga øyri *ok*mala kono Cap*itulum*

Nv er þar omaga øyrir igarðe *ok* male kono þa er væl ef / þeim vinzt baðom fe En ef þeim vinzt eigi þa skal hon \38v\ þarnazt gialldz *ok* giafar En ef eigi hendezt ialla staðe fe / þa skal sa mest þarnazt er mest hefir til *ok* [fe [504] a at honom / suo kona ha*n*ns sem aðrer me*n*n skulda nautaR ha*n*ns tolu skal/ hafa til þerss nema m*aðr* ætte væð [ieinu*m* hueriu*m* grip þa skal / ha*n*n þa*n*n fyrst hafa hælldr skal kona þarnazt [til giafar sín/nar en þeir me*n*n er fyrri atto fe at honom en ha*n*n fenge/ [þeirrar kono þui at engi skal ser kono kaupa með annars fe / Nu skal hon hafa [505] heíman fylgiu sina en omage sit fe Nu e*r*/ eigi fe suo mikit þa missi suo huartuegia sem fiar megi*n* er til / Engi maðr a skulldir at giallda þar sem ha*n*n tækr ecki huarke/ son ha*n*ns ne annar m*aðr* Nu eigu hiun felag saman *ok* døyr an/nat tveggia þe*i*rra þa skal suo skulldum gægna sem felag þe*i*rra v*ar*/

[506] **# Um forllags øyri/ cap*itulum***

Svo skal korllum skipta *ok* kerllingum/ sem oðrum skulldum En bornum þe*i*rra *ok* fe skal sa / væita vorð er arfe þe*i*rra er nestr hvart sem hælldr v*er*ðr halldz / m*aðr* karll maðr eða kona þa skal [i virðan øyri setiazt føra / eigi [507] fe omaga or fylki nema ha*n*n fae vorðzllu ma*n*n þa*n*n er / þar eigi iarðer at þar se fe golldet sem ha*n*n tok þegar o./mage er retnæmer Nu virðizt þat fe suo at þar er instøðo / øyrir fullr .iiii. mærkr .*silfrs*. firir omaga hværn væl er ef / meira er þa skal ha*n*n þat fe hafa þat [508] skal huarke þuerra/ ne vaxa giallde slikt upp sem ha*n*n tok En ef omage a suo micllar iarðer eða lausa [fe] at frendom ha*n*ns þyckir h*ann* varlla / hallden af forllags øyri þeim sem mæltr er ilogum [þa skal / ætlla honom [klæða værð [*ok* matar *ok* væl at hallda ha*n*n *ok* þeím/ firi starf sitt er fiar halld ha*n*ns hefir suo at ha*n*n se væl hall/den af *ok* a þa [509] omage allan avǫxt [fiar sins En frendr hyg/gi at a huerium xíj. manaðom huerssu með er faret *ok* fae \39r\ oðrum með fullum vorðzllum ef sa dugir eigi amote at / leggia þeim er tækr Nu ef eigi vinzt instøðo øyrir þa skal/ omage nøyta [halfrar mærkr [iarðar leigu ahuerium .xíj. ma/naðom [til þerss er ha*n*n er .xíj. vetra gamall siðan skal ha*n*n v*er*a / matlaunaðar m*aðr* [510] Nu skal su uirðing standa iarðar leigu er / fyrsta aret varð huart sem siðan þue*r*r eða væx omage skal / nøyta halfrar mærkr iarðar leigu Fiar halldz m*aðr* skal eigi/ selia oðrum fe at hallda en ef ha*n*n sælær oðrum ma*n*ne fe at/ hallda þa a omage kost at ganga [ahendr huarom sem [511] ha*n*n vill/ at heimta sit Ef omage a halfrar mærkr bol [þat er i*n*nstøðo / øyrir En ef m*aðr* lætr omaga øyri lausan nema dømt se or hende / honom adome þa skal ha*n*n setia sit fe firir þui at skulld er engi / gollden nema vattar viti en ef ha*n*n dyler þa værðr ha*n*n at giallda/ aðra [512] Nu er bonde dauðr en kona [lifir eptir *ok* er fe eigi meira/ en hon a at hafa þa skal hon veita vorð

bornum sinum felausu*m*/ En ef hon a onnur born þa huerfi þau til foður frenda sína

 # Um þrotz me*n*n cap*itulum*

Nv søker þrott bonda i herаðe þa skal/ suo skipta omogum þe*ir*ra [513] sem felag þe*ir*ra var lagt Skal moðr / føra sina omaga a hendr frendom þeim er arfe ero nester ef þe*i*r/ eiga forlags øyri til firir omaga huær*r*n .iiii. mærkr S*ilfrs*. Nu / ef af ganga .iiii. mærkr af þui fe þa skal sa taka ein omaga / *ok* suo marga sem h*ann* a forllags øyri [514] til En þe*i*r fare sem um f*ra*m/ ero þeim a hendr er nester ero arfe ef sa a forlags øyri En ef sa / a eigi forllags øyri þa [skulu omagar fram rett [fara] [þar til er þe*i*r / hitta forrllags øyri Suo skal þeim *ok* skipta er [515] fæðreno*m* fylgia / Nu festir m*aðr* omaga ivist þa skal þa*t*t hallda En ef ha*n*n visar / honom or vist *ok* gengr h*ann* husa millum þa skal ha*n*n giallda ví./ aura s*ilfrs* k*onu*nge *ok* varðueita honom sem aðr Suo skal huær*r* giallda \39v\ sa er ganga lætr sin omaga [husa millum sem nu e*r* sagtt [516] þegar han uæit firir víist at ha*n*n er ha*n*ns omage

 # Hvar/ arf skal søkia Cap*itulum*

Arf skal søkia iþui fylki sem arfr / er daen En ef ha*n*n leiðir i oðru fylki vatta sína / en arfr er daen eða at kaupangs ma*n*na logum þa hefir / han firir skotet þui [517] Allt þat er ikaupange [er gort þ*at* / skal allt at kaupangs ma*n*na rette søkia En allt þa*t*t er J/ herаðe [er gortt *ok* huaruar var imillum heraðz ma*n*na [*ok* bøar/ mana þa skal þat at heraðz rette søkia

[518] **# [hu*e*rsu ma*n*n skal søkia/ or arfe**

Nv siter maðr i arfe *ok* læggr dom firir en annar / kallazt til komen þa skal ha*n*n stefna honom heim/stemnu retta *ok* krefi ha*n*n arfs *ok* orfarar Nu uill ha*n*n eigi/ or fara þa skal ha*n*n stefna honom þing firir [ran *ok* [i seto / En ef þa [519] fullnazt honom gogn *ok* vitni [til sins mals *ok* køm*r* / ecki anduítní i mote þa eiga þing me*n*n honom arf at ðøma / firir þat at ha*n*n lagðe [log *ok* dom firir [arf þa*n*n sem h*ann* atte/ ecki i Nu uill ha*n*n eigi or fara þa skal ha*n*n þing me*n*n suo/ marga sem ha*n*n þarf at føra ha*n*n or arfe sínum [520] er huær*r*/ sæckr øyri S*ilfrs*. [uið k*onu*ng er syniar honom til farar Nu koma/ þeir þar þa vær*r* ha*n*n odde *ok* eggiu [ha*n*n er sæckr x. morku*m*/ s*ilfrs* við hi*n*n huær*r* vi. aurum .S*ilfrs*. er forstoðu væita með h*onu*m / Nu beríazt þeir þa fællr huær*r* [521] utlægr er firi stendr [arfe/ dømdom: en hinir friðhælgir er til søkia

 # [Nu er her vm arf skiptj/ Capitul*us*

Hueruitna sem m*aðr* kallar eigi til arfs firir fa/frøðes saker *ok* er þo til komen þa hafe sottan innan/ x. uetra þe*ir*ra er ha*n*n er innan landz *ok* or umægð ef h*ann* hefir [522] uitni til eða skylld nauðsyn bannar Nu eigu me*n*n arfe at/ skipta þa er væl ef þe*i*r fara til er lut eigu i *ok* skipta þeim\40r\ þeim arfe Nu ef sumir vilia eigi til fara þa skal g*e*ra þeim / stemnu til at skipta En ef sumir [523] koma eigi til þa skal skipta / firir vattom *ok* leggi luti a. þa skal ha*n*n þan lut hafa sem lytr/ ha*n*n Nu ef ha*n*n kallar misskipt þa skal ha*n*n synia lyritar eiðj/

[524] **# hvart m*aðr* er arfgengr**

Nv læikr atueim tungum huart maðr/ er arfgengr eða eigi stemni þeim til þings er honom / stendr firi arfe þa skal ha*n*n seggia með vattom sínum at ha*n*n/ stemdi honom þing Nu skulu þat aðrer vattar bera ver uaro*m* / þar sem moðer ha*n*ns v*ar*. fæst loglega i þeim stað *ok* nemna [525] stað / þa eiga þing me*n*n honom arf at døma Hueruitna þar sem m*aðr* / vill sik til arfs føra leiði [vatta sina *ok* stemni þeim oðrum til / er þeim arfe er nestr En ef ha*n*n stemnir þeim eigi til þa er / vattom firir skotet þar skal um arf døma sem daen er eða / oðals iarðer ero eða [526] bu híns dauða Engi m*aðr* skal fe fyrr skipta/ eða arfe nema þerss se løyfi til er aðr a. eða me*n*n sia at með/ spellom fær*r* ef m*aðr* hefir vit sit *ok* ma bui sinu raða *ok*kaupum / *ok* er [hæst før *ok* [bryggiu før þa skal ha*n*n sialfr fe sinu raða/ Ma þui engi m*aðr* [527] skipta [en þo at nokorr skipti þa ma þ*at* eigi/ hallda

 # vm omaga skipti Capit*ulum*

Nv skipta me*n*n omogum / [sin amillum felausum huar sem þ*eir* skipta *ok*luta siðan / þa skal þat skipti halldazt þ*ei*rra millum siðan þ*ei*r skulu orfum / fylgia ef sa er omage er fe a

[528] **# vm log giafer *ok* testamentum cap*itulum***

Nv skal þær giafer telia er halldazt skulu Þær giafer / skulu halldazt er k*onu*ngr gefr oss eða ver honom Huær*r* / maðr ma *ok* gefa fiorðongs giof af allu þui er h*onu*m hefir/ afllazt bæðe ilande *ok* lausum øyri huerium sem ha*n*n vill [529] En tiundar giof af þui sem han hefir at erfðum tekit/ bæðe i lande *ok* lausum øyri þo at ha*n*n spyri ecki erfingia at \40v\ huart sem h*ann*. er heill eða siukr En þat fyrst lukazt af / fiorðongs giof *ok* tiundar giof er [530] maðr gefr guði firir saal/ sina huerium sem ha*n*n gefr s~~*uleselig*~~ [log giof sina

 # vm omaga/ skipti Capitul*um*

Ef maðr kømr j omaga skipti þa er ha*n*n / or omægð [531] er ha*n*n er xx. uetra gamall *ok* a. at fa hue/rium fiar halld sit sem ha*n*n uill ef ha*n*n kan eigi sialfr f*irir*/ at sia *ok* oll onnur forræðe En ef karll m*aðr* kuangazt eða kona/ giptizt firir vtan frenda rað hafe firir gortt lanzskyll/dum *ok* auexti fiar sins við erfingia [532] Nu kømr sa omage a/ hendr ma*n*ne er ha*n*n a eigi at varðueita þeim skal ha*n*n heim / stemna er varðueita a. Suo skulu vattar ha*n*ns mæla her er/ sa omage er þu skalt varðueita en eigi sa er hingat førðe þa / skal fela honom abyrgð a hende þerss omaga Nu kømr omage/ [533] a hendr ma*n*ne gere huart sem ha*n*n vill at late fara aptr a/ hæl eða til þings *ok* mete þing me*n*n huært føra skal ef ~~e~~f / ahæl fær*r* þa skal ha*n*n fara at natstoðum þeim er þangat / ha*n*n sæckr øyri .*silfrs*. [við k*onu*ng huær*r* er eigi tækr við h*onu*m Sa er/ eigi vill [534] uið taka bøte eptir laga ðome [fullar bøtr *ok* suo / þægn ef h*ann*. ðøyr af biargløysi Nu eigu me*n*n omogum at / skipta *ok* vill annar skipta en annar eigi þa skal sa stemna h*onu*m / til omaga skiptis Nu ef ha*n*n kømr þar þa er væl En ef h*ann*/ kømr eigi þa leiði han [535] fram vatta at ha*n*n hafðe stemt h*onu*m/ þangat Skipti siðan valenkunigir me*n*n þeim omogum *ok* luti / siðan hafe ha*n*n sin lut i brott [með ser En abyrgi honom / sin lut er eigi kømr þar

[536] **# Ef maðr fører fram omaga**

[Ef m*aðr* fører fram þa*n*n omaga er ha*n*n er skylldr til / firir laga saker fram at føra þo at onnur se erfingi ok/ be*r*r siðan arf eða rettar far vndir þa*n*n sem omage v*ar* aðr \41r\ eða með huerium hætte er [honom afllazt fe *ok* ef [537] sa a fe/ eptir er fram v*ar* førðr er ha*n*n andazt þa skal sa eða ha*n*ns / erfingi er ha*n*n førðe fram taka avaxtar laust [iam mikit / sem ha*n*n [lagðe firir ha*n*n En erfingi þat sem auk er Nu/ væitir maðr ma*n*ne firir guðs saker þeim er ha*n*n er f*irir* laga/ saker eigi skylldr til fram at føra. þa skal guð ambuna h*onu*m / en eigi koma fe firir huarke [538] uið ha*n*n ne h*an*s erfingia

 # [Um/ brullaupa gerðir

Þat er ollum monum kunict um þa*n*n / mikla kostnað er me*n*n hafa meir her J vandda haft / um brullaupa gerðir J þuisa lande en ienguⁿ oðrum suo sem/ [539] marger hafa raun af með storom *ok*mikllum skulldum *ok*af / þui gerom uer ollum monum ku*n*nict at nu er suo tekit vm/ allt landet at engi skal brullaup sit gera en .ii. daga En hvær*r* / sem lengr gerir þa er ha*n*n sæckr [við k*onu*ng .iii. aurum .s*ilfrs*. / er veitir en huærr øyri silfrs. hínna er lengr þiggia en nu er skiltt

[540] **# [Um erfi *ok* þa sækt Cap*itulum***

Erfi þessor er me*n*n gera þa synizt / oss at þau se meir gorr til ofssa *ok* frasagnar entil salo/ bota við þa*n*n er fram er faren *ok* þui gerom v*ér* [ollum monum / kunict at [oss þyckir þui bæt*r* er meiri ollmosa er gorr f*irir* sal [541] ma*n*na En þat firir bioðom uer at þar se nokorar dryckiur / meðan þat erfi [er gort En sa er oðru uis gerir en nu er mælt / þa er ha*n*n sæckr .iii. aurum .s*ilfrs*. uið k*onu*ng En huær*r* hinna / er þiggr øyri s*ilfrs*. . hafa þessor erfi ueret gor með mikllum / kostnaðe optlega *ok* ouiðr kømelega þui at feet er øytt með/ enggarre nyttsemd en þess skulldir [542] oloknar er feet atte ok/ optlega stor vandræðe *ok* ma*n*ndrap af vorðet

Odelsløsningsbolken

[543] **# [vm oðals skipti/ mana j millum.**

[546] Nv skipta brøðr tveir eða fleiri oðllom / [sin a millum eða konor þær sem oðllom [eigu at fyllgia \41v\ [Þat er dotter *ok* [sunar dottr foður systir *ok* broðor dotter þa / skal kuisl oðol huæ*r*fa sem [loten ero bæðe at boðom sua *ok* at / abuð bioða þui at eins i aðra quisll at þrot søke eða alðau/ða arfr verði En eigi skiliazt oðoll millum þ*ei*rra fyr [547] en./ huar ma eiga dottor annars En ef bæðe er iamskylldr til/ oðalls [karll maðr *ok* kona þa skal sua skipta oðllom [millum/ þ*ei*rra sem arfe Nu ero brøðr .íí. eða fleiri *ok* andazt ei*n*n hvæ*r*r / þ*ei*rra fyrr en faðer *ok* lifir eptir sun eða dotter þa skal þat þ*ei*rra / løysa at fimtungs falle vndan foður brøðrom sínum sem faðer/ hans [548] stoð til at taka eptir foður sin En eigi ma ha*n*n fyrr/ løysa en [foður faðer ha*n*ns er dauðr

 # Um þær iarder er oðolum/ fylgia

Nv skal þær iarðer telia er oðllum skulu fyllgia / Su er ein er vattar i rettar botom vars hins virðulega / h*e*rra Magnus k*onu*ngs hins [549] korrunaða er ha*n*n gaf ollum norð/monum at ef iorð liggr vndir sama ætlægg .lx. uetra eða/ lenggr þa uærðr þeim [er hefir [su iorð at oðlle [suo at þa/ iorð ma [engi maðr vndan honom løysa Su er annur er k*onu*ngr/ gefr ma*n*ne nema ha*n*n hafe með oðru skilorðe gefet [Su er hín/ þriðia er þrir langfæðr hafa aat *ok* [550] komet vndir hín fiorða/ samfløytt Su er hin fiorða er [me*n*n skipta oðals skiptum sín/ a millum en eigi oðllom annarra ma*n*na *ok* værðr þa þat huars / oðal er i þui skipti fær

[551] **# [Um oðals skipti ok taum burð**

Nv uilia me*n*n oðllom sinum [sín amillum *ok* skipta / oðals skipti sem þ*ei*r uilia *ok* leggi luti a hafe þa*t* huar er/ lytr *ok* lysi a þingi huat huær hefir lotet *ok* ef þ*ei*r iatta þui [552] aller þa skal þat skipti halldazt Nu vilia me*n*n oðolum sinu*m* / skipta *ok* hafa heraðz me*n*n uið þa skal sa er skipta. vill stef/na þeim ollum til iarðar er i motz eigu suo longu firir at\42r\ vm lið mege syslla at openne iorðu *ok* vsaenne Sa skal raða/ er størstom vill skipta Með skapte ma iorðu skipta innan/ garðz En með augna skote vtan garðz nema [tavm burðr / þyckir betri uera Mark steina [553] skal þar setia *ok* grafa niðr / þar sem me*n*n værða asatt*ir ok* leggia hia þria steína þat ero/ kallaðer lyritar En ef ein hvæ*r*r vill eigi til koma skiptis/ sa sem stæ*m*mt v*ar* þa skal þo skipta suo sem aðr er skillt vítní/ skal sa lata bera at ha*n*n stemdi honom þangat til iarðar / skiptis [við sik luti skal þa iskaut [554] bera suo marga sem þ*ei*r/ eiga i iorðu til Sia skulu skilrikir me*n*n mark luti þ*ei*rra ok/ vita huat hvæ*r*r þ*ei*rra lytr j husum eða j iorðu Aðrer me*n*n / skulu lut þ*ei*rra i bera er eigi uilia sialfer A þing skulu þ*ei*r/ þa fara *ok* lysa oðals skipti sínu þa hafa þeir oðllom sínum / at logum skipt Nu ef sa maðr er [eigi [555] ínnan landz er [oðal/ a með þeim þa skal gera honom xíj manaða stemnu aptr / til iarðar skiptis [uið sik En ef ha*n*n kømr eigi at þ*ei*rr*i* stefnu / þa skal stemfna erfingia ha*n*ns til skiptis uið sik *ok* skipti / sem ha*n*n være sialfr [i hia Nu ujll ha*n*n eigi til koma þa skal/ stæmna honom til hofuð bøless með vatta tva *ok* níote þar / vatta sinna at ha*n*n stemdi honom til iarðar [556] skiptis Sa skal/

skipti raða er størstom vill skipta *ok* skipta heilum bøom [j/ sundr [eða holfum nema þeim þycki annat sannare Nu / skulu valenkunigir men*n* skipta *ok* luta a þingi siðan Merki / huær*r* sin lut sialfr en valenkunigir men*n* kaste i lut þriotz / o markaðom *ok* lysi þ*a*r þegar huat huær*r* þ*ei*rra [557] lytr þ*at* skipti / skal hallda siðan um alldr *ok* um æfe Engi m*aðr* skal oðrum / [taum burðar synia innan þriggia vetra Sa skal af láta/ er meira hefir en al segir til *ok* leggia til hins er mi*n*na hef*ir* \42v\ *ok* hafe þa þa*n*n lut [hua*r*r er laut

[558] **# Ef maðr vill oðals iorð sina / selia**

Ef m*aðr* uill oðals iorð sina selia þa skal með þema hætte / oðal bioða ef fol værða at fara [a þing þar [innan fyl/kis sem iorð liggr þa er sysllu maðr er a þingi *ok* tala suo haat/ at aller høyri þeir sem þar ero er þ*ei*r uilia *ok* nefna eignena / [a [559] namn með þessom orðom Eign þerssa er oðal mit er *ok* ek / værð nu at selia þa byð ek ollum mínum frendom þeím sem/ til laustnar [ero komner *ok* geri ek stefnu ollum oðals monum / þeim fyrst er nanaster ero *ok* eigu þo aller oðals me*n*n boð at løy/sa með slikum værð aurum sem vi. skynsamer me*n*n meta ok / gere ek stemnu til værðz lyctingar at fullnaðe *ok* at [frosta [560] þings / logum rettom En su skal laga stæfna vera at þ*ei*r skulu løyst/ hafa iorð þa i*n*nan vi. manaða nauðsynia laust Þerssa boðs / vatta skal ha*n*n eigi lengr abyrgiazt en x vet*r* þerssar ero/ nauðsyniar ef maðr er fe lauss *ok* lysir ha*n*n a huerium .x. / vetrom innan lx. vetra at ha*n*n er syn at brigðar [561] ma*n*ne *ok*/ hans oðal er *ok* ef han ka*n*n fe at fa þa skal ha*n*n ganga [til oðals/ sins þo at hi*n*n hafe løyst er honom er nestr at oðlle Su er/ o*n*nur nauðsyn er maðr er otan lanðz *ok* suo ef k*onu*ngr gerir/ ma*n*n ærenda sínna eða er ha*n*n siukr eða saar eða vissi ha*n*n / eigi at iorð v*ar* boðen Nu ef nokorer hafa [562] løyst vndan honom / oðol sin þau er þeir eiga loglega at løysa þa skulu þ*ei*r løysa / ínnan xíj. manaða er [þeir koma heim i þat fylki er su / iorð liggr j *ok* þ*ei*r v*er*ða uarer uið at iorð v*ar* boðen

[563] **# Um mistrunað/ hvær aura eigi *ok* kaup rof**

Nv ef hi*n*n hefir fe til fenget/ er oðals m*aðr* gerir stefnu til at løysa en oðals m*aðr* vill þa / eigi selia honom sem ha*n*n gerði honom stemnu til þa skal h*ann*/ løysa iorð sina með kauprofom. øyri af x. aura kaupi hu*er*io \43r\ En ef ha*n*n tortryguir [564] er selia vill huær*r* aura þa eigi er h*ann* / vill firir iorð ræiða þa sueri sa er kaupa vill ein eiði at/ hefir þ*at* isinn*i* ætlan at kaupa ser til oðals en eigi með [arfs/ suikum vndan draga þui at eigi skal annars oðal at fiand/boðe hafa *ok* kaupi slikt sem [ha*n*n hefir værð til En h*ann* skal/ suo dyrt iorð kaupa sem skynsamer me*n*n meta bæðe iorð *ok* hus/ *ok* oll lunnende þo at [565] hi*n*n hafe dyrra køypt er eigi var oðals/ maðr til Nu værðr þerssom ma*n*ne falt oðal er køypt hefir / þa skal ha*n*n bioða þeim er [køypti ha*n*n af ef ha*n*ns oðal v*ar* / eða ha*n*ns orfum ef þ*ei*rra oðal var

[566] **# hu*er*ssu m*enn* skulu*m* k*onung*e varo*m* oðoll bioða**

Svo skulum uer k*onu*nge varom oðol sin bioða ef vndir / oss bær*r* þau sem ha*n*n hefir eigi gefet oss þegar oss v*er*ða / fol sem k*onu*ngr skal oss bioða þegar vndir ha*n*n ber*r* [567] *ok* suo skal/ ha*n*n bioða ollum sinum oðals nautum sem þeir skulu bioða / h*onu*m þau er þ*ei*rra oðol ero i þ*ei*rra oðals nøyti eptir þui sem/ logbok skyrir [um þetta

 # huerssu ver skulum konom iorð bioða

Sva skulu konor karl monum iorð bioða þær sem til/ oðlla ero talldar sem karl menn konom En systir skal/ systur iorð [568] bioða ef þær værða arfar oðala Oðals iarðer/ þær allar er konor ærfa eptir born sin eða konom er gefet / j [til giof eða menn gefa itivndar giof eða afllaga genger / vndan monum þar skal alldrigi fyrnska afalla meðan skil/rik ero vitni til þa ma oðals maðr sa er boðe er nestr brigð / hefia *ok* søkia til laustnar þegar hann vill [eptir þui sem log/bok vattar

[569] **# Um anzsuor j oðals brigðum Capitulus**

Þat er nu þui nest at anzsuor vallda oðals brigðum/ doms er huær maðr værðr firir sini iorðu at hafa/ En ef maðr uill oðal sit brigða þa skal hann fara til vm\43v\ haustet er garðe er vm loket með vatta .íí. *ok* segia þeím firir/ iorðu er hann uill iorð vnðan brigða [570] huar sem hann hittir hann / Hann skal þat gort hafa firir nottena hælgu Hann skal/ stæmna ho nom til iarðar þeirra tysdagen nesta eptir paska/ Uiku at lyða þar oðals vitnum firir dome *ok* taka við [aurum/ slikum sem iorð virðizt eptir skynsamra manna metorðe / En ef hinn suarar þui þar segir þu mer firir þeirri iorðu eR/ leget hefir vndir oss langfeðrum bætr en lx. [571] vetra. hann/ ma þui oðru suara þu segir mer þar firir þeirri iorðu/ er yðr var logboðen frendom oðals monum *ok* oðals nautum/ *ok* trygð [*ok* skøytt vndir minn ætlegg *ok* vær ek þerssa iorð logum/ *ok* dome Nu koma þeir baðer til vm varet þa skal søkiande / dom setia vi. menn skilrika af sini hende *ok* bioða verianda/ at setia halfan dom j mot ser *ok* nefna aðra vi. menn J [572] þema / dome skulu eigi vera frendr ne magar fermenningar eða / nanare *ok* eigi vitni bera eigi fiand menn ne ofundar menn/ En ef [annar huar ser þann idome þa skal nefna þann or/ dome með .íí. manna vitni *ok* setia istað skilrikan mann Nu/ skal søkiande leiða fram vitni sín þau fyrst er hann [573] sagðe honum / [firir iorðu firir iol *ok* stemdir honum til vitna *ok* til aura toku. tys/dagen liðini [paska viku til vitna *ok* til aura toku Þar nest/ skal. hann. fram leiða oðals vitni sin. arofa þria þa er .xx. / váru þa er faðer þeirra andaðezt *ok* þar oðal borner i þui fylki / *ok* [þat ieiði at þeir skulu bera orð foður sin en [574] enskis manz / annars En þa skal hann hafa aðra .íii. er vitní þeirra sanne / *ok* xv. vetra váru þa er faðer þeirra andaðezt Nu fullnazt honum/ þetta uítní þa skal. hann. bioða verianda at leiða fram [sin vitni *ok* / [vilia þeir ettiazt and vitnum a. þa skal huarge sveria lata til logmannz\44r\ [skulu þeir þa stæmna *ok* skal sa lata sueria sem logmanne þyckir / at [575] sanare hafe *ok* þar aura greiða [at iamfullu sem at dome / eptir þui sem iorð er meten En ef logmanne synizt sa rettare / hafa er varðe þa liggi iorð sem komen er [þar til er loglega verðr / vndan sott Nu kømr. hann. eigi [til iarðar er stæmt var þa skal søkian/de lata bera stemfnu vitni sin siðan oðals vitni sin þa skulu dømendr / døma honum iorð en hinum aura slika sem vi [576] skynsamer menn meta *ok*/ syni aura *ok* hafe at lane þar til er hinn heimtir *ok* abyrgizt sem/ sit fe [Nu ef honom fælzt þessorr brigð firir æinar huærrar / nauðsyniar saker er skynsamer menn meta þa brigði þeirri iorðu / suo sem nu er mælt þo at siðar se

[577] **# Um anzsuor verianda**

EN ef hann þui suarar at þesse iorð hefir leget vndir varom / ætlæg frenda þeirra er oðllom eigu at fylggia .lx. vetra eða bætr *ok* / vær ek þerssa iorð logum *ok* dome *ok* geri ek þer stemfnu til at lyða/ hæfðar vitnum mínum tysdagen nesta eptir paska viku til / þeirrar somu iarðar sem þu sagðer mer firir þa [578] skal veriande [lata/ bera hæfðar vitni sin firir [doms monnum *ok* skulu þeir menn þetta vitni/ bera er þat. mego muna at þessor iorð kom vndir þenna ætlægg/ En ef þeir ero eigi til þa [bere þeir er .xx. váru. þa er

faðer þ*eir*ra/ andaðezt *ok* b*er*e sogn foður sins en e*n*skis ma*n*nz annars En ef h*onu*m / fullnazt þerssor uitni þa værðr h*onu*m su iorð at oðlle þo at/ hins oðal være aðr En ef verianda fullnazt eigi þessor [579] vítní/ þa niote siekiande oðals vitna sina suo sem [logbok vattar

 # [Um logbod a oðals iorðu

EN ef h*ann* þui suarar at [þerssor iorð / v*ar* logboðen yðr frendom trygð *ok* skøyt vndir mik *ok* mín/ ætlægg *ok* vær ek þerssa iorð logum *ok* dome *ok* g*er*ri ek þer stemfnu/ til iarðar þ*eir*rar er þu segir mér f*irir* tysdagen nesta eptir paska/ [580] viku at lyða þar boðes vitnum minu*m ok* skøytingar Skal þa\44v\ veriande leiða [vitni sín firir dome þau at suo b*er*e at þar. váru./ ver uið at þerssor iorð v*ar* logboðen *ok* skøyt vndir þe*n*na ma*n*n *ok* h*an*s/ ætlægg *ok* ef h*onu*m fullnazt þessor vítní þa værðr h*onu*m su iorð at/ oðlle nema hi*n*n leiði f*ra*m nauðsyniar vitni sin at h*ann*. v*ar* fe lauss/ þa er iorð v*ar* [581] boðen *ok* þa*t* með at ha*n*n lysti a huerium .x. uetrom/ at h*ann* v*ar* syn at brigðar ma*n*ne *ok* late þar fylgia odals vitni. / # Slika iorð skal huær*r* aptr selia sem h*ann*. tok [en] ef betri er iorð þa/ stoðar h*onu*m þat En ef verri er þa bøte sem vi. skynsamer me*n*n/ meta

[582] **# [Um forsolu iorð cap*itulum***

Nv ef m*að*r uill iorð sina selia/ at forsolu til aptr laustnar Sa er forsolu male retter / at slikan øyri skal m*að*r taka sem ha*n*n ræiðir Nu vill h*ann* løysa iorð/ þa skal ha*n*n hafa boðet honom [fe sit firir [nottena hælgu *ok* ept*ir*/ michials messo *ok* [583] geri allt ise*n*n at stefni h*onu*m til iarðar tysdagen/ nesta eptir paska viku til aura toku nema h*ann*. uili þegar við/ aurum taka slikum sem vattar vitu at h*ann*. greiddi honom En / ef h*ann*. dylr þerss hallde fram sokn sini *ok* niote vatta sina hu*er*ssu/ h*ann*. sagðe honom firir iorðu eða ha*n*n stemdi honom til aura toku / En ef þ*at* berst með fullu þa skal [584] ha*n*n niota vatta þ*eir*ra hu*er*ssu/ miklla aura ha*n*n a. i þ*eir*ri iorðu þa skal ha*n*n honom slika aura/ bioða sem vitni hafa honom til boret Ha*n*n skal greiða honom / i sliku fe sem ha*n*n [hefir til J gulli eða i brendo silfri eða J / gangs silfri korn eða kyr smior eða voru iam mikit sem h*ann*/ matte kaupa með þui verði er hi*n*n køypti þa iorð með *ok* [585] vi / skynsamer m*enn* meta at þet*t*a fe se eigi værra en þ*at* sem f*irir* v*ar* græit / En ef h*ann* missir vatta þ*eir*ra er [i hia váru þa er ha*n*n fekk fe firir/ iorð *ok* skil þa a huerssu mikit fe þ*at* v*ar ok* hefir sa eigi vitni til/ er greiddi þa sanne sa með eins eiði at [her er fe iam mikit ok/ iam [586] gott sem f*irir* v*ar* greitt nema hi*n*n late fram. íí. m*ann*a vítní \45r\ at fe v*ar* meira eða bætra Nu ef søkianda fullnazt sokn sín þa/ veiti ha*n*n vorð iorðu en hin aurum þui at þa hefir ha*n*n iorð/ sina løysta appt*r* at skilum *ok* logmale retto Nu ef ha*n*n vill hafa / fe sit er iorð hefir søke sem vita fe

[587] **# Um lysing a iorðu cap*itulum***

Nv liggr iorð x. uetr *ok* er þar engi lyssing a. þa liggr hon/ [til fullra aura sem atte En lysing er at engu nyt nema/ bæðe iatte kaupi *ok* sale En ef annar huar neittar þa niote h*ann* / vatta sina er kaupi [er kaupi þ*eir*ra varo i hia *ok* [588] skil orðe Nu a / kona eða mær fulltiða boð a iorðu þa skulu þær fa umboðes/ [ma*n*n iamfnan at rette þeim er veria skal *ok* søke suo sem hu*er*r / var vndan oðrum *ok* suo skulum ver vndan þeim brigða

 # [vndan/ konom at løysa

Nv kømr iorð su vndir kono er me*n*n standa/ til laustnar vndan henne þa [589] skulu þ*ei*r segia henne firir/ iorðu um haustet firir [nottena hælgu [með vatta .íí. *ok* [stefna/ henne til iarðar þ*eir*rar er ha*n*n vill løyst hafa tysdagen [nesta/ hin eptir paska viku at taka þar við aurum slikum sem/ vi. skynsamer me*n*n meta Nu kømr iorð vndir omaga su er/ me*n*n standa til laustnar vndan h*onu*m þa skal ha*n*n vndan [fiar/ halldz ma*n*ne [løysa *ok* søkia suo sem aðr [er skilt

[590] **# Um stefnu iorð/ ma*n*nz**

Nv uill maðr stefnu iorð sina brigða eða mala/ iorð sina *ok* er sa vtan laga varra eða vtan landz er/ [hond hefir at þa skal ha*n*n vndan vmbodes ma*n*ne brigða ef/ h*ann* er til En ef h*ann* er eigi til þa skal iorð brigða vndan/ erfingia suo sem vndan hinum skylldi Nu sæler m*aðr* iorð at / stefnu þa skal ha*n*n brigda [591] vndan huarom sem han vill þei*m* / er selldi eða hinum er þa er hand hafe at *ok* suo mala iorð

 # Um iarðfolget fe cap*itulum*

Ef maðr finner iarð follget/ fe hafe k*onu*ngr þriðiung en sa þriðiung er nestr \45v\ a til [haugs oðals at telia *ok* sa [592] þriðiung er finnr ef h*ann* hælldr / upp at logum elligar a k*onu*ngr halft en [haugs oðals maðr / halft En ef eigi er sa til er til haugs oðals a at telia þa eig/nizt sa þa*n*n þriðiung er iorð a En ef m*aðr* hittir fe i oðals iorð/ sini hafe ha*n*n .íí. luti en k*onung*r þriðiung En ef sa m*aðr* hittir / fe i iorðu [593] sini er eigi er haugs oðals m*aðr* til hafe han halft/ en k*onu*ngr halft Nu fi*n*ner maðr i almenenge þa a h*ann* þriðiu*n*g /en k*onung*r .íí. luti Nu brytr m*aðr* haug eða græfr m*aðr* iorð ma*n*nz / [til fiar at oløyfi þerss er a føre aptr þat sem ha*n*n fann/ þeim er iorð a *ok* leggi a. landnam [594] *ok* [iarðar spell Nu mistruir/ sa sem oðal a at ha*n*n hafe [suo mikit aptr ført syni með/ lyritar eiði En ef eiðr fællr þa fællr til slikrar sæktar sem/ ha*n*n hafe stolet [iam mikllu en fe skiptist eptir fyrra skilorðe

[595] **# Um umboð *ok* mala/ cap*itulum***

EN ef m*aðr* er innan landz *ok* vtan laga / sa sem iorð a þa hafe sa umboð meðan ha*n*n vill/ er ha*n*n fæk En ef h*ann* uill af þeim taka umboð bioðe um þei*m*/ sem ha*n*n vill at taka vmboð af h*onu*m En sa hafe til [.íí ma*n*na / vítní at landzdrotten bauð [596] h*onu*m vm at taka vmboð af h*onu*m / er aðr hafðe *ok* fae siðan huerium sem h*ann* vill at iamfullu/ sem landz drotten sialfr En ef landz drotten kallar suo at/ vmboðs m*aðr* hafe tekit af eign ha*n*ns *ok* ser nytt huartt/ sem þ*at* er vttan garðz eða innan *ok* vita a þui goðer m*enn* skil/ En ef ha*n*n kallazt køypt hafa af þeim er þa v*ar* eigande er / h*ann* quezt kaupa þa [597] hafe h*ann* skilrik vitni til þerss at þ*at*. se / satt er h*ann*. segir En ef h*onu*m bresta þau vitni þa mete skyn/samer m*enn* huærss ha*n*n hefir þar mist *ok* søke [landz d*róttinn* ut m*eð* / ut beizllum *ok* leggi [vmboðs m*aðr* landnam a ofan *ok* skal/ þar eigi fyrnska a falla ne f*irir* ganga *ok* søke þa*n*n er af \46r\ dro eða h*an*s arfa En hin til eignar er þa er handhafe at En / ef sa sitr a [598] iorðu er af dro þa er sem h*ann* siti .a. otekini iorðu En / ef annar byr. a þa er ha*n*n sykn saka nema landz skylld landz d*rótni* / En landz drotten akost at taka vmboð af h*onu*m þegar ha*n*n vill/ en male halldezt allt at eínu suo [sem ha*n*n a. at byggia þ*at* ero/ þrir [xii] manaðer eða þriar arðer En umboðs m*aðr* skal eigi byggia / fyrr annan mala en annar er liðin En ef landz drotten eða/ [599] vmboðes m*aðr* andazt þa skal halldazt ein arðar male siðan [*ok* suo / ef m*aðr* færr af lande þa hallde vmboð þria veter nema [landz d*róttinn* / andezt fyrr þa er vmboð sialf tekit af En ef

umboðs maðr / tortryggir [fra fall landz d*róttins* þa hafe arfe eins uítní þan tíma/ er þ*ei*r spyria til sanz þess er sueria [600] vill at þ*at* hygg*r* ha*n*n satt v*er*a / en þa take arfe uið Umboðs maðr ma ecki løyfa *ok* ecki sialfr / i hyrkkia hollt eða haga nema holfu meira en læiglendengr ma/ løyfa nema løyfi landzdrottens se til En landz drotten ma løyfa / løyfa slikt sem ha*n*n vill suo at þeim er leigði v*er*ði eigi skaðe at

Landsleiebolken

[601] **# [Her hæfr upp landz leigu bolk hue*r*ssu m*aðr* skal ser bole taka**

[606] Ef maðr vill/ annars [iorð leigia [vndir bu sit þa skal/ ha*n*n taka ser bole væl *ok* vanllega með [.íí. ma*n*na/ vitni *ok* er þa bæt*r* ef fleiri ero En ef h*ann* leigir/ iorð af landz drottne þa skal han a þ*ei*rri iorðu suo lenge bua sem/ vattar vitu at ha*n*n tok ser [arðar mala þo at maðr gefe iorð/ sina eða seli giallde eða skipti þa skal sa hafa [607] [arðar mala sín / er tok En ef landz drotten andazt þa skal leiglendengr hafa / [eina orð siðan [þo at [allmargar se tæknar En umboðs m*aðr* ma/ eigi lengra mala byggia en [þria veter Abuð iarðar heímílar/ tekio en landzskylld heímílar loð *ok* allan aværka þan sem i kaup/ þ*ei*rra kom lykt skal lanzskylld firir [sumar maal eða [slær [608] *ok* skerr \46v\ þeím er iorð a En ef landz drotten værðr busliz maðr ok/ vill maðr [*ok* vill fara til iarðar þ*ei*rra er ha*n*n hefir aðr oðrum / bykt þa skal ha*n*n løysa iorð sina af þeim er hefir [eínum arð/ar mala *ok* segi honom til firir [nottena hælgu at ha*n*n er bu/slizt maðr *ok* sanne þat með eiði sinum ef leiglendengr mistruir / ha*n*n **#** [hus skal gera sem [skillt er [En ef eigi [er gortt þa a landz/ [609] drotten or loðene suo mikit sem [huset mezt *ok* se suo sem iam/mikit se oloket i landzskylldene En ef hus ero verri gorr en / [skillt er þa skulu .vi. skynsamer me*n*n meta hus en leiglend/denggr bøte sem metet er *ok* varðe loð [þar til er [loket er

[610] **# [Um/ Abuð Jarðar *ok* þar/ sækt um**

Nv skal ha*n*n husum upp hallda ollum/ þeim er a iorðu ero þa er ha*n*n kom til : þeckia/ væl *ok* hallda dropa lausum [Ha*n*n skal *ok* hallda upp torfollum / *ok* vinskæiðum [*ok* krokroptum : þa ma leiglendengr eigi abyrggi/azt at hus fyrnizt En ef [611] ha*n*n føyr hus niðer firir van/røktar saker gere annat nyt*t* istaðen En ef m*aðr* gerir hus .a./ [an*n*ars ma*n*nz iorðu [þat er eigi v*ar* skillt a [hendr honom *ok* ecki v*ar* / þeim [leigu fall i er iorð a. tok tymbr i an*n*ars ma*n*nz morku/ *ok* [oll til fong *ok* sætr hus a auðar tuptir [þ*at* hæita allt auðar/ tupptir er enggi stoðo [612] hus a þa er h*ann*. kom [til iarðar þat er kal/lat høgenda hus þa*t* skal bioða landzdrottne at kaupa með/ [.íí. ma*n*na vitni þa er leiglendengr fær*r* af iorðu [*ok* kaupi sem/ vi. skynsamer me*n*n meta En ef ha*n*n vill eigi kaupa þa seli / huerium sem ha*n*n uill eða [hafe brott flutt at kross messo vm / varet En ef [þa er eigi brotto þa a [landz drotten huset **#** En ef / fornt hus [er [613] skillt upp at gera *ok* værðr eigi upp gorrt þa skal / bøta [eptir þui sem .vi skynsamer me*n*n meta En ef hin vill eigi/ luka þa skal landz drotten [fæsta log firir lod hans ok\47r\ [leggia fimtar stemnu til *ok* skulu bøndr døma iam mikit [or loð/ ha*n*ns [landz drottne sem huset mezt

[614] **# [Ef m*aðr* vil eigi hafa leigu iorð/ sina**

Nv [sælr maðr iorð a leigu *ok* vill eigi þa*n*n lata hafa/ er tok þa skal sa logfæsta iorð er leigði *ok* leggia fimtar/ stemnu *ok* niota vatta sina huerssu h*ann*. [hefir iorð tækna En ef/ h*onu*m berst at fullu þa eigu bøndr at døma honom leigu iorð sina / eptir þui sem vitni bera Nu leigir maðr iorð *ok* vill eigi hafa þa/ skal landz [615] drotten fara til er [halfr manaðr er af sumri *ok* sa þa/ iorð *ok* nyta ser suo sem hi*n*n hefði

eigi leigða eða byggi oðrum ef / ha*n*n vill *ok* heimti þo leigu af hinum er [af for *ok* suare suo leiðang/gre sem lanzskylld

[616] **# [Ef m*aðr* Byggir tveim eina iorð huar skal hafa**

[Nv sæler maðr [eina iorð. tveim monum aleigu þa skal sa/ hafa er fyrri tok *ok* hueruitna [þar sem maðr sæler .ii. / monum hitt sama þa skal sa hafa er fyrri [køypti eða leigði / hallda skal hi*n*n [skila dome firir *ok* niote vatta sina at h*ann*. tok / fyrri Aðra skal [617] ha*n*n hínum fa [ef til er En ef [eigi er til þa/ skal [landz drotten giallda h*onu*m [fe iam mikit sem h*ann* skilldi ser / i landzskylldena *ok* se siðan satter En þetta skulu [þeir røynt / hafa innan þerss halfs manaðar er iorð er .íí. bygð

[618] **# [Ef m*aðr*/ tækr mutu til k*onu*ngs iarða**

Nv ef k*onu*ngs vmboðs maðr byggir/ k*onu*ngs iarðer [i heraðe at arðar male þa skal halldazt / eptir þ*eir*ri abuð *ok* landzskylld sem [leigu liði hefir vitni til þui/ at suo skal k*onu*ngs iarðer byggia sem [aðrar iarðer skil i logum/ þo at vmboðes ma*n*na skipti [619] værði þa skal huær sín leigu/ mala hafa En ef maðr tækr mutu til k*onu*ngs iarðer att/ byggia eða annarra ma*n*na giallde apptr slikt sem ha*n*n tok/ [J mutuna [*ok* giallde slik tven k*onu*nge En firir þær iarðer er k*onu*ngr/ [a ecki i giallde hallft k*onu*nge en halft iarðeiganda *ok* se þo \47v\ skilldr við umboðet *ok* heiti drengr at v*er*ri En sa er mutuna / gaf giallde slikt sem h*ann*. gaf til [eptir þui sem aðr er skillt *ok*/ skilldr við abuð iarðarennar Nu byggir maðr [620] dyrra en vande/ hefir a veret *ok* þui framar til leiðangers *ok* landvarnar sem / [leiga er [meiri a logð se [annat huart aukit firi baðom eða/ minkat firi baðom eptir þui sem leigizt

[vm abuð iarðar *ok* kallda/ kol cap*itulum*

Ef k*onu*ngs vmboðs maðr lætr k*onu*ngs iarðer vndan / ganga [at [621] vilia løysi *ok* vanrøktar *ok* þo at k*onu*ngdomren / fae aptr giallde vmboðs maðr [af sinu iam mikit sem vndan/ geck af ha*n*ns [van røkt eða skaðe varð at. [ef ha*n*n vissi Ef/ maðr segir eigi iorð manz lausa firir [nottena hælgu þa skal/ ha*n*n hafa þa iorð ef landz drotten vill hallda við hond h*onu*m / [þa .xíj. manaðe at slikri leigu sem aðr v*ar* En eptir [hælgu/ nott þa bioðe landz drotten [622] honom iorð þa Nv vill ha*n*n eigi/ hafa þa hafe landz drotten sialfr iorð sina *ok* leigu af hínum / er af for [slika sem aðr er skilt En ef maðr gerir kallda kol / a iorðu ma*n*nz þat er kallda kol er maðr fær*r* af iorðu firir / [nottena hælgu suo at engi maðr er [a. eptir þa a landz drotten/ allt þat er eptir er *ok* giallde [623] honom a ofan mork .*silfrs*. En / ef maðr andazt sa er a iorðu byr *ok* kallar landz drotten o/lokna landzskylldena þa níote arfe [hins dauða [vitnis sins / at loken er *ok* suo vm alla abuð iarðar En ef ha*n*n hefir eigi/ vítní til þa hafe [landz drotten En ef huarge hefir þa/ sveri erfingi *ok* husprøyia híns dauða at eigi [624] stendr abuð / suo eptir eða landzskylld at þau viti skil a *ok* ef þau sueria / þa hafe landz drotten suo buit *ok* suo ef [landz bui. er i utlægð

[625] **# [vm fardage capitulus.**

Sa er fardagr hi*n*n fyrsti i frosta/þings logum er rumheilagr er nestr eptir [mariu\48r\ messo i langa fostu

han skal lata ryma holf hus [er a/ iorðu byr til þerss er hi*n*n [hefir tekit ser iorð *ok* [626] manað / fra þui er han hefir ser iorð tekit hafa holf hus En at/ otekini iorðu hafe ha*n*n holf hus til sumar mala en fiorðo*n*g / til kross messo ef ha*n*n er bu slitz maðr [Sa skal krefia husa/ skiptis er til fær*r* iarðar [*ok* hafe við .íí. vatta *ok* lysi þui vn/dir þa at ha*n*n kræfr husa skiptis *ok* gere honom fimt til/ En ef ha*n*n vill eigi þa skipta þa nefne ha*n*n grana sina tua / *ok* [skipti [627] þe*i*r til lut fallz *ok* luti siðan En ef ha*n*n stendr siðan f*irir*/ giallde þeim mork .*silfrs*. er til fær*r* iarðarennar *ok* hafe h*ann* [hus sín / [eigi at siðer [Nu vill. ha*n*n eigi giallda søke sem vita fe. En/ þegar er skipt er husum þa skal sinum husum huar raða/ en þo at eitt naut bindi a annars luta [løyfis laust [sæckr/ .ii. aurum .*silfrs*. við þan er til iarðar fær*r*

[628] **# [vm veter rugar sað**

En [af iordu skal leggia fiorðong itroð Vetrar myki / skal alla reiða itroð þar sem omykiat er nema þa./ eina not er h*ann*. fær*r* brott vm morgonen eptir En ef troð er [629] mykiað þa skal þangat reiða sem mest [er þorf at *ok* h*ann* mege / þat með eiði sinum san*n*a ef landz drotten vill En ef. h*ann* ./ vill eigi sueria þa giallde skaða [þa*n*n allan [eptir þui sem / skynsamer m*enn* meta þeim er til iarðar fær*r* ef ha*n*n hefir at/ ologum vnnit kyrllag [i minzsta lage skal hafa a holfu [630] pundz/ saðe hveriu eða giallde halfan øyri .*silfrs*. [landz d*rotni* firir hvært/ er missir En ef maðr sær vetr rvg þar sem akr er *ok* færr/ ha*n*n af iorðu hafe af allz ecki En ef h*ann* græfr voll til innan/ garðz [hafe af frio mæle sin En ef ha*n*n græfr otan garðz [*ok*/ gerðir um hafe halfan huar hi*n*n er sere *ok* sa er til iarðar fær*r* / Af iorðu ma sa maðr [er leigir ecki veita nema. þriu loss [631] viðaR\48v\ *ok* eit skaps En landz drotten slikt sem ha*n*n vill suo at þeím / er leigði verði eigi skaðe at ollu þui er i kaup þe*ir*ra kom

 # [vm/ husbrot *ok* hurðir cap*itulum*

Nv [ef maðr fær af iorðu þa skulu/ hurdir .iii. standa þo at engi [632] være þa er ha*n*n kom/ þar stofo hurð *ok* burs hurð *ok* ælld hus hurð [*ok* standa allar / þær sem [aðr stoðo En ef ha*n*n tækr eina hueria hurð þa / *ok* fær*r* brott þa skal aptr føra *ok* leggia [landnam a landz d*rotni* / [er ha*n*n hefir løyst ifra En ef þar fyllgir nokot af þress/skollda eða af ofdyri eða gattar [633] tre þo at ein flis fylgi / þa er þat [hus brot bøte mork .*silfrs*. halft k*onu*nge en halft [þeim/ er iorð a En ef ha*n*n brytr setz stocka [or husi eða brikr þær / er grøyping hefir nomet [þa skal ha*n*n þat [aptr føra *ok* gial/da mork .*silfrs*. halfa k*onu*nge en halfa [þeim er iorð a. Allt þat/ er hus brot nemer [634] bøte mork s*ilfrs* halfa k*onu*nge en halfa [þei*m*/ er iorð .a. *ok* gere hus iam gott sem aðr v*ar* Nu skal ha*n*n flytia / af iorðu allt þat h*ann* a [af at føra [með retto þa*t* er høy sitt / *ok* korn at lokene landzskylld eptir hina fyrstu fardaga *ok*/ oll onnur andboð þegar þe*i*r vilia [ha*n*n skal brott flytia lafa / þili *ok* [við [635] kost hialma *ok* hialmroðor. langþili *ok* þuerlili ok/ allt þat er eigi hefir grøyping N.t eða [naglla fast vn/dir bialka eða bita *ok* værk við sin allan skal ha*n*n brot føra / með ser En ef maðr gerir ser huana garð eda lauka hafe / brotto at kross messo a varet [636] En þat allt [sem eptir er at / øpstom fardogum eignizt sa er iorð a nema hi*n*n hafe ført / a fioru eða [a berg [vtan garðz þar sem huarke er at aka / þaðan ifir akr eða eng *ok* hafe brot flutt at botolfs voku / En ef lengr liggr þa a landz d*róttinn*

[637] **# [Ef maðr sitr a otekini iorðu**

EN hueruitna er m*aðr* sitr a otekini iorðu þa a landz d*róttinn*\49r\ lod alla [en ha*n*n løysi bu sit vndan með landname vid landz/ drotten Nu [vill han eigi af iorðu fara þa skal iarðeigande / stefna honom þing *ok*

bæida bøndr liðers at fara han af/ iorðu síní sæckr hvær*r* øyri .s*ilfrs*. er eigi [fær til [Vmboðs m*aðr* / k*onu*ngs er skylldr [638] til at fara [firir bondom *ok* oðllazt með/ þui halfa mork s*ilfrs*. k*onu*nge [til handa

 # [Um korns solu eða høys

Ef maðr a korn fallt i staða eða høy þa skal bioða/ landz drotne [at kaupa með [vatta tva *ok* gera h*onu*m / halfs manaðar stefnu til [værðz lyctingar sliks sem [skyn/samer me*n*n [639] meta þrir af huars hende En ef ha*n*n lykr/ eigi þa verði þa seli hueríum sem ha*n*n vill Nu ef tveir / me*n*n eiga staða saman [huart sem er korn eða høy. þa/ skal huarge brott flytia fyr en skipt er En ef maðr / høggr høy a lut annars man*n*z þa seckizt ha*n*n eigi meðan / ha*n*n hefir [suo mikit eptir sem ha*n*n þarf til at leggia En / ef ha*n*n flytr [640] allt i brott [þa er ha*n*n sæckr .ii. aru*r*m s*ilfrs*. við/ þa*n*n er høyt atte *ok* ein eiði með at h*ann* flutti eigi min*n*a aptr / [þa*t* er granne h*an*s atte en [h*ann* flutti brott

[641] **# [vm frio korn er m*enn*/ þurfu kaupa j bygðum 12. Cap*itulum***

Nv þurfu me*n*n i bygðum frio korn/ at kaupa þa skal sa er þarf fara til [sysllu m*annz* með/ [tveggia man*n*a *ok* biðia ha*n*n [stæfna þing *ok* [kveðia til skynsa/ma me*n*n [at ranzsaka [bygðir allar suo viða sem þarf *ok* þar sem ko rn/ [642] finzt [til solu ætlle bonda fyrst frio korn *ok* hivna fostr [þar til / er ha*n*n fær nyt korn Eigi skal *ok* mælta korn [i bygðum i slikum/ stornavðsyníum nema þar sem k*onu*ngr lofar [með brefom sínum / Nu þar sem fínzt korn til aflaups eða miol þa seli þeím eR/ þarf [eptir þui sem [643] gengr flestra ma*n*na millum En sa er eigi/ vill selia giallde [halfa mork s*ilfrs*. hafe k*onu*ngr [.ii. aura en sa\49v\ .ii. aura er [korn kaups [eða miols v*ar* syniat *ok* take korn eða miol / [firir engan pening *ok* skipti þ*eir*ra i millum er [644] þurfa Nu bæiðazt / þær lyklla *ok* fa eigi þa briote hus eða hirðzllur at orseckiu [hv*err*/ sem a En umboðs maðr afrøkezt [rett at g*err*a þa giallde. h*ann* þa / halfa mork þeim er [korn kaups eða miols var syniat En ef/ nokor væ*r*r odde [645] eða eggiu vere vtlægr huart sem þær fa af / sar eða ~~bana~~ eða aðrar akomor en ef [þær døyia [v*er*e vndir k*onung*s/ miskun

[646] **# [Um stoðu garð mana**

EN ef leiglendengr [fær*r* af/ iorðu *ok* hefir upp slitit [stoðo garðe .x. foðmum skemra / gere garð slikan sem aðr var *ok* [landznam landz d*rotni* En ef upp / slitr [stoðu garðe .x. foðmum lengra. [þ*at* heitir balka brot giallde / [landz drotne mork .s*ilfrs*. *ok* geri garð iam goðan [*ok* iam langan sem/ [647] aðr v*ar* Traðar garðe i oðrum hælminginum skal h*ann*. [eigi upp slita / En ef [upp slitr gerði annan [iam goðan *ok* leggi a landznam

 # [Um/ myki reizllu Capitulu*s*

Nv ef fleiri me*n*n bua [i husum saman / [en ein huerssu [648] sem þ*ei*r skipta husum þa eigu þær aller / dyrr iamheímílar þær sem oskiptar ero En ef h*ann*. høggr fleiri / dyrr a. husum en [þa váro er [h*ann*. kom til giallde [mork .s*ilfrs*. landz d*rotni* / *ok* bøte hus sem skynsamer me*n*n meta Nu skal m*aðr* þat tað fall/ hafa sem þerss ma*n*nz bu felldi [er [649] þar bio aðr sem h*ann*. hefir sér/ bole tekit En ef maðr [reiðir myki af annars ma*n*nz bolfestu / *ok* fører a akr sin [þa er ha*n*n sæckr øyri .s*ilfrs*. við þa*n*n er myki/na atte *ok* teði honom [iam mikin akr *ok* iam væl sem h*ann* tadde/ ser með seto ha*n*ns er h*ann*. flutti af aðr Nu koma

[leigu liðar / eigi aller i se*n*n til iarðar þa skal sa krefia skiptis er [skipta vill / með vatta .ii. ef [650] obygð er iorð. [eða sa er [eigi komen e*r* tekit / hefir iorð þa mæle [ha*n*n ser [tæig iam mikin *ok* [iam væl teði *ok*/ geri siðan huart er þe*i*r. vilia luti eða hafe þ*at*. huarr. sem\50r\ [Tatt hefir En [læigu liða skipti hælz æ meðan [ein þe*ir*ra byr þar / En ef ei*n*n huær*r* fær*r* [af iorðu brott hafe sa þa [651] tæiga *ok* þau hus [er/ til kømr sem hi*n*n hafðe haft er brot for niote hvær*r* sinnar. a/buðar Suo skal iorðu skipta at aller hafe teiga iam langa ok/ iam breiða *ok* iamgoða at [leigu burð En ef ei*n*n hvær*r* hefir lengra/ teig eða breiðare late falla f*ra* sínum akre *ok* til þerss er mi*n*na/ hefir late af sanom akre sem vsanom *ok* hafe ecki f*irir* starf sitt / En ef h*ann*. vill [652] eigi af lata søke leiglendengr sem vita fe

 # [Ef m*aðr* vill/ bua. a oðals iorð sinj Capitul*um*

Nv skal m*aðr* hafa oðals iorð sina / [at bua .a. hælldr en nokor annar valenkunigr m*aðr* allt. þ*at*/ er samtynis liggr Nu ef oðals nautar vilia eigi byggia honom/ þa skal ha*n*n bioða þeim leigu f*irir* fardaga slika sem aðrer m*enn* vilia / leigt hafa *ok* se eigi at fiandboðe annars eigi skal ha*n*n ~~at fiand~~/ at [653] fianðboðe annars hafa En ef m*aðr* fær*r* a nema sa uili er fe/ a i iorðu þa rener sa ha*n*n þa skal ha*n*n firir bioða monum a at/ fara En ef m*enn* fara a [þa skulu þæir [af lata iorðene *ok* giallde / k*onu*nge halfa mork .*silfrs*. [654] f*irir* gras raan Nu liggr eigi samtynis þa skal/ h*ann*. þo hafa ef h*ann* hefir sina iorð fyrr [þa sem h*ann* .a. *ok* liggr [samtynis/ eða. samheraðz *ok* [etia þar oll anduirki a [eigi ma h*an*n [iorð hafa / ef fiall eða forað [655] eða ar oførar banna Nu ef fleiri me*n*n bua [i/ husum saman en ei*n*n þa [skulu þæir viða at hivna tale en eigi at / iarðar megni þui at hivn þurfu elldingiar en eigi iorð

 # [Um auslla boot Capitulus

EN ef m*aðr* høggr øyk firir [arðre eða / ploge eða hørfi [annars [656] man*n*z [sa er at þui værðr kunnr / *ok* sannr ha*n*n er sæckr .v. morkum .s*ilfrs*. við k*onu*ng *ok* bøte grip þa*n*n/ [er ha*n*n spillti [við þan er atte *ok* ofundar bot ofan a. sem. skyn/samer me*n*n meta [eptir mala voxtum loglega til ne*m*fder En ef / steler iarn. af. ploge þrigilldi þ*at*. sem h*ann*. stal [við [657] þa*n*n er atte. \50v\ *ok* vi aura s*ilfrs* i þocka boot en k*onu*nge .íí. mærkr .*silfrs*. En ef m*aðr*/ spillir arðre man*n*z eða ploge eða hørfi eða høggr tauma eða/ sela beizll eða festi skoklla eða bygil eða [horn spenzll *ok* ef [658] per/ssu værðr eínu hueriu misþyrmt eða stolet bøte sem skynsamer / me*n*n meta *ok* .íií. aura .s*ilfrs* j ofundar boot [þeim er atte *ok* æití / æ siðan hvin at orseckiu hogua ma maðr ser til arðes eða / plogs i annars man*n*z [659] morku sem h*ann*. vill þo at h*ann*. biði ecki løyfis / til

 # [Um engia skipti *ok* akra

[Nv skal krefia engia skiptis/ sem akra *ok* af oðrum skal huarge sla ne skera [ner ser/ nyta En ef skær akr eða [660] slær eng annars ma*n*nz þa skal/ sa [fara til er. a fæsta log firir akren *ok* enggena huart sem / korn [eða høy liggr. a eða eigi *ok* leggi sa fimtar stemfnu er/ hælldr þyckizt þurfa En ef þerss værðr akr eða eng er log/festi firir þa skal ha*n*n bæiða aptr førsllo at aptr kome f*irir* / fímt *ok* leggi [661] ecki .a. annat en landnam *ok* ein eidi með at/ ha*n*n flutti eigi mi*n*na aptr [en ha*n*n flutti ibrott En ef h*ann*/ flytr eigi aptr beiði vt [*ok* stefni heim ínnan halfs manaðar / En ef þa kømr eigi heím stefni h*onu*m þing firir [raan *ok* / logløysu *ok* late bera vitni sin [a þingi huerssu [faret er ok/ beiði bøndr doms *ok* at farar [at taka sem [log

vatta leiglend/dengr skal engum [662] lofa reit at gera nema sonom sinum / *ok* værk monum *ok* huergi gera nema [þar sem falle við akr/ eða eng En ef fleirum lofar eða oðru vis gerir þa a. landz/drotten þat sem a væx *ok* landnam [ofan a. af þeim sem grof/ En leiglendengr bøte honom allt þ*at* sem ha*n*n værðr sins i f*irir*/ landz drottne firir sit orlof

[663] **# [Um logfestingar allar Capitulus**

EF maðr logfestir iorð sina innan garðz eða otan / hollt eða haga veiðistaðer þa skal logfæsta [at k*ir*kiu \51r\ eða þingi En sa er logfestir skal tala suo haat at aller høyri / þeir sem þar ero [ef [664] þeir vilia En su logfæsta skal standa .xíj./ manaðe hina nesto ef eigande logfestir eða h*an*s vmboðs m*aðr*

[665] **# [Um landnam a iorðum**

[EN ef i er ortt k*onu*ngs iorð þa/ [a ha*n*n aværka bot sína suo mícla sem auerki er værðr/ eptir skynsamra ma*n*na virðingu *ok* landnam iam mikit aværka/bot þar til er averki er værðr þriggia marka .*silfrs*. En holfu/ meira ef logfæst er En þo at averki [666] [se meira værðr þa skal/ [landnam eigi lengra fram ganga [En ef i er ortt iorð erchib*isku*ps/ *ok* hærtoga þa skulu þeir hafa [aværka bot eptir virðingu huart/ sem averki er meiri eða min*n*i *ok* suo skulu aller taka [aværka bot / en [landz drotten [iam mikit aværka bot þar til er [averki er værðr / xx. [667] aura en holfu meira er logfæst er [En ef i er ortt iorð lioð / b*isku*ps *ok* iarlls þa skulu þeir taka landnam eptir aværka bot [til/ þerss er [averki er værðr .ii. marka en holfu meira er logfæst/ er [En ef i er ortt iorð abb*o*ta *ok* abbadisar *ok* vmboðs ma*n*na [hæillag/rar k*ir*kiu þa skulu þ*ei*r taka landnam eptir aværka bot þar til/ [668] er averk^{i}a er værðr .xíj aura en holfu meira er logfæst er [En ef / i er ortt iorð [Barruns eða stallara eða merkis ma*n*nz þa [skal hvær*r*/ þ*eir*ra taka landnam eptir aværka bót [þar til er averki er værðr / ix. avra. en holfu meira er logfæst er [En ef i er ortt iorð hauldz / [þa skal ha*n*n taka landnam eptir aværka bót [þar til er averki er/ værðr vi aura en holfu meira er logfæst [669] er [En ef i er ortt iord / bonda eða þ*eir*ra ma*n*na er or annarra k*onu*nga rikivm er her [i lande / staðfæstazt þa [skulu þ*ei*r. taka landnam eptir aværka bót [til/ þerss er averki er værðr halfrar mærkr en holfu m^{i}era er logfæst/ er nema þ*ei*r. se hærre át nambotom Skal enskis ma*n*nz landnam / [lengra f*ra*m ganga en [her er a kveðet. En allan aværka iarðar \51v\ [670] skulu .vi skynsamer me*n*n meta

 # [Um mork *ok* ut haga *ok* i nøytzllu

EN ef fleiri me*n*n [bua *ok* eiga ^{iorð} saman þa skal eptir hínum / bæzsta ma*n*ne landnám taka [at oskiptri iorðu [671] þeim er .í. / iorð. a [með þeim *ok* skipti. [aværka *ok* landnáme eptir [iarðar megní / sem [i iorð. a En mær take landnám eptir. [fæðr sinum en eckia/ eptir þeim er nest atte hána En ef svmir løyfa i nøytzllu [i iorðu / en sumir eigi þa take sa er eigi løyfði landnám sit fullt [eptir/ þui sem h*ann*. er maðr til en slikt af aværka sem h*ann*. a i [672] iorð. En ef/ iorðu er oðals skipti skipt þa tækr fullt landnám hvær a / sinum luta eptir þui sem ha*n*n er maðr til [Nu fær*r* maðr .j./ mork annars ma*n*nz [firir vtan løyfi [þerss er a [*ok* vinner i þa/ skal [sa er a leiða skynsama me*n*n til [skiptis *ok* stofa^{r}s at lata sia *ok* meta/ markar spell [673] eða syni lyritar eiði ef eigande hefir eigi vitni til / Hueruitna [þar sem maðr hi ttir aværka í morku síni þa skal / ha*n*n brott taka at oseckiu [674] **#** Nu ef [fleiri me*n*n eiga mork eða vtha/ga saman þa skal engi meira i vi*n*na en i eign a vttan ælldi við. / En ef ei*n*n hvær*r* [vill meira i vína en til kømr þa [675] skal ha*n*n søkia / þa

til skiptis [er motz eigu eptir þui sem logbok skil i oðals / skiptum þui at sa skal skipti raða er skipta vill en engi skal/ [raða ne gera oðrum [spellvirki ne fiar skaða En ef i yrkir at/ oskiptu meira en til kømr svare sliku firir við þa*n*n er mork ./ a sem sa skylldi er [i va*n*n at oløyfi *ok* ecki atte i iorðenne bæðe a/værka *ok* [676] landnám Ecki skal hoggva .i. an*n*ars ma*n*nz morku/ nema vmfærðar me*n*n farar greiða bót ef Bilar at skipi eða/ at sleða eða til ælldz nøytis ef vti byr um netr saker [i sama/ stað nema [ha*n*n nae huarke at kaupi ne at orllofe eða gengr / nauðsyn við þa hoggvi [meðan ha*n*n [677] þarf *ok* bøte markar spell / landnáms laust ef eigande almagar. [eða ha*n*ns vmboðs maðr \52r\ En ef a skipi byr hoggvi eigi meira en þeim vinzt samdøgres / [nema suo sem aðr v*ar* sagt En ef meira høggr bøte markar / spell [*ok* landnam [landz drottne nema h*ann*. lofe

[678] # [Um dugnad skips/ brotz ma*n*na

Nv þarf skip upp at setia skere styri maðr bod upp / suo viða at þeir verði [full aflla til [upp at setia *ok* vt / [þa*t* skip sæckr hvær*r* [holfum øyri .*silfrs*. er eigi kømr til/ [þerss skipdrattar hueruitna þar sem me*nn* briota skip sin *ok* [679] [þyckiazt/ eigi sialfer fa borget ser þa skere þe*i*r. boð bondom þeim e*r* nestr / bua suo morgum sem þeir þyckiazt þurfa innan þe*ir*rar skip/ reiðu með øykíum sinum [þeir er þui koma við Skulu þæir / hafa .ví. aura firir lest hueria er þe*i*r na upp Skulu þeir þar / með biarga skipi *ok* [680] reiða En hvær*r* er eigi kømr eptir boðe sæckr /[.vi. aurum .*silfrs*. hafe halft k*onu*ngr en halft skipsbrotz me*n*n

 # [Um/ ave*r*ka a akre *ok* engg

Allt þat er me*n*n skill a. vm aværka a / akre eða eng. a hollte eða haga þa skal logfæsta firir / [sa er iorð a eða hefir [681] leggi sa fimtar stemnu er hælldr þyckizt/ þurfa *ok* skal nefna xíí skynsama me*n*n idom [a þe*ir*ri stefnu. at / virða vitni þe*ir*ra *ok* malefni En allt þa*t* er m*aðr* vin*n*er .a. akre eða/ eng [*ok* læggr [til fimtar stefnu *ok* fører eigi vndan [laga dome þa/ seckizt ha*n*n eigi Sa skal fyrri tia [vatta sina er fyrri [682] lagðe [log *ok* / dom firir en veriande siðar [*ok* skal sa [lata sueria [sina vatta er [doms/ mon*n*um þyckir at [sannare hafe *ok* þeir vilia suara firir guði at/ rettare hafe en eigi skulu baðer sveria lata En ef þeim sæmr / eigi leggi til logmanz

[683] # [Um fimtar stemfnur at eigi ma spilla

EN allar þær eignir eða landzskylldir er me*n*n skulu / fimtar stefnu til leggia þa skal sakar ab*er*e logfæsta til / *ok* leggia fimtar stemfnu eptir [*ok* skal þersse stefnu eigi spilla / mega En ef spillir þa giallde .ví aura. hafe [684] [k*onu*ngr halft en\52v\ [sakar ab*er*e halft En vattar skulu suo b*er*a at hallda a. bok eíni / *ok* sueria suo at [þeir váru þui [i hia at [fimtar stæmfna var logd / *ok* sveri eigi framar En ef þa skil a er i dome sitia *ok* værða eigi / samdoma þa giallde sa er rangare hefir .vi. aura .*silfrs*. halft/ k*onu*nge [685] en halft sakar ab*er*a nema ha*n*n sveri þerss at ha*n*n vissi / eigi annat sannare f*irir* guði

 # [hvær m*aðr* skal hafa ser vmboðs/ma*n*n

[Nv er m*aðr* ínnan laga varra [er iorð .a. [skal hafa/ ser umboðs ma*n*n innan fylkis [þess er [iorð a. eða iorð liggr j [686] nema ha*n*n se sialfr innan fylkis *ok* þo [ma ha*n*n hafa vmboðs/ m*ann* ef h*ann*. vill En sa er umboð. hefir [skal søkia [landnám vm allan / aværka sem h*ann* eigi sialfr halft [til handa landz drottne/

en halft ser En ef ha*n*n søker eigi hafe af alldz ecki Umboðs/ maðr ma [iarðer byggia oðrum en siolfum ser *ok* leigu af taka / ef landz drotten vill En ef umboðs m*aðr* [vill [687] taka leigu *ok* vill þo / eigi [landz drotten lata fa þa beiði [landz drotten vt leigunnar / *ok* søke sem vita fe En ef [vmboðs m*aðr* dyllr [*ok* quedzt eigi við/ vmboðe tekit hafa þa hafe landz. d*róttinn*. til .íí. ma*n*na vitni En / ef landz droten ðyllr [*ok* quezt h*onu*m eigi vmboð fenget hafa þa hafe/ sa [er vmboð [hafðe tekit .íí. man*n*a vitni til at landz drotten/ [eða han*n*s vmboðs maðr fek h*onu*m [688] vmboð [*ok* hafe vmboð at logum /**[Ef dræghit e*r* af iordu manz**

Ef madr e*r* [vttan lagha *ok* innan landz sa e*r* iord a þa/ halde vmbod medan þæim semr. En ef madr vil vmbod / af h*onu*m taka biode vm þæim e*r* h*ann* uil [ok take/ af h*onu*m vmbod. En sa hafe [689] vithni til en landzdrot/ten [baud vm. [ok take af þæim vmbod er adr hafde / *ok* fae þæim vmbod e*r* h*ann* vil at iamfullu sæm landz/d*r*ótten sialfr. En ef l*an*dzd*r*ótten kallar sua at vmbods madr/ hafe dræghit af æighn h*an*s *ok* sér nyt ./ hu*ar*t sæm þ*at* e*r* innan g*ar*dz eda vttan g*ar*dz *ok*/ vita goder m*ann* a þui skil. þa mete .vj. skynsam*ir* / m*enn* hue*r*s landzd*r*ótten hefir mist. En ef sa / kalladz køypt hafa en þa e*r* handhafe at af þæim/ [690] en þa [v*ar* æighande e*r* h*ann* kuaz kaupa. þa hafe / h*ann* loglegh kaup vithni sin. En ef h*onu*m fallaz / vithni. þa søke l*an*dzd*r*ótten h*ann* m*eð* vtbæizlum ./ *ok* læggi landnam a ofan *ok* sk*al* þa æ*ig*i fyrn/ska [f*irir* ganga. Ok søke þen e*r* af dro eða h*an*s/ arfa. En hin til æignar en þa e*r* handhafe at ./ En ef sa sitr a iordu e*r* af dro. þa e*r* sæm h*an*n/ [691] siti a vtæk(i)nni iordu. En ef annar byr a./ þa e*r* h*ann* sygnsaka [f*irir* vttan l*an*dzskyld ./ En l*an*dzdrotten a kost at taka af hinum vm/bod þeg*ar* h*ann* vil. En male haldez alt at/ æinu sæm vmbods madr a at byggia. þ*at* ero [.iij. arder ./ En vmbods m*aðr* ma æ*ig*i byggia annan mala fyr/ en ann*ar* e*r* lidin. En ef l*an*dzd*r*ótten andaz eða/ vmbods m*aðr* þa haldez æin ardar male sidan ./ [Ok s*vá* ef m*aðr* fer af lande brot þa haldez vm/bod .iij. vætr. nema hin andez fyr. þa hafe ar/f[a]e æins vithni til þæss en [692] sue*r*ia vil. [*ok* sue*r*/ia s*vá* at þ*at* hyggr h*ann* [sat ve*r*a. en æ*ig*i væit/ h*ann* annat sann*ar*e [f*irir* gudi en at l*an*dzd*r*ot/ten se andadr. þa take arfe vidr.

 # [Um/ ælldz abyrgð hueriar ero

ÞRir ero aren ælldar at logum/ Sa er ei*n*n er bonde skal hafa [693] [firir ser [i þeim husum sem h*ann*/ sittr j. Sa er annar er baka skal við *ok* sioða *ok* sa ælldr er hivn/ skulu hafa [innan huss til hibila bota [Sa er hi*n*n þriði er æitir/ kyllnv ælldr við þeim ælldi skal engi [abyrgiazt framar en sitt/ vtan þa*n*n ei*n*n lut at ef ha*n*n byr. a leigu lande hus [694] þau oll er/ i ha*n*ns [leigu mala ero *ok* brenna þau upp af vaða elldi þa skal / ha*n*n [koma timbbri a tuppt *ok* ollum [til fongum til slikra \53r\ husa sem aðr [stoðo .a. en landz drotten [er skylldr til [at gefa firir/ at lata upp gera [695] oll En vtburðar [ælld allan skal sa abyrgiazt / er vt be*r*r *ok* ganga fra sloknom En ef me*n*n fa mein af þeim ælldi/ þa [skal sa giallda [skaða þa*n*n allan [eptir þui sem skynsamer me*n*n/ meta engar liggia þar secktir [við þ*at*. vaða ælldr En ef m*aðr* visar / omogum sinum eptir elldi [þa a sa at abyrgiazt [696] [oll vmaga værk / er .a. En ef fulltiða maðr visar omaga annars man*n*z at g*er*a/ þ*at*. sem mo*n*num er mein þa skal sa skaðan bøta er omaganom / visaðe en hi*n*n laupi lauss vndan

[697] # [Um Brenno varga alla capit*ulus*

Nv skal engi firir oðrum bre*n*na hus ne laða sætr buð ne / salltketils buð ne skip hæiftugri hende En ef h*ann* [bre*n*ner *ok*/ værðr h*ann*. at þui kunn*r* *ok* sann*r* þa er ha*n*n vtlægr [*ok* ohæilagr *ok* æitir / bre*n*no

vargr *ok* firir gortt huerium [698] peningi fiar sins i lande ok / i lausum øyri *ok* tvigilldi þeim. þ*at*. apptr sem ha*n*n brende [sem .vi./ skynsamer me*n*n meta [*ok* rett sin [eptir laga dome aðr en i ko*nu*ngs/ garð falle En ef með oðrum hætte værðr [fare eptir skynsam/ra ma*n*na dome eptir atvikum En ef m*aðr* kvæðr næi við þa skal / hi*n*n fara til hæimilis ha*n*ns *ok* stæmfna honom þing firir [699] vtlægð/ *ok* brenno þa skal ha*n*n fæsta tylptar eið a þui þingi *ok* hafa. ha*n*n / v*n*nit [in*n*an .x vikna søra daga fællr til vtllægðar Nv ræðr m*aðr*/ bre*n*no *ok* værðr ha*n*n at þui kunnr *ok* sannr þa skal ha*n*n tvigillda / halft apptr [þat er [brent v*ar* En ef ha*n*n kveðr næi við syni með/ settar [700] eiði fællr til halfra giallda En ef m*aðr* brennr við kost / eða gerði vonð timbr eða þak grind[a]r eða sleða eða onnur til/fong þau er monum þyckir át bætra hafa en on at vera *ok* / hvær*r* er þ*at* gerir er sæckr mork .s*ilfrs* við k*onu*ng *ok* tvigilldi þeim er/ ha*n*n brende firir *ok* ofundar bót [701] eptir laga dome [landz drotne / [ok iafnan landnám er þ*at* er brent er [h*ann*. skaðar

 # [Um aværka skiptj \53v\

Nv skal gorðum skipta at iarðar homfn *ok* aværka ollum Nu / er garðar gra*n*na sætter ha*n*n skal gera suo hofan at [702] [ha*n*n nae / vndir hond meðal ma*n*ne En sa garðr er gilldr er olln er a millum / hværss staurs *ok* [hia staur hi*n*n þriði hvær*r* *ok* iaðraðr allr *ok* suo þyckr / at eigi mege kasta buløxi [i gíognum þæir garðar ero gilldir [att/ logum *ok* hafe hvær*r* [sin garð gerðan at kross [703] messo a varet *ok* abyrg/izt [til veter natta þa*n*n sem vm andvirki stendr En sa er annar / garðr er heitir ríma garðr þar skulu v*er*a i [rímar fiorar *ok* okar / a endom *ok* festi suo fast með honkkum *ok* staurum at eigi falle f*irir*/ vindi eða bufe Sa er [hi*n*n þriði er heitir [skiðna garðr *ok* bui vm/ eftir vanda Sa er hi*n*n fiorðe er me*n*n kalla [704] hagfellu garð er m*enn* / hafa ser firi merki garð [í millum [eigna sína ha*n*n skal g*er*a. suo/ þyckan at engi [fenaðr gange eigi i giognum [þa er ha*n*n gilldr Nu/ gengr opt [firir] eignir ma*n*na fen eða forað [þa skal þat firi garð/ hafa meðan þ*at* ma En ef þar fær*r* [fenaðr ifir þa [skal hvær*r* hall/da garðe upp um [sin akr eða eng [eða bøte skaða þa*n*n [705] er fenaðr/ han*n*s gerir nagronum firir han*n*s [van gerðing

 # [Um gillda garða/ Cap*itulum*

Ef [þioðveger renna at garðe þa skal lið a vera *ok* grind/ firir *ok* rimar .j. *ok* okar a enddom *ok* kross band [706] a. þa er grind/ gilld Svo skal grind setia at [ho*n*n renne siolf aptr En ef m*aðr* skytr/ upp grindu *ok* gengr fenaðr i akr eða eng bøte skaða þan er [gorr/ v*ar* *ok* landnam [ofan a þeim [er korn eða gras .a. En ef maðr høggr / grindar hæla eða velltir [fra steíní [þeim er við liggr *ok* stendr grind / firir þui open giallde avslla þa*n*n allan [er af þui varð *ok* land/ [707] nam [a ofan [þeim er gras eða korn. a Halvarðz messo dag skal/ vera gra*n*na stæfna þæir garðar ero gilldir er þeir taka firir / gillda [a gra*n*na stemfnu En ef garðr er broten þa [skal leiða me*n*n / til [at lata sia garð [*ok* ef [garðr hefir gilldr veret [þa skal sa giallda \54r\ avsllan er [fenað atte En ef garðr hefir eigi gilldr veret þa [skal/ sa giallda avsllan er garðen atte En ef [708] merki garðr [hefir veret / bøa millum *ok* er sa niðr fallen þa skulu þeir er hafa vilia gærða / sin lut *ok* bioða þeim sin lut at gærða sem til motz eigu við ha*n*n / En sa er eigi [vill gærða abyrgizt skaða þa*n*n allan er gorr værðr / [hværss fenaðr sem gerir *ok* .íí. aura .s*ilfrs*. [ofan .a. þeim er firir/ skaða værðr

[709] # [Um merki garða bøa millum. Capitulus

EF [me*n*n vilia garð hafa bøa millum þar sem eigi hefir fyrr / veret gerði at iarðar megni sa sem hafa vill

ok suo sa sem [til motz / a *ok* at iarðar hofn hallde [710] hværr upp siðan En sa er eigi vill gareðe / upp hallda eða gærða giallde skaða þa*n*n allan er af gerizt Fimt/ skal til gera gorðum at skiptta luta *ok* hafa vatta við hvart sem / h*ann*. vill eða eigi *ok* abyrgi honom siðan garðen [711] *ok* auslla þa*n*n sem [af/ fenaðe værðr hværr sem .a. *ok* at [gorfom gorðum þa skal fenaðe ollu*m* / heim bioða *ok* svinum *ok* leggia laga sæckt við þ*at* ero .íí. aurar ok / bøte avsllan sem vi. skynsamer me*n*n meta

[712] # [Um aussla gialld fenaðar/ Capitulus

Nv ef ei*n*n m*aðr* .a. akr en annar fenað [en hi*n*n þriði / garð ogilldan [þa skal sa er ackren .a. [eptir monum ganga / *ok* lata þa sia at fenaðr er j komen akr eða eng þa skal [713] or taka m*eð*/ vattom *ok* lata .vi. me*n*n meta auslla þa*n*n er gorr er *ok* setia h*ann* í*n*n/ fenaden þa*n*n sem [i er komen *ok* reka lausan i [hus i*n*n *ok* leggia hvar/ke a bast ne band *ok* þo at hvært stangge annat [þa er þat i abyrgð / eiganda en eigi þerss er in setti En allt þ*at*. sem sa værðr sins .j. / er but [714] atte [firir þeim er akren atte þa [skal sa giallda er garð / atte ogilldan [Gera skal eiganda boð samdøgres er bu er i*n*n sætt/ En ef ha*n*n vill eigi vtløysa þa skal ha*n*n lata standa in*n*i til fimtar / En ef þa er vt løyst. þa a. þat sa er i*n*n seti *ok* [heita þa [715] loken. a/vslla giolld En ef maðr tækr fenað þan i brot er i*n*n var sættr \54v\ *ok* vill eigi løysa vt at logum [þ*at*. heitir loko rán þa er hofingi sæckr/ mork .s*ilfrs*. við þa*n*n er [in setti En hværr annarra er at er með h*onu*m brott/ at reka .íí. aurum .s*ilfrs*. En ef svín kømr .j akr eða eng eða [annat/ bufe at gorðum gilldum þa skal i*n*n setia til avslla giallds *ok* [716] løysi / eigande vt at logum En tioðr hesta *ok* tioðr kyr *ok* allt þat bu / er bøndr setia sialfer inan garða *ok* værðr þat laust *ok* gerir skaða / seti ín til auslla giallda *ok* løysi eigande vt at logum

[717] # [Um garðbrytil/ *ok* vm auslla gialld.

EF m*aðr* a [garð brytil i bui sinu *ok* vita þat / grannar han*n*s bioðe heim aðr en ha*nn* ge*r*i nokorn skaða / *ok* seti ha*n*n in [iafnan siðan er ha*n*n kømr i akr eða eng [718] *ok* løysi/ eigande ut at logum Nu vill m*aðr* bu sit ut løysa *ok* hefir eigi [silfr/ fe til þa skal ha*n*n væð leggia eða fa vorðzllu ma*n*n iam goðan veði / En ef ha*n*n vill eigi lata vt fyrr en [ha*n*n hefir sækt i hende. þa / svelltir ha*n*n hiorð han*n*s [*ok* hivn [*ok* er sæckr mork .s*ilfrs*. við þa*n*n er bu. a / *ok* bøte bu missu sem .vi. skynsamer meta Nu vill ha*n*n eigi bu/ han*n*s ut [719] lata ne sæckt giallda þa beiði ut [buss sins *ok* lysi rane [.a./ hendr h*onu*m þa stemni sa er [bu a. k*ir*kiu soknar þing *ok* beiði bøndr/ [at farar at taka bu sit *ok* sæktena með [hværr er sækkr øyri .s*ilfrs*. við/ k*onu*ng er eigi færr Umboðs m*aðr* [skal fara til firir bondom ef h*ann* er/ nokor j [720] nand *ok* oðllazt með þui halfa mork .s*ilfrs*. k*onu*nge firir bu raan/ þeir ero aller friðhelgir er til søkia en hinir aller ogilldir [er. f*irir*./ standa hvart sem þeir fa ben eða bana

 # [Ef m*aðr* brytr garð ma*n*nz

Gotur allar *ok* garða lið skulu suo v*er*a sem at [721] forno fare hafa / veret En ef m*aðr* riðr ifir akr eða eng *ok* vill eigi fara þioð/vego retta sa m*aðr* er sæckr. mork .s*ilfrs*. við. þa*n*n er akre*n* atte En ef / maðr brytr garð ma*n*nz [þa liggia við .íí. aurar við lið [En ef m*aðr*/ brytr eða høggr til iarðar niðr [i sundr liggr við [722] øyrir .s*ilfrs*. Nu/ heitir æ lið [til þerss er .x. [faðma er langtt En þat heitir balka \55r\ brot er lengra er þar liggr við mork .s*ilfrs*. [k*onu*nge *ok* þeim er garð a. / *ok* geri garð [iam goðan [sem aðr v*ar*

[723] # **[Um þat er hestar bitazt til bana**

Nv er m*aðr*. a hest. þa skal ha*n*n. [annat hvart kaupa ross til / eða fa [at lane En ef honom er leet ross þa skulu þ*at* vattar / vita Nu ef hestar [þeir bitazt er suo ero varðueittir *ok* fær annar / bana af þa skal þa*n*n meta er dauðr er [724] *ok* giallda h*ann*. holfum giolldum / nema þui at eins at hi*n*n være verri allr en hi*n*n halfr er dauðr er / þa ma ha*n*n ecki meira firir gera en siolfum ser [Nv ef m*aðr* a hest þa*n*n/ sem ecki fylgir ross *ok* bizt ha*n*n til stallzstaða annars hest a þeim heste / er algilldi en ef sa fær*r* [725] bana af er [til løyppr þa liggr ha*n*n dauðr a. / verkum. [sialfs. sins [ogilldr eiganda En ef hestr bitr ross til bana / þ*at* er algilldi En ross biter hest til bana þ*at*. er half gilldi Ef graðer / hestar bita ialk [til bana þ*at*. er algilldi En ef ialkr bitr ross til bana / þat er halfgilldi En ef ross. liggr dautt vti þa skal me*n*n til leiða *ok* / lata sia *ok* ef þeim synizt [726] hest værk. a vera þa ma ha*n*n gefa. þrim / monu*m* sok til [iams rettar þeim er hesta eiga i grenð þui at eins. hi/num fiorða at ha*n*n g*er*e þa*n*n vitnis fastan at [Sveri hvær*r* þ*eir*ra ein/eiði eptir si*n*ni samvizsku firir sin hest En ef ein hvær*r* vill eigi/ sveria giallde sa ross. værð aurum appt*r* Nu ef ross [727] er reket j dokk/ eða dy. firir fiall eða forað *ok* ma sia. tveggia rossa farveg til/ en eins ifra þa skulu þeir me*n*n sem hesta eiga i grend svara hínum / sama rette sem aðr v*ar* skillt En ef ross eða naut drepa sma fenað / algilldi [er a ollu þui er ofriki gengr at

[728] **#[Um hesta vig Capitulus**

Hveruitna er me*n*n etia heste ma*n*nz [at oløyfi þerss er hest / a bøte skaða þa*n*n allan er [af værðr [eptir laga dome *ok* ofun/dar bot [ofan .a. þeim er hest .a En ef halfrar mærkr skaðe værðr/ a. bøte fullrette eptir laga dome suo sem [729] með heift eða ofunð v*er*e / gortt En hvær*r* abyrgizt [sik sialfr at hesta vigi hvær*r*ir sem etia \55v\ Ef maðr lystr hest a [hesta vigi naudsynia laust bøte ofundar/ bót [eptir laga dome En ef han spillizt af bøte firi spell [ok/ ofundar bót [o*k* fullrete [eptir laga dome þeim er hest a Nu / tækr m*aðr* hepting af rosse man*n*z olofat giallde eiganda eptir/ dome *ok* [730] abyrgizt ross [at ollu *ok* værk þerss til þerss er [til eiganda / kømr eða syni ein eiði nema i*n*n seti til auslla giallðs En ef / øykr eða an*n*ar fenaðr renn*r* eptir man*n*e seti i*n*n aðr en h*ann*. [hafe. faret / vm þria bøa elligar abyrgizt [at ollu

[731] # **[vm fiar føleng a smala m*annz***

[Nv værðr fiar føleng a geitum *ok* savðum [ef m*aðr* ðrepr *ok* vill/ eigi við ganga. En ef maðr a [giaf gollt þa*n*n sem værðr er/ halfrar mærkr þar værðr fiar føleng a [þui einu suíní A nautu*m*/ *ok* a rossom er þo fiar føleng at eitt drepe *ok* þegar er [fiar føl/leng er eigi bera føtr heim til husa eiganda En [732] mork s*ilfr*s. liggr/ við fiar føleng holf k*onu*nge en holf þeim er fenað atte *ok* bøte/ skaða sem .vi. skynsamer me*n*n meta En ef drepr færre [geitr/ eða sauði hofða talls en fiora þa bøte eptir [laga dome [of/undar bót þeim er fenad atte En ef m*aðr* dyler syni með lyritar/ [733] eiði En ef naut eða ross er sært eða bart *ok* bera føtr heim/ til husa eiganða [af er þa fiar føleng bøte þo eptir laga dome / *ok* ofundar bót halft k*onu*nge en halft þeim er fenað atte En ef/ m*aðr* drepr fenað man*n*z *ok* gengr við *ok* segir ahendr ser hafe [hi*n*n/ hitt dauda er drap en hi*n*n [734] hæillt i mote er atte Alldri gengr / fenaðr ser til ogilldis Nu er ein sok a ollum ofundar rette/ þerssom En ef m*aðr* [gerir þ*at* at drepr fenað man*n*z eða gerir a / fiar føleng þa skal eigande stemfna heraðz þing vm netr / þriar þar skal søkia *ok* lata sat gera með .íí. man*n*a vitni nema/ ha*n*n vili við [735] ganga leiða skal [.íí. man*n*a vitni vm at þeim / syndizt man*n*a handa værk a fenaðe þa skulu [þing me*n*n. \56r\ døma ahendr hono*m* lyritar eið þan skal ha*n*n [vnit hafa [i*n*nan/ manaðar sørra daga En ef sa

fællr giallde fenað værð aurum / *ok* [leggi a. mork s*ilfrs*. k*onu*nge halfa en halfa þeim er fenað atte En/ ef maðr bærr fenað mannz eða [736] særer þa skal bøta lostu. sem .ví. / skynsamer menn meta En eigi er [sar bót a fenaðe ef heill værðr / [værka fall *ok* nyt fall þat skal bøta sem vi. skynsamer menn/ meta Øyrir liggr við auga a navti suo við horn [suo við hala./ En fiorðongr værðz liggr við auga a. rosse En ef m*aðr* høggr hala/ af rosse [suo at rofa fyllgir sa er sæckr mork .s*ilfrs*. halfa k*onu*nge en/ halfa þeim er ross atte *ok* giallde ross værð [737] aurum aptr hafe/ sa stocku er stytti en hinn hæillt ross er atte [*ok* æiti m*aðr* at verri / Nu skerr m*aðr* togll af [rosse eða nautum þrim eða þrim færrom. / bøte .íí. aurum .s*ilfrs*. halft k*onu*nge en halft þeim er naut atte / En [ef fleirum [738] skerr sæckr mork .s*ilfrs*. halfa k*onu*nge en halfa þeim / er naut atte En ef m*aðr* molkar bu mannz láte [huð sina eptir/ laga repsing rettarans nema sollten maðr molke *ok* giallde nyt/ fall [sem væitt er þeim sem bu a

[739] # [Ef bu stangazt eða biztaz

Nv færr allt saman hiorð *ok* hirðir þa skal hirðingi vita/ hvat af hiorðene værðr *ok* bera vm bokar vítní ef hann er [vitnís/ bærr vm þat mal Ef vxi stangar uxa þat er half [740] gilldi En / uxi stangar ku þat er algilldi oll þau naut er elldri ero en/ þriu þreuetr þa er algilldi [a þeim ollum *ok* ollum kollottom navtum / Nu [er naut stangat þa skal menn til leiða *ok* ef þeim synizt at / naut hafe stangat þa [skal [741] hyggia at nautum þeim [eða hiorð / er með þeim hefir genget *ok* ef eitt hvært naut hefir ben .a./ hornom gorr eða bloð eða hár þa er þat liklegazt til *ok* bøte/ sa er þann fenað .a. eptir þui sem aðr segir En ef hundr bitr/ fenað mannа eða elltir [firir berg. bøte halft fyrsta sín \56v\ en allt iamfnan [742] siðan ef vitni ero til En ef eigi ero vitni. til / hallde firir eins eiði at vitend sini firir hueria grein þerssa /

[743] # [vm laan *ok* afang cap*itulum*

Nu ef m*aðr* ler grip sin þa skal hværr lane heilu / heim koma eða [gillde værð eiganda sem .vi skynsamer men/ meta nema hinn tynizt [er leet var með lane þuiat eigi ma h*ann* þar / laan abyrggy[a]zt er hann ma eigi [sialfs sins lif Nu skal engi m*aðr* lán / lengr hafa en let v*ar* En ef hann hefir lengr [þa seckizt [744] hann mork/ s*ilfrs*. við þan er a *ok* leðe þat heitir fornæme nema logleg nauðsyn ban/ne Nu þo at maðr fare með øyk annars mannz at lane eða leigu / þa skal sa abyrgiazt er a. [þo at hann gere nokorn skaða ef eigi er / af þerss uolldum eða vangæzllo er með færr En ef maðr tækr grip/ [745] mannz oleðan skip eða hest hvart sem er øyki eða aðra luti [þui/ lika bøte eptir laga dome þeim er [tekit v*ar* firir eptir at vikum/ huat nauðsyn til dro þann er tok *ok* hværr ofund þeim var j gorr / eða hværr skaðe honom v*ar* at *ok* hvat manna sa er tekit v*ar* [746] firir bøte / skaða bót slika sem þeir døma honom *ok* suo k*onu*ngdomenom ef þau/ at vik ero .a. En ef m*aðr* tækr skip mannz þa skal hann eíni sok / firir svara sik *ok* sina omaga # hueruitna þar sem sætr ero [til bøa/ mannа þa skal fara or [747] husa haga er tvæir manaðr ero af sumri/ nema þeim þycki ollum annat sannare Nu sitr einn hvær lengr/ niðri þa skal firi bioða honom þar seto Nv sitr hann kyrr eigi/ at siðr þa skal hann stæfna honom heraðs þing firir raan ok/ þar seto þa eigu [þing menn at døma k*onu*nge halfa [748] mork .s*ilfrs*. [firir/ gras. rán En leiglendengr [skal hafa. h*alfa*. morrk firir [gras værð / Nv skal [hann æsta bøndr [*ok* heraðz menn suo marga sem h*ann* þarf / at føra bufe hanns or husa haga sinum [hværr er sæckr øyri .s*ilfrs*./ [við k*onu*ng [er eigi færr *ok* er til kallaðr Slikt liggr við er h*ann*. [749] færr \57r\ heim [j husa. haga firir tvimaðnað

 # [Um sætr ferðir Capitulus

Nv skal [til sætra a fiall upp [merki vera sem at forno fare / [hefir veret føra eigi or stað nema. [750] h*ann* føre engum ma*nn*e / [til meíns Suo skal [þar sæt*r* [at somu þar ma smale eigi fara m*eð* / [heim rostum eða heim boðom þar skal møta [horn horne en / [hofer hofe

[751] # [Um ausla gialld *ok* þioðgotu raan *ok* af brot bruar

EF tueir me*n*n [eða fleiri bua. a einum bø Nu hefir ei*n*n/ hvær*r* fyrr [skoret *ok* laðet en aðrer *ok* vill lata smala sin .j./ gerði þa skal ha*n*n suo lata hallda [smala sinum [752] at eigi kome/ iakr gra*n*na ha*n*ns eða eng En ef ikømr bøte sem .vi skynsamer / me*n*n meta *ok* [ofundar bot. ofan .a. þeim er korn eða gras .a. Nu/ hefir sa laðet korne sinu er siðar skar þa skal hin [en suo hallda / [smala sínum at eigi kome i bit gra*n*na ha*n*ns fyrr en [iam bitit / er [En ef i kømr [753] giallde landnam þeim er gras .a. [Suo *ok* ef fenaðr / gengr iakr eða eng at gorðum gilldum En ef m*aðr* læggr troð sina/ við akr eða eng annars man*n*z þa skal ha*n*n hværfa garðe gilldum vm **#** Þioð gata *ok* sætr gata *ok* aller rextrar skulu suo vera [754] sem [leget/ hafa at forno fare Nu [liggr þioð gata vm bø man*n*z þa ma h*ann*. / [af føra [bø sinum [með þersso mote at gera aðra [vtan garðz iam/ goða i þurru [*ok* vato þa skal þa*n*n fara þo at ha*n*n se lengre [Nu/ skal þioðgata vera .víií. allna breið en ef ha*n*n spillir viðare / akre eða [755] eng þa skal þat bøta sem .vi. skynsamer me*n*n meta / *ok* land nám a ofan Nu rener m*aðr* annan þioðgotu þa skal. ha*n*n. / giallda k*onu*nge halfa mork suo [at somu ef m*aðr* rener ma*n*n hand/ rane *ok* þeim fullrete er rentr v*ar* eptir laga dome Nu brytr m*aðr*/ bru af þioðgotu gere aptr aðra iam goða *ok* leggi a mork .*silfrs*. þeim / er bru atte Nu [756] rener m*aðr* annan þioðgotu eða rextre þui er v*er*et\57v\ hefir at forno fare bøte k*onu*nge. halfa mork .*silfrs*. firir vega rán / *ok* hafe hi*n*n gotu sem aðr

 # [Ner stefnur ero til vega boota

Omboðs m*aðr* k*onu*ngs skal [krefia vega bota a miðfostu þingi/ [*ok* bioða [vega bøtr þar sem bondom þyckir bæzt til fallet [757] vera / at bøtr se *ok* gera bondom laga stemnu til [at veger se bøtter / Sv er hin fyrsta laga stæfna þegar er sníorr kømr [af spono*m* / *ok* [til þerss er plogr kømr ut Su er onnur er [loket er vár orko / *ok* til [høy slatto [Su er hi*n*n þriðia er hæfðzt þa er anduirkj e*r*/ igarðe [til þerss er [758] sniorr kømr [a spono þat ero laga stemnur / til [vega bota þat heitir ann*n*a millum Allt þ*at* er [a millum/ þerss spillizt þa skal i þerssar stemnur bøta

 # [Sækt vm vega/ bøtr segir her til

A miðfostu þingi skal krefia [vega bota / [eptir þui sem aðr er [759] sagt en bønðr ero / skylldir at reiða [eptir þui sem [þeir sia at bæzt høfer j heraðe/ Nu skal vego alla suo bua at fører se at ren*n*a *ok* riða [huart/ sem er vetr eða sumar Nu ef ar falla firir þioðuego [þeir sem/ þær ero skipum førar [þa skulu þ*ei*r gera [veg føran er iorð a [760] tvauega til gera bru ef þeir hafa afll til eða flota *ok* tog j / abæðe lond eða pram eða eikiur [En ef eigi er suo gorrt [þa/ liggr við holf mork .*silfrs*. k*onu*nge *ok* fa far eigi at siðr Oll þau forað / er suo ero at þioðleiðu at heste skal akaf løypa *ok* með ma*n*na/ liði [761] [upp draga þa liggr við holf mork .*silfrs*. k*onu*nge [En hín oll / er af bake þarf at stiga vndir at leiða eða ifir at køyra / [þa liggia við .íí. aurar .*silfrs*. k*onu*nge oll þau trio er fallen liggia / vm [þveran þioðveg suo at heste skal frosk løypa ifir [vndir/

mane þa liggr við øyrir [762] .s*ilfrs*. *s* k*onu*ng [Tre hvært er liggr ifir / þveran þioð veg *ok* brigðr hestr ras firir liggr við halfr øyrir/ vegen k*onu*nge.

 # [Her segir til vm baugreið *ok* þær secktir Capitulus \58r\

Baugræið heitir þ*at* er k*onu*ngs vmboðs maðr skal hafa an*n*a/ millum ef [763] ha*n*n vill skera upp boð með vattom *ok* stemna / þing Siðan [skulu þeir reið hefia þar sem [vmboðes man*n*e k*onung*s / þyckir mest [þorf at vera *ok* riða þioðuego retta þ*at* heita allt / þioðveger er re*n*na eptir endelogum bygðum [*ok* þeir aðrer er./ renna [eptir endelongum bygðum [fra fialle [764] *ok* til fioru. En / aller aðrer veger er renna til bøa ma*n*na heita þuer veger ok / liggia þeir ecki vndir baugreið Mæla skal spiotz skapt .víií. / allna langt gera til henkr .íí. af viðium *ok* henggia aðra .a./ odd en aðra. a skapt nemfna skulu [heraðz me*n*n þa*n*n. bonda t*il* / sem þeir vilia hælldzt [ha*n*n skal stiga. a hest *ok* leggia spiotz skapt [765] / [firir sik vm þvert [bak heste *ok* riða at þioð veg miðium ligg*r*/ við ærtog s*ilfrs* [at giallda k*onu*nge f*irir* tre hvært er [honk tækr [af skapte / þat [hefir heitit baugreið at forno Allar halfrar mærkr sektir / at vega falle abyrgizt [sa er iorð a En allar þær er [766] mi*n*ni ero/ þa abyrgizt landbui *ok* vere skylldr at reiða ifir vego *ok* suo [hei*m*/ rost hitt fama En heim rost skal suo long vera sem [veret hef*ir* / at forno fare til huærss ma*n*nz eignar En veger þe*i*r aller er/ ifir almeninga re*n*na þa ero iallra heraðz ma*n*na abyrgð þ*eir*ra / er [þa*n*n almenneng eigu [við k*onu*nge

[767] **# [Um farhirðj *ok* allmenings far**

[Nv heita þ*at* þioðar er suo ero storar [at flotre*n*nar ero / *ok* eigi ma brum upp hallda [þo at ifir se gorfar [Nu ef/ þar er þioðvegr til *ok* ifir þa skal sa fa farhirði er iorð [768] .a. / nest en aller gefe fe til er ifir vilia. fara þ*at* heitir almenengs / far þ*at* er skylld [far leiga vegferlli huerium pening talen f*irir*/ ma*n*n hvær*r*n annan firir hest En bygðar me*n*n kome kaupi/ sinu [sem ha*n*n ma [firir sik *ok* alla fatøka me*n*n [við farhirði / suo sem þeir mego *ok* ha*n*n se væl hallden af En olmoso me*n*n\58v\ ero iabyrgð bygðar ma*n*na [nema [769] þeir gefe suo farhirði at / h*ann* hafe fullnad firir [hvara tveggio Nu ef farhirðir nøyðir/ vægfærlla til meiri farleigu en [nu er mælt Su er onnur sok / ef ha*n*n syníar þeim ma*n*ne er leigu byðr honom Su er [hin .íií. / [ef þerss fars missir [døgre lengr *ok* [værðr farhirðir [770] at þui kunn*r* *ok* / sannr [þat heitir vegfoll *ok* bøte halfa mork .s*ilfrs*. k*onu*nge en aðra [halfa/ mork þeím er farhirði fæk til [*ok* hafe þa til skips vmbota Nu ef/ maðr lætr flytia naut a skipi kome kaupi sinu sem ha*n*n ma En/ ef maðr gengr askip farhirðis eða tækr firir [hendr honom þ*at* er [771] [for/ næme sæckr sa [er þat gerir mork .s*ilfrs*. halfre [við k*onu*ng en halfre. við/ farhirði Nu er farhirðir. eigi skylldr at flytia lengr [en solo er/ sætt *ok* eigi fyrr en sol re*n*nr upp [þui at sol skal flutningi raða vm/ svmar en dagr vm uetr En ef ha*n*n flytr þiof ifir odullder / þa hefir ha*n*n [firir gortt huð si*n*ni *ok* heitir þiofs nautr Nu ef far/hirðir fær*r* or sunddi syslli landz. droten eða ha*n*ns vmboðs m*aðr* an*n*an/ [i stað in*n*an þriggia [772] daga eða giallde mork .s*ilfrs*. halfa k*onu*nge en holf / leggizt til farskips vmbota [með þui at þ*at* er fartalme er skip er/ eigi isundi En ef skip fyrnizt suo at [eigi er fært fae an*n*at fært / [i staðen in*n*an þriggia natta eða giallde k*onu*nge mork .s*ilfrs*. *ok* fae skip

[773] **# [Um veiðj staðer j aam Capitulus**

[Hværr a vatn *ok* væiði stoð firir/ [sini iorðu sem at forno hefir át nema með logum se fra / komet Votn oll skulu suo renna sem at forno hafa ru*n*nit *ok* / veita [774] þ*at*. [enggi maðr af bø. eða a bø annars nema þat briote sik / sialft En ef þ*at*. [er veitt þa skal væita apptr *ok* giallda iarðar spell/ eiganda *ok* landnám ofan .a. Nu ef a. renner bøa millum *ok* ero / fiskar j. þa eiga [775] halfa hvarer ef þeir eiga suo iorð til. [tveim/ megium En ef a [eða beckr renr rett *ok* brytr a hvarkes land / þa geri suo hvær*r* [væiði vel [af sinu lande sem gort hefir [at\59r\ forno fare. Nu e*r* a brytr a. [annars hvars. þ*eir*ra iorð þa a. sa iorð [776] er/ a. atte. [er hon braut en hin granda. eða. øyri þangat sem hon / var mið meðan hon ra*n*n rett [at forno En ef hon brytr meir/ þa. a sa er iorð atte bæðe a *ok* granda þangat sem hon var mið með/an hon rán rett [at forno Engi skal firir oðrum spilla ne banna / þat sem [777] [haft hefir at forno fare En hueruitna er me*n*n eiga [lax/ a saman [þa. skal gera hvarr [veiði vel [af sinu lande isini. a *ok* g*e*ra þo/ suo at fiskar mege renna upp [at þ*eir*ri .a. Ganga skal guðs giof til / fialldz sem til fioru ef genget vill hafa En sa m*að*r er gerðir firir / þa skulu þeir me*n*n sem firir ofan [778] eigu gera honom fimtar stefnu / a þingi [or at briota En ef ha*n*n vill eigi or briota þa skulu þæir æsta/ liðes til or at briota bonde hvær*r* er syniar þeim [til at fara giallde / k*onu*nge øyri .s*ilfr*s. En þeir er garð gerðu. i a. [at ologum giallde þeim/ [mork .silfrs. er firir ofan eigu *ok* [779] þeir [vidaðo væiði firir Engi skal fara/ j annars .a. nema [h*ann*. vili þeim veiða er ana .a. [*ok* giallda hi*n*n landnám/ [a ofan Engi skal oðrum veiði stoð banna firir sinu lande *ok* engi / [annars veiði stoð spilla En ef me*n*n spilla [þ*eir*ri fiski at briota upp / garða nema þvergarðar se þeir er firir boðner ero [eða veiði gog/num [sæckr hofðingi mork .s*ilfr*s. [við k*onu*ng [780] firir logbrot annare mork / s*ilfr*s. eiganda j ofundar bót En hvær*r* annarra er honom veitir lið til / sæckr halfre mork .s*ilfr*s. við en an*n*arre halfre mork .s*ilfr*s. við eiganða *ok* / bøta garð *ok* gogn *ok* [spell virki [781] sem .vi. skynsamer meta Ala / væiði *ok* auriða væiði ef þui spillir sæckr halfre mork .s*ilfr*s. [við k*onu*n*g* / *ok* annarre [halfre mork við þa*n*n er fiskina .a. þ*at*. heitir *ok* spellvirki / *ok* bøte sem vi. skynsamer me*n*n meta þrir af huars hendde skulu/ iafnan .vi. me*n*n meta þ*at* er. [782] halfrar mærkr sækt fylgir [skaða/ botom /

 # [Um silldfiski segir her capitul*us*

Svo er mælt ef me*n*n / fara isilld fiski þa skal bæðe [værppa .a. akr *ok* eng *ok* huar \59v\ sem h*ann*. vill [at orseckiu [783] *ok* hafe af allt at sumar malom elligar / [a. landz drotten [hvart sem h*ann* vill. [silld þa er a. liggr eða landz/ nám ef h*ann*. hefir fimtat [að*r* af En allan þa*n*n auslla er fiski / me*n*n gera i silldfiski fra*m*mar en lofat er at logum bøte auslla / sem .vi. skynsamer me*n*n meta hvart sem værðr otan garðz eða/ innan [En ef þ*ei*r vilia eigi þar [bøtt hafa leggi a landnam [784] En/ ef þæir ællda gorðum eða grinddum eða andvirki [huathke sem er/ giallde skaða sem meten værðr *ok* landnám með huart sem [þ*ei*r bøta / þar eða siðar En landnám *ok* [auslla bót skiptizt millum landz. d*róttins*./ *ok* [leigu liða eptir þui sem bok [viker a ilanda byggingum

 # [Um sokn*er*/ isilldfiskj cap*itulum*

Standa skulu sokner isilldfiski En ef þ*ei*r fara isilldfiskj [785] brott [at obøtto þa [se styri maðr j veði firir skipara sina/ hvar sem [ha*n*n værðr staðen *ok* søke sit af þeim [ef meðan ero saker / agefnar elligar [svare hvær*r* firir sik ein En ef þeir [takazt firir / arar eða þiliur austkær [eða annan reiða [eða fiski gogn eða spillazt / firir bøte sem skynsamer me*n*n meta *ok* ofundar bót [eptir] eptir laga/ dome En ef gerir [eitt hvær*r*t þeta [suo at [786] eigande er ihia bøte/ fullrette eptir [vi. ma*n*na dome eiganda *ok* skaða sem m*enn*

meta En / k*onu*nge halfa mork .*silfrs*.

 # [Ef me*n*n taka silld or netium ma*n*na. Cap*itulum*
Nv [taka me*n*n silld or [netium ma*n*na *ok* ero þeir eigi [husgangs/ m*enn* eða hiun þ*eir*ra *ok* værðr þat [vitnis fast eignizt [787] þ*ei*r silld / alla er næt eiga [þa er hi*n*n hafðe aland boret er [or ios at oløyfi / En ef m*aðr* rifr næt ma*n*na [eða sk*er*r silld or at taka bøte netia spell/ [*ok* veiði *ok* fullrette þeim er næt atte eptir laga dome En k*onung*e mork s*ilfrs* /[788] **[Um brig verpi er men gera**

Engi skal oðrum brigðverppi gera hafe sa/ varp er fyrri rendde togom sinum en fiski/ þeim er ha*n*n g*er*ði brigðverppi En ef hvargom veiðizt bøte styri m*aðr*/ hinum styri ma*n*ne ofundar bót eptir laga dome En [hasete hvær*r*. \60r\ øyri [789] hafe þ*at*. ha*n*ns hasetar En ef baðer ise*n*n renna togom sinu*m* / *ok* kastazt [i mote hafe þ*at* hva*r*r er fær*r* ef huarge kastar if*ir* an*n*an/ En ef oðru uis er hafe halft hvarr ~~hvarr~~ sem [meira fiskir En/ ef me*n*n kasta lognum til silldar [þa leggi vndir kaflla hvær*r* er/ vill þar til er kringar koma [790] aland *ok* ausi eigi silld fyrr or netiu*m*/ En ef þeim er eigi fra visat þa biarge hvær*r* ser [með hverfum / *ok* roð hafom [*ok* þo suo at þeir veiti fulla biorg hinum En ef/ hinir visa þeim i fra *ok* ausa hinir lenggr silld þa eigu þeir silld / alla er kost atto En ef þ*ei*r laða suo til [791] oførs at þ*ei*r fa enga biorg/ veitta að*r* en [barm tog koma [a land þa eignizt sa silld er varp atte / þa alla er hínír koma aland [En ef niðr søkr [hafe hvær*r* sem fær / En [sa er lægzt [a kaflla *ok* vill eigi biorg væita *ok* gerir væiði spell/ *ok* er honom fra visat bøte epptir fyrra skilorðe netia spell [792] *ok* veiði / *ok* fullrette þeim er varpp .a en k*onu*nge mork .*silfrs*. En ef retnetia veiði / spillir suo at kastar [ifir kaflla eða sker*r* fliotende af *ok* hvat spell / sem værðr af [hondom ha*n*ns nauðsynia laust fiski ha*n*n þeim er ha*n*n / gerði [veiði spell *ok* [bøte skaða [er af gerizt [*ok* ofundar bót [793] eptir laga/ dome En ef næt kvnu saman at re*n*na af straumum eða stormom / þa skal suo [i sundr skilia at hvarge hafe skaða af ef þui [kømr við / En ef eigi kømr oðru bøte skaða þa*n*n sem [af værðr nema baðer se/ ihia En ef baðer ero ihia hafe [halfan skaða hva*r*r nema anars / volld hafe til genget

[794] **# [huerssu leiglendengr skal til mikills mork nyta**
[Gas hauka alla *ok* vale hvar sem þeir værpa þa. a landzd*róttinn*/ en ef ha*n*n vill selia vale þa [skal k*onu*nge bioða fyrr en oðrum / k*onu*ngr ma lata veiða vale a. hvær*r*s ma*n*nz iorðu er ha*n*n vill ínorege / En hvær*r* annara er tækr føre ap ptr *ok* [795] leggi a landnam landzd*rótni* / Leiglendeng*r* skal eigi løyfa at setia skip upp lengr en .íí netr/ at føro veðre Mork skal leiglendengr til þerss nyta at g*er*a skíp \60v\ eitt [til þurpta sina *ok* þo eigi meira en .xíj. æreng meðan sa / leigu male vinzt En ef meira gerir þa gerir h*ann* þeim er iorð .a/ *ok* landnam [ofan .a. Næfrar skal [ha*n*n eigi liosta til solu nema h*ann*. / þurfi [at [796] kaupa nøytzllu sallt til bus sins. Sallt skal h*ann* eigi/ meira gera en h*ann*. þurfi til bus sins [nema h*ann* þurfi at kaupa þak/ til þerss at þeckia [ifir ser meðan ha*n*n byr þar Tioru skal. ha*n*n / eigi gera meiri en ha*n*n [þarf at bræða skip sín með Samkund / [skal *ok* engi m*aðr* gera .a. annars [797] ma*n*nz iorðu nema sa þurfi [ool/ gærðar er [leigtt hefir iorð En ef ha*n*n gerir giallde mork .*silfrs*. [landz drottne

 # [Um skylldu a ruðstað
Nv byggizt rudstaðr i heraðe eða [i allmenenge þa skal sa er ryðr hafa .íií. vet*r*/ leigu laust *ok* leidangers *ok*

eigi skylldr [798] til boðburdar ne [foru m*ann*a / flutnígs En at liðnum .þrim vetrom þa skulu .vi skyn/samer me*n*n meta huat sa ruðstaðr ma bera leigu eða leiðangers / Siðan skal sa b*er*a boð ny bøles er [nestr siter firir en af ny bøle / til nesta bøar [aboð leið fram En ef boð fellir svare sliku. [boð/ falle sem aðrer bøndr En ef me*n*n skil a vm hvæ*r*r bør nestr er þa/ skal [799] með stongu mæla *ok* er lutr ma*n*nz æ þui verri er h*ann*. be*r*r boð / lengr [af laga þui at þegar ma retta er vill En ef ruðstaðr øyðizt / af þui at [of mikit er a lagt *ok* geter eigande þui eigi bygtt *ok*/ vill ha*n*n þo giarna þa se suo boð boret *ok* fatøker me*n*n fluttir / [sem v*ar* at forno aðr en ruðstaðr bygðizt

[800] # [Um boð fall oll Capit*u*l*u*s

Sa skal boð bera bøa millum er [hyggia ka*n*n firir orðe *ok* / eiði Bonda skal ihond selia ef ha*n*n er heíma husprøyíu / ef ha*n*n er eigi heíma Syní þ*eir*ra ef ha*n*n er fulltiða Dottor ef/ hon er vaxen Brytia þar nest *ok* hinum [bæzta ma*n*ne [801] er i bø / [er stadr En ef hivn ero oll or bø gengen þa [skal ganga i [sett/ hus bonda ef opet stendr *ok* setia [niðr bod j andvege *ok* styðia svo \61r\ at eigi falle En ef eigi ma i*n*n koma þa skal binda boð ifir / [miðiar dyrr suo at aller mege sia er in ganga [h*ann* skal ganga / til [802] þ*eir*ra er boð baro honom *ok* spyria huat boð sagðe *ok* b*er*a siðan / til nesta gra*n*na heraðz me*n*n skulu reiða natstaðe at boðe þa*ngat* / skal [boð bera [fyrsta dag sem reitt er *ok* eigi seina [upp skera en/ boð mege væl [natstað na [*ok* suo annan *ok* hi*n*n þriðia Nu skal sa / er [803] firir sitr vita hværn tima dags bod kømr til ha*n*ns. með / vitnum ef til ero En ef eigi ero vitni til þa skal sa vitna með. / lyritar eiði er þangat bar Nu kallazt maðr boret hafa boð / til gra*n*na sins en hin kveðr næi [við er firi sitr [þa skal vita / með lyritar eiði sa er þangat bar at h*ann*. bar boð [804] eigi seina *ok* eigi/ skemra en h*ann*. atte [at bera þa skal sa giallda boð fall er f*i*rir sitr / øyri .*silfrs*. k*onu*nge Nu er þegar boð fall [er eigi søkr natstaðe *ok* þ*at*. / annat ef [eigi værðr boret þa*t* er hitt þriðia boðfall er fær / i hendr omaga En ef m*aðr* flytr hus sin [af fornom [805] tupptum *ok*/ a þær tupptir sinar er honom haga bætr inan garðz þa. skal / til þ*eir*ra husa boð bera *ok* fatøka m*e*n flytia [En ef fyrr sætt*r* / niðr abyrgizt sialfr at ollu Engi skal boð b*er*a a. hende oðrum/ siðan solo er sætt vm svmar en dagr vm vetr [*ok* suo vm [fatøka m*enn*

[806] # [Um bodburð *ok* fatøkra ma*n*na flutni*n*g

Hveruitna er m*aðr* [slær eða sær ifir / iorð sina *ok* ero hus .a. þau er me*n*n mega i vera / þa hallde ha*n*n upp boð burð ollum [*ok* fatøkra ma*n*na flutníngi / Nu vill ha*n*n eigi boð bera ne fatøka me*n*n flytia er øyði iorð / a. þa flyti hi*n*n er nestr sitr þangat sem me*n*n ero firir *ok* hafe/ at heimilo loð halfa [807] nema hi*n*n kome oðru kaupi við En ef / fleiri me*n*n bua [.a eini iorðu þa skulu þ*ei*r skipta [með ser. at / iafnaðe eptir bonda villd bæðe boð burð *ok* [fatøkra m*ann*a flutningi / [eptir iarðar megni En a [ny lendom ollum inan stafs beiðj \61v\ sa bøndr boð greizllu er [iorð .a. a þingi eða ha*n*ns vmboðs m*aðr*

>[808] # [Um einyrkia *ok* þingfærð

Nv skal hu*æ*rr [þingi raða er þings / þyckizt þurfa [þa skal hv*æ*rr þat boð bera en engi / fella [þat skal fara með vetr husum með [boð burðum rettom / [en eigi með sætrom En ef boð fellir sæckr øyri .*silfrs*. við k*onu*ng Nu/ [skulu bøndr aller til þings fara er boð kømr til hus nema eín yr/kiar einir þeir [809] skulu íííí. þing søkia k*onu*ngs þing *ok* mandraps/ þing [*ok* mantals þing [til iafnaðar *ok* vapna þing þ*at* skulu aller

rett/næmer men søkia En oll onnur þing skulu [ein yrkiar heima sitia / [ef þeir vilia Sa er [ein yrki er yngri maðr fylgir honom til værks / en .xv. vetra gamall hvart sem [hans son er eða annars En eckia / *ok* [vfør bonde skulu þui at eins til þings fara at þau vili En/ aller bøndr aðrer skulu [810] til þings fara þegar boð kømr til hus eða / giallde [þing viti øyri s*ilfrs*. konunge [Nu ef boð kømr siðarlla til bonda / *ok* er leið suo long at hann ma eigi til þings koma [at miðium degi / *ok* hafe hann til þerss .íí. manna vitni skilrika þa ma h*ann*. heima/ sitia at oseckiu Nu ef fleiri menn [811] værða firir [einni sok [en einn / [vm þing viti þa ma boð stæfna þæim þing ef þeir ero [a lagðer firir / vattom

 # [Um fatøkra manna flutning

FAtøka menn alla þa/ sem frendr þeirra hafa eigi forllags øyri til firir þa at leggia/ *ok* eigi eigu sialfer fe at føða sik við *ok* eigi ero sialfer fører at fly/tia sik þa er hværr bonde [812] skylldr at flytia þa suo [eín yrki sem/ fullr bonde [þui at suo þarf [fullr bonde guðes sem ein yrki/ *ok* suo fatøkr m*aðr* sem rikr *ok* flyti eptir boð burð aller or bø Sa/ fyrstr er fremstr sitr a [boð leið *ok* flyti til nesta bøar sæckr øyri/ s*ilfrs*. [við konung [ef hann flytr eigi suo En ef h*ann*. flytr iauðn eða/ þangat [sem hin fatøke døyr af hanns fylgð eða skynsomum monnum/ virðizt hanns volld til hafa genget [*ok* [813] suo ef [m*aðr* visar fatøkom\62r\ manne fra ser *ok* vill eigi hærbyrgia hann *ok* døyr h*ann*. firir þ*at* sa er at / sliku værðr [vitnis fastr sem guð late engan værða [þa skal. hann / bøta [þann mann fullum botom erfingia hins dauða eptir skynsamra/ mana dome eptir at vikum *ok* suo þægn *ok* acte þeir þa er døma [inn/virðilega þar vm dom sin [at skoða [at ohæfor [814] mege eigi [of miok j/ veniu dragazt En ef hinn vill eigi [við taka er firir siter eða inn / lata leiða þa nefne sa vitni við er flutti *ok* abyrgi honom [siðan er/ við skylldi taka siðan er h*ann* [við skilldr En ef fatøkom manne værðr/ siðan [annat huart at døyr af. froste eða bita [dyr [815] eða hundar til/ bana þa er þ*at*. i þerss abyrgð er vti let liggia Eigi skal [fatøka menn / flytia siðan solo er sætt sol skal vm [sumars dag raða en dagr vm/ veter En þeir sem sialfer flytia sik þa hafe hus. [heimollt a vetr / at giptar male. elligar sæckr [.íí aurum .s*ilfrs*. við [816] konung nema hann / døyi vti þa se vndir laga dome nema [sialfr visi sinum omaga [fr*á*/ ser abyrgizt [at ollu ef h*ann*. hefir forllags øyri til at [føða. h*ann* Þat/ er [*ok* einkanllega boðet ef [fatøkr m*aðr* værðr siukr [eða sár *ok* beiðizt / prest þa skal bonde skylldr at fara eptir preste *ok* [817] flytia [hinn siuka / eigi fyrr [or hibilum sinum en prestr [hefir komet til hanns Sæckr/ .iii. aurum [við konung ef hann færr eigi eptir honom nema nauðsyn/ banne En ef prestr vill eigi fara abyrggi honom með vitnum Nu/ skal fatøka menn hærbyrgia vm neter en reka [eigi út siðan. [818] solo / er sætt En ef nokorr ryfr þerssa skipan vm fatøka menn þa er sa sliku/ sæckr sem aðr vattar *ok* gange til scripta *ok* bøte við guð at hann/ villdi eigi hialpa cristnum manne

[819] # [Um biorn *ok* u[l]fs veiðj/ capitu*lus*

Bjorn *ok* ulfr er J hværss mannz morku veiðande þeim / er vill nema þar at eins sem biorn. er horfen i hiði [lysi sa firir/ monum at þat er hanns hvarf Nu væiða. [820] h*ann*. aðrer menn þa veiða / þeir þeim er huarf atte *ok* [landd nam [landz drotne Nu [ef grannar\62v\ eiga gilldru mærkr saman [þa skal sa krefia skiptis er skipta vill/ eða [gilldra vill með vitnum En ef þeir vilia eigi [skipta gilldri sa/ er vill *ok* nyti ser væiði En ef [h*ann*. gilldrar *ok* [hefir eigi krapt skiptis þa/ eiga þæir aller veiði þa er veidd. er *ok* mork eigu [821] saman *ok* skipti. at / iarðar hofn sinni Nu [ef maðr gilldrar þar sem h*ann* .a. eða [þar sem/ hann hefir orlof til *ok* stela menn gilldru. hanns eða hogva niðr þ*at* æitir/ spell virki *ok* ef þ*at* er vitnis fast giallde konunge. halfa

mork [822] s*ilfrs*. *ok* bøte/ skaða [þeim er atte sem .vi. skynsamer me*n*n meta *ok* [ofundar bót / [eptir laga dome Nu ef m*aðr* steler dyri or gilldru ma*n*nz *ok* ve*r*ðr þ*at* vitnis/ fast [þa er ha*n*n sæckr mork .s*ilfrs*. [við k*onu*ng firir þiofnað En [tvigill/di þeim væiði er atte Nu ef m*aðr* gilldrar i [heim [823] rostum þa skal. h*ann* / sp(r)etta vm daga en gilldra vm netr En ef igengr fenaðr [vm daga / þa hafe sa fenað er snoru atte en giallde hínum fenað iam goðan / [er atte með .vi. [ma*n*na skynsemd Nu ef m*aðr* gilldrar firir otan [heim/ raster læggr sialf skot [at birni *ok* [824] oðrum dyrum þa skal h*ann* [lysa f*irir*/ monum at k*ir*kiu eða a þingi huar [lagtt v*ar* En ef [me*n*n ganga. a/ siðan *ok* [fa mein af þa skal hvær*r* abyrgiazt sik sialfr En ef eigi/ er [lyst *ok* fær m*aðr* bana af giallde erfingia .v. mærkr .s*ilfrs*. [825] *ok* falle niðr/ frend bøtr *ok* rettr k*onu*ngs En ef ha*n*n lifnar bøte honom [sar botom / sem vi. skynsamer me*n*n døma .iii. af huars hende ecki a k*onu*ngr/ a þui Engi skal gilldrur gera i annars ma*n*nz morku En ef. h*ann*. / gerir giallde landnam landz drotne *ok* veiði þeim er iorð a

[826] # [Um dyra/ veiðar Capitulus

Nv fara me*n*n adyra væiðar þa skal hvær*r*/ þar fara sem ha*n*n a mork [at renna hundum sínum át/ dyrum [Sa a dyr er reisir meðan h*ann*. vill eptir fara þo at annar / veiði Nu kømr dyr asund þa a sa [skot baug j. er veiðir *ok* løysi [827] af / með ski*n*ni eða løysi skarð or ski*n*ni [Nu renner dyr af veiði sti/gum *ok* veiðir þat annar þa a halft sa er veiðir [en halft sa er\63r\ reisti [Nu fara me*n*n iskog eða i mork annars ma*n*nz at re*n*na / hundum [at dyrum þa [828] væiða þeir þeim er mork .a otan biorn/ *ok* varg

[829] # [Um allmeninga

Nv skulu almeningar vera sem/ at forno hafa ueret bæðe hitt øfra *ok* ytra En ef me*n*n / [me*n*n] skill .a *ok* kallar ann ar [almening en annar kallar. sér / þa [festi sa log firir er ser kallar *ok* stefni þing þar sem me*n*n / eiga þui male at [830] skipta *ok* hafe haftt upp þings boð firir fímt/ en ef ha*n*n gerir eigi suo þa er onyt logfesta ha*n*ns [at þui si*n*ni / En a þingi [skulu þ*ei*r nefna haullda .xij. eða bøndr hina beztu/ ef eigi ero haulldar til .vi. [huar þ*eir*ra i þing. a þeiri *ok* hafa [831] þa .íí. af þeim .xíj. [er sueria ma huart er eign h*an*s æða al/menigr En af þui þíngi leggi sa fimtar stemnu er ser kallar/ iorð þa *ok* niote þar vitnis þerss er a þingi v*ar* nefmt En ef fímt / be*r*r a hælgan dag þa [se stæfna [hin [832] fyrsta rumhælgan dag eptir/ ok [føra þa þetta vitni f*r*am at iam fullu sem a fimtar stemfnu / En suo skal þenna eið sueria at þat hefir ha*n*n høyrt at þar / skiler mark [j millum eignar bonda *ok* almenings *ok* eigi væit ek / annare sannare [firir guði [i þuisa male En siðan se sætt fimtar/ stæfna *ok* [833] [dømt þ*at* huarom sem hafa skal En ef umboðs maðr/ k*onu*ngs kenner þat ma*n*ne at ha*n*n se hand hafe át [iorðu þ*eir*ri er / j. almeni*n*ge hefir veret bygð at oløyfi k*onu*ngs En [handhafe./ svarar suo þerssa iorð hefi ek hapt *ok* þeir er firir mer [hafa/ at [bætr en .lx. vetra En ef umboðes m*aðr* tortryggir þe*t*ta mál / þa [skal handhafe niota vítnís [834] sins suo sem [skillt er millum / eignar ma*n*nz *ok* almenings.

 # [hvat vi*n*na ma j allmeninge Cap*itulum*

K*onu*ngr ma byggia. almening hvar sem ha*n*n vill en sa er/ tækr [skal værpa garðe um [hina fyrstu .xij. manaðe *ok* eiga [835] engan kost a. at þoka garðe apptr *ok* hafe sniðills. varpp \63v\ [alla vega fra garðe ser til garð bota Slattor allar er j almenenge/ værða [þa skal sa hafa alla þa xíj. manaðe er fyrstr kom lea. / sinum

a. Sætr skal hværr gera j [836] almeníngе [er vill [þar sitia sumar/ setre En ef m*aðr* slær j almeninge *ok* tækr eigi af k*onung*s vmboðes þa/ a k*onu*ngr b æðe korn *ok* høy [ef høy er slegit Nu brener m*aðr* sætr j [almen/nengss morku eða smiðiu buð eða tiorvirki eða [837] veiði buðir eða / andvirki [hvatke sem er [þa seckizt ha*n*n við k*onu*ng .íií. morkum s*ilfrs* / en þeim eptir laga dome [er anduirki atte nema vaða værk v*er*ði / *ok* bøte skaða þeim er atte [eptir þui sem vi. skynsamer me*n*n meta / En ef .íí. [838] me*n*n ganga baðer j eina slatto hafe baðer saman þa*t* / sem þeir sla En ef þa skill a. huarr þ*eir*ra atte fyri a. hafe sa sitt / mál er [sannar með eins eiði nema hi*n*n hafe fleiri vitni a mote / Fiski votn [oll j alm*enn*enge skulu [839] ollum [iam heímíl Timbr *ok* fialviði / ma liggia meðan þerss þarf uið i*nn*an .xíj. manaða j. almennenge / En vm allt annat þa se þat eína hoggvit [at or kome at aptne eða / se ollum iam heimollt En ef uiðr sa værðr tekin [i*n*nan xíj. ma/naða er [aðr v*ar* skillt at liggia atte þa seckizt sa vj. aurum. er/ tok við k*onu*ng [840] en hi*n*n. hafe v*er*ð firir er atte *ok* ofundar bót eptir/ laga dome

 # [vm dyr grafer capit*ulum*

[Dyr garða *ok* dyr grafer / skal gera hværr er vill i allmeninge suo at eigi spilli veiði/ [vo*n*n annars ma*n*nz með [þeim hætte sem aðr [er sagt vm gilldrur / *ok* dyra væiðar [841] Engi skal [nerr meirr gera en eigi [mege høyra hogg / til garðz þerss sem aðr stendr eða tupta þ*eir*ra er me*n*n vilia garð g*er*a / Setia skal or enda annars garðs [ef vill En ef [ref garðr eða [spiot/ garðr eða [dyr grafer eða [ulf hus eða biarn basar liggia lengr/ onytir [842] en x veter geri upp sa er vill *ok* nyti ser meðan ha*n*n/ ma upp hallda

 # [Her segir um hval rette hvar ein fynðr h*ann* er/ ok suo vm finnanda spik ok vm stikan at oløyfi mannz Capitulus \64r\

Haulldr er [ein fyndr at hual eða. haulldi betrí m*aðr* .xvíií. / allna loggum eða skemra En sa er haulldr er [h*ann*. [843] hefir/ oðal [at erfðum tekit bæðe eptir foður *ok* moðor [þau/ er þ*eir*ra forelldri hafa [aðr att *ok* eigi annarra ma*n*na oðol i [at telia / þau er með kaupi ero át komen eða með erfðum eða an*n*arra/ m*ann*a oðol En holfu [844] skemre er [ein fyndr huerium [annara ma*n*ne / Nu hittir m*aðr* hual [ein fyndan þa skal ha*n*n firi vattom skera/ eða late liggia eptir rygg samfastan *ok* hofuð *ok* sporð *ok* skal. þat / honom vítní bera ef ha*n*n hefir eigi vitni til Nu skal þangat fly/tia hual til landz sem ha*n*n vill *ok* skera þar *ok* bera a land upp Nu ef/ landz drotten [845] tæler át at þ*ei*r spilla [annat hvart akre eða eng / bøte skaða sem .vi. skynsamer meta *ok* [leggi a landnam þeim er [korn/ eða gras .a. En ef læggr afioru eða a hælkn þar sem eigi er skaðe át / flyti brott at oseckiu [Nu reker [846] hual a. iorð ma*n*nz huart sem rekr / vtan garðz eða in*n*an þa .a k*onu*ngr halfan otan fin[an]da spik huart sem/ hual er meiri eða mi*n*ni Nu rekr hual i fiorð in suo. at skiota. ma / [orfar eddi [ut vm af [huaro tveggia lande þa eignizt [huarttveggia/ land hual En ef hual stendr aðr [847] en me*n*n verði varer við *ok* þo at a. / vtgrvnnum se eða j. holma reke*n*n þa eignizt land hual [*ok* skipti sem adr / [er skilt Nu reker hual [a markreínu þa a. þa*t* huar af hual sem iorð / a vndir Nu skal m*aðr* væiða hual huar sem ha*n*n ma otan silldreka [i silld/fiski [Nu skytr m*aðr* [848] silldreka i silldfiski *ok* neckir suo guðes lane [sa m*aðr*/ er sæckr .víií. ærtogom ok xíií. morkum .s*ilfrs*. við k*onu*ng Nu væiðir m*aðr*/ hual *ok* renner h*ann*. eða rekr aland upp þa a sa halfan er veiðir en [sa/ halfan er iorð .a. Nu skytr m*aðr* hual með markaðo skote *ok* finna h*ann*/ aðrer me*n*n adivpi þa a sa halfan er skaut ef ha*n*n hefir vitni. til/ skotz sins en [halfan þ*ei*r er fi*n*na *ok* aat biarga [849] siðan Nu hittir maðr / hual i fiski malom meira en einfyndan þa a sa finanda spik af [er\64v\ fínner [h*ann* skal skera fyrst af mark hun *ok*

[fara. at segia [umboðes/ ma*n*ne k*onu*ngs þa .a ha*n*n [at hafa finanda spik [af þeim hual [.íí./ faðma hværn vegen ferskøytt Nu hittir m*aðr* hual a lande [eða/ við landd suo at huergi þarf at flytia [til festingar risti af/ [fæstar *ok* festi hual með [850] hafe finanda spik faðmz hværn vegar / En ef hual rekr vt *ok* liggia fæstar alande sumar þa er han o/sæckr En ef hval fæðzt hafe finanda spik [sem aðr En [851] ef/ ecki er eptir af festum alande þa er huals vangæt [*ok* giallde. / k*onu*nge .iiii mærkr .s*ilfrs*. Nu findr maðr hual a lande huart sem / er meiri eða mi*n*ni *ok* segir þeim til er a þa skal ha*n*n hafa finanda/ spik [halfs fadmz hvæ*r*rn vegar Skera finanda spik niðr fra / horne aptr a siðu [852] allt at beini Nu fara me*n*n til þeir sem ecki/ eiga iþeim hual *ok* skera ha*n*n vndan festum vm not [sa er sæckr .víií./ ertogom *ok* xíií. morkum .s*ilfrs*. [við k*onu*ng. En þeir hafe h^{v}al sin er eigu / Nu rekr maðr hual i þa vaga er hual vagar ero an nars ma*n*nz *ok*/ stikar firir at oløyfi þerss er [853] a. þa a sa hual er vág a. en [ínnj/ hinum firi starf sitt slikt sem skynsamer me*n*n døma *ok* þeim/ þyckir rett vera Nu rekr m*aðr* hual i [þa vaga er eigi ero hual vagar / þa a [sa halfan er veiðir [en sa halfan er vag a Nu hittir m*aðr* hual/ [a vostum ut suo at ha*n*n [ma eigi flytia til landz skere af slikt / sem [854] ha*n*n ma *ok* skere eigi a hól *ok* late reka siðan Nu rekr hual i alm*e*n/neng þa*n*n a k*onu*ngr halfan en bøndr halfan þeir er þa*n*n alm*enn*ing/ eigu [við k*onu*ng # [Nu ef m*aðr* hittir næt i latrom sinum *ok* sel i þa [.a. h*ann* / næt *ok* sel [þar til er eigande løysir [vt með landname [855] Nu ma m*aðr*/ skiota sel af skipi ef ha*n*n rør retleiðis huart sem h*ann* er a flote / eda a lande nema seler ligggi a latre þui er [stilli er til laðet þa/ veiðir h*ann*. þeim er vær a Nu [skytr m*aðr* ~~hual~~ sel [af lande *ok* er eigi stilli/ til laðet þa [skal sa hafa sel er latr atte En ef stilli er til laðet \65r\ þa [.a. h*ann*. bæðe sel *ok* landnám Nu lystr m*aðr* sel *ok* fi*n*na [856] h*ann* aðrer me*n*n/ [þa a halfan sa er laust en [halfan sa er fin*nr* *ok* sa [skytil sin [sem/ skaut ef skutil fylgir [Nu hittir m*aðr* sel eða nisu eða [aðra fiska / [vtan hual firir ofan [marreins backa *ok* fører til eiganða hafe / þriðiung vtan garðz en fiorðong inan garðz En iorð [857] eignizt / hína .íí. luti otan garðz en þria luti i*n*nan garðz. En ef ha*n*n / fører brott føre aptr *ok* [leggi a landnam En ef m*aðr* fin*nr* dyr alande / dautt [þa a halft sa er fin*nr* en halft sa er iorð a [hvatke dyr sem e*r*

Kjøpebolken

[858] **# [Her hefr upp kaupa bolk hi*n*n attanda/ lut frosta þings bokar**

[861] ÞAt er nu þui/ nest at [var skal engi firir/ oðrum taka *ok* ecki skulum ver oss at gripdeilldum g*er*a / doms er hvær*r* m*aðr* værðr firir sinu fe at hafa En sa er/ [firir oðrum tækr þa skal ha*n*n þa*t*t apptr føra [er ha*n*n tok *ok* bøte / þeim [fullrette er ha*n*n tok firir eptir laga dome En k*onu*nge .íií. / aurum .s*ilfr*s. firir þat er ha*n*n tok ranglega *ok* søke sit at logum siða*n* / Nu tækr Barrun eða vmboðs m*aðr* k*onu*ngs bu bonda upp otallt *ok* o./dømt eða veitir honom [aðrar fiar upptectir þa skal h*ann*. þat. fe [apt*er*/ [862] føra *ok* þo sæckr .x. morkum s*ilfr*s. við k*onu*ng hin*n*a huær*r* mork er honom/ væita lið til *ok* hinum fullrette [er feet atte eptir loglegom dome/ Nu roa me*n*n skipi skipaðo [at bonda eða gengr flockr ma*n*nz. at/ garðe *ok* [bera ha*n*n ofriki *ok* briota hus bonda *ok* bera ut fe ha*n*ns [þ*at*/ er ut lægðar værk hvær*r* er j lande vill vera [af [863] þeim føre. aptr/ fe bonda allt þa*t*t sem þ*ei*r toko *ok* giallde k*onu*nge .x. mærkr .s*ilfr*s *ok* þei*m*/ fullrette er þ*ei*r toko firir eptir .xíj. ma*n*na dome eða fare vtlæg*r* /

[864] **# [hu*er*ssu m*aðr* ma veria krofu**

Nv ef m*aðr* kræfr ma*n*n fiar þa/ ma ha*n*n suo [veria krofu þa at kveðazt þa skulld loket/ hafa oðrum ma*n*ne *ok* nefner vatta sina þa er við váro *ok* stund *ok* stað/ [Nu ero vattar i*n*nan fylkis þa skal gera þeim leiðar lengd. til. \65v\ En ef vattar ero otan fy[l]kis þa [865] skal g*er*a þeim laga stefnu [at þ*ei*r/ bere slikt vitni sem þ*ei*r [við varo. Nu b*er*a þeir suo vitni [at þeir/ varo [við þat at [h*ann* lauk [þ*eir*ri skulld ser af hende þeim i hendr. er/ atte eða han*n*s loglegom vmboðes ma*n*ne en sa er logleger er ha*n*n / hef[i] .íí. [logleg vitni til þerss vmboðs þa hefir ha*n*n rett varða/ [866] krofu þa*t*t heitir alyctar vítní þar skal ecki anduitni i mote/ koma Fermeni*n*gar at frenzsemj *ok* at mægðom mego eigi [b*er*a/ vitni með ma*n*ne nema þ*ei*r se baðom iamskylldir Taka [mego .íí./ við eins ma*n*nz vitni [*ok* er sa [frum vattr er við v*ar ok* er sa eigi førr/ er við var *ok* hafa hínír høyrt aðr ha*n*ns vitni [867] þa er þat iam fullt/ sem [aller hafe við ueret af andværðu Allar þær skulldir er eiðar/ koma til þa skal ein øyris synia en .íí. tveggia en þrir þriggia/ En þo at fe se meira þa kømr eigi meira til en lyritar eiðr./ En hv*er*uitna er me*n*n [kaupa saman at logum þa skal aptr ganga/ of taltt en fram [van taltt [þar til er þ*ei*r hafazt rettar tolur við

[868] **# [Um/ viðer gengna skulld alla**

[Þat er nu þui nest at ef m*aðr* a fe at / ma*n*ne þat er vattar vita eða viðr genget er þa skal sa er/ skulld a at heimta krefia [skulldar sinar með vatta .íí. huar sem/ ha*n*n hittir þa*n*n er luka .a. *ok* gere honom halfs manaðar stefnu En / ef eigi er golldet at þ*eir*ri stefnu þa skal søkiande [stæfna þing ok/ krefia þar en [skulldar [869] sin*n*ar sem vitni væit Nu er væl ef h*ann* reiðir / þar eða ha*n*ns vmboðs m*aðr* eða i*n*nan halfs manaðar navðsynia laust / En ef þa værðr eigi greitt þa skall søkiande nefna [þing me*n*n suo/ marga sem ha*n*n [þyckizt þurfa [at fara til huss þerss er honom .a/ skulld at giallda *ok* virða h*onu*m þar fe sitt *ok* fullrette eptir. laga / dome af fe þriotz Nu ero aller bøndr skylldugir [870] [til þerssarrar/ færðar sæckr øyri s*ilfr*s. [við k*onu*ng hvær*r* er eigi kømr [Vmboðs maðr/ k*onu*ngs er skylldr til [at fara *ok* oðllazt með þui

halfa mork .s*ilfrs* k*onu*nge\66r\ [til handa. [En ef h*ann* vill eigi fara þa fellir ha*n*n sækt k*onu*ngs m*eð* þui / Nu standa me*n*n firir [*ok* veria með odde *ok* eggiu þa falle þeir aller [871] ut/læger er firir standa En hínir aller friðhælgir er til søkia *ok* laga vilia/ gæta En þo at þeir falle eigi er firir standa þa [er sa sæckr [víií. ertogo*m*/ *ok* xíií. morkum .s*ilfrs*. [við k*onu*ng en skulld atte at giallda En hvær*r* annarra / [mork .s*ilfrs*. [er honom veitir lið til

[872] **# [Um þ*at*. fe er eigi er viðr genget**

[Nv er laan fe *ok* dømt fe [*ok* allt fe þat er vattar vitu eða sa gengr við er luka a. þa skal suo søkia sem nu er sagt Allt þ*at* fe er vattar vitu / at ein dagat er þa skalt þu suo [873] niota vatta þina [i eindaga sem þu hef*ir* / honom heim stæmt Nu [skylldi sa koma en ef ha*n*n kømr eigi er fe skylldi / taka en hi*n*n kømr er reiða skal þa skal fe bioða [j. eindaga ef nokorr / er sa þar er vm er boðet [með vattom við at taka [874] þui fe þa skal h*onu*m / i hond selia En ef engi er þa skal ha*n*n segia or sin*n*i abyrgð *ok* hafe sa. er/ aðr hafde *ok* abyrgizt við handvomum sinum einum [til þerss er sa kømr/ eftir er a. þa skal honom j hond selia Nu [a m*aðr* fe [875] at ma*n*ne [þ*at* er eigi vita/ vattar þa skal stæmfna heim til kvoðu *ok* kveðia ha*n*n fiar þerss. er/ ha*n*n krefr af honom hi*n*n skal annat tveggia fæsta fe eða synia En / ein skal øyris. synia en .íí. tveggia en þrir þriggia En þo at. fe / se meira syni þo eigi meira en lyritar eiði En ef veriande vill [876] huarke / fe fæsta ne eið vina þa sannar ha*n*n ser skulld a hendr at fyri sokn

 # [Ef/ m*aðr* a. fe at oræiga Capitul*us*

Nv ef or eigi a ma*n*ne skulld [at luka / sa er latet hefir peninga sina firir elldi eða i [skips brotom / eða oðrum misfellum [877] sveri ein eiði ef eigande heimtir at h*ann* skal/ þa skulld luka þeim er a þegar guð ler honom efni til ef han hef*er*/ eigi við oskulldir kendr veret Nu kræfr m*aðr* skulldar þan oreiga er / eigi ero slik til felli sem fyrr varo tolld [878] varðveiti j gætzllo ok / kveði þings *ok* late han fara lausan a þing fram *ok* biode frendom / at þeir løysi ha*n*n vndan þ*eir*ri skulld er h*ann* a. at luka En ef þ*eir* vilia\66v\ eigi løysa ha*n*n þa døme þing me*n*n at han vi*n*ni af ser þar sem h*ann* fær*r*/ ser vin*n*u [ef h*ann* er vinnu førr þeim til skulldar er a En ef h*ann* løyppr / brott hafe repssing eptir laga dome nema mon*n*um virðizt [879] þau at/vik at meiri miskunar se vært *ok* skipi suo [sem þ*ei*r vilia svara f*irir* guðj

 # [Engi ma dauðu brioste sok gefa

Nv er sa dauðr er skulld atte / at giallda en hín lifir er heímta a. þa kømzt ha*n*n eigi til/ skulldar nema með vattom þui at engi er skulld loken nema með/ vattom En engi skal eið vi*n*na firir [briost [880] hins dauða En erfingi sk*a*l/ þa*n*n eið vi*n*na eða fiarhalldz maðr loglegr at eigi v*ar* su skulld suo lo/ken at ek vissi þa vinner ha*n*n firir sitt briost en eigi firir. hins/ dauða Nu stendr skulld .xx. veter eða .xx. vetrom lengr þa fyrnizt/ su skulld f*irir* vattom [en h*ann* ma koma honom til eiða ef ha*n*n vill þui at/ j sallte liggr sok er søkiandr duga

[881] **# [Ef m*aðr* vill annan søkia Capitulus**

Nv kømr sa m*aðr* i fylki er þu villt sottan hafan [vm eit hv*er*tt/ mál *ok* a eigi erfingia i fylki *ok* var eigi þar [nottena hælgu þa/ skal spyria ha*n*n at heimili sinu en ef ha*n*n nemfner heimili sit þa/ skal stemfna

honom þangat Eigi skal ha*n*n segia at Barruns nema/ þar se En ef h*ann*. vill eigi nefna þa skal h*ann* skirskota [882] vndir vatta ok/ [stefna honom [huerium i garð sem þu villt nema siolfum þer [*ok* søkia / ha*n*n þar siðan þa er *ok* huerium ma*n*ne rett stæmt er stemt er a kaup/reinu þar sem þeir køyptuzt við Suo skal ein løypum ma*n*ne heim / stemfna sem bonda þangat sem erfingi ha*n*ns byr i*n*nan fylkis [elligar/ [883] skal ha*n*n spyria at heimili ha*n*ns þar skal v*er*a sem ha*n*n segir i*n*nan fyl/kis nema at barruns segi ha*n*n Engi skal gefa sok a. annars fe

 # [Ner/ sokner skulu standa Capitulus

Nv skulu sokner standa meðan/ leiðang*er* er vti til þerss er skip hafa veret a lu*n*ni .v. neter/ Standa skulu *ok* sokner vm langa fostu [884] cristin dom skal [vm allt søkia/ [*ok* ny værk þau er værða Ecki ma *ok* at soknom g*er*a a hælgum dogum\67r\ nema stemfna ma*n*ne heim at eíns Maðr ma stemfna heím stemfnu/ ann*n*ars ma*n*nz suo sem sialfs sins ef honom er vmboðet með vattom/ Sialfr skal hvær*r* sina sokn søkia [inan landz frials m*aðr ok* fulltiða/ En ef h*ann*. hefir eigi ku*n*nostu til eða megin þa søke vmboðs m*aðr* k*onu*ngs / honom til handa *ok* oðllezt þa sæckt er við ligger at logum *ok* [885] eckj/ fra*m*mar En ef m*aðr* fær*r* af lande brott þa skal sa [hallda fe h*an*s [.íií./ veter er ha*n*n hefir vmboðet með vattom at hallda skylldi *ok* sa skal þa / hafa sokn *ok* vorn firir honom En ef [ha*n*n er lengr brotto en þria vetr / þa skal sa hafa [fe ha*n*ns at varðueita er arfe ha*n*ns er nester *ok* øyði eckj / af en ef [886] hi*n*n kømr apptr luki honom slikt sem ha*n*n tok *ok* [vattar vítu / Suo skal kona søkia sem karll m*aðr* ef ho*n*n er ein firir ser En hon a/ kost at selia sokn sina [*ok* vorn huerium sem hon vill Eigi skal. hon/ selia Barrunj ne [of rikis ma*n*ne þeim er við hana .a. [Maðr ma søkia/ hennar sokn sem [sialfs sins ef maðr hefir honom vmbodet með vato*m* / Nu vill m*aðr* annan [887] søkia [vm eitt hvær*r*t mál en annar hafðe h*onu*m. aðr / sokn a hende láte sa fyrr af er siðar tok til þui at eigi ma ha*n*n tveim / i se*n*n anzsvor veita [ef þat er eigi vela sokn við þa*n*n gorr

[888] **# [k*onu*ngr a fyrst/ kaup a ollum varningj**

K*onu*ngr a fyrst kaup a ollum varningi/ *ok* ha*n*ns vmboðs m*aðr* eða þarfyndum oðrum huart sem fallt/ hafa vtlenzsker eða inlenzsker þa skal honom fyrst selia firir slikt/ værð sem aðrer vilia kaupa *ok* vm allt þat sem ha*n*n þyckizt kaups [889] a þurfa þa skal ha*n*ns vmboðes ma*n*ne fyrst selia þeim sem h*ann* gerir t*il*

 # [Ef me*n*n selia monum faals capitul*us*

Hveruitna þar sem me*n*n/ kaupa iarðer eða garða eða skiptazt við husum eða skipum / eða oðrum goðom gripum þa skal kaupa með [handzsolum *ok* vattom / tveim [eða fleirum [*ok* með [890] heímilldar tokum En oll onnur kaup /skulu halldazt þegar handzsalað ero *ok* oll þau er vattar vitu *ok* þ*ei*r / me*n*n kaupazt við er kaupum sinum eigu at raða nema m*aðr* seli ma*n*ne \67v\ o heímillt eða se fals i þa skal kaup. þ*at*. appt*er* ganga en hi*n*n / hafe andvirði sitt En ef m*aðr* sæler gull eða brent [891] silfer hvartt / sem þ*at*. er smiðat eða osmiðat *ok* allt þ*at*. sem skirtt skylldi v*er*a. *ok*/ firir skirt er sæltt þ*at*. skal. allt skirt vera Svo *ok* ef m*aðr* sæler huna*n*g/ j tunnum eða j vockum mallt eða korn i pundum Miol i meisum / smior eða sallt j laupum lin j bendom eða j belggium eða nokorn / þa*n*n lut [892] er j bendom eða i bælgium er [þ*at*. skal v*er*a iamgott otan sem / in*n*an [þui at engi vár skal oðrum selia fox ne flærð En ef sa g*er*ði / fals i er selldi. sæckr .víií. ertogom *ok* xíií. morkum .s*ilfrs*. við k*onu*ng ne/ma meira virðizt at logum En ef ha*n*n selldi

slikt sem h*ann* køypti / *ok* vissi þo at fals v*ar*. i. *ok* villdi eigi or taka giallde .v. mærkr .*silfrs* k*onu*nge [893] / Svo *ok* ef m*aðr* sæler klæðe. lerept eða vaðmal *ok* allt þ*at*. er fals fínzt j. sva/re sliku firir [sa er selldi sem aðr vattar nema [þui at eins at han hafe / firir ser settar eið at ha*n*n vissi eigi at fals v*ar*. i Sidan hafe hvær*r* f*ra*me / [sina heimilldar toku [þar til er til profs køm*er ok* svare sa firir fals/ er firir a. at svara at logum Þat er allt fals er skynsam*ir* m*enn* [894] meta / til fals En eigi skal sysllu m*aðr* ne vmboðes m*aðr* meta þui at þa ma. a./girnd vm ke*n*na Nu er kaup handzsalat [*ok* ero eigi vitni til syni ein eiði/ sa er selldi þa halldezt kaup þ*eir*ra

[895] **# [Um skilorð i quenna giptingum Cap*itulus***

Oll þau [skil orð er me*n*n g*er*a i kve*n*na giptingum *ok* suo ef m*enn* kaupa / eignir eða garða *ok* firir hvært .x. marka kaup eða meira / þa skal hvarttveggia [þ*eir*ra lata gera bref eptir kaup mala sinum ok/ skildaga *ok* nefna vatta þa [896] er við váru stund *ok* stað *ok* hafa firir logmanz/ insiglli [eða sysllu m*annz* eða nokorra skilrikra m*ann*a þ*eir*ra er vissu kaup / þ*eir*ra En ef ecki fær i*nn* siglli gere þa cerographum *ok* b*er*e þ*at* vitni kaupi/ þ*eir*ra ef eigi ero vitni til huart sem þat dømezt f*irir* logma*n*ne eða oðrum/ rettom domara þerss máls

[897] **# [Um vitnis burð er h*ann* er quaddr til**

Hvært mál er vitnat er vndir ma*n*n *ok* suo þo at eigi se vítnat\68r\ huart sem m*aðr* hefir set a eða høyrt þa skal ha*n*n v*er*a skylldr til at b*er*a/ þat vítní loglega til kvaddr af rettaranom En ef ha*n*n vill eigi b*er*a þa/ skal sakar ab*er*e krefia h*ann*. þerss vítnís burðar En ef h*ann* vill en eigi bera/ hælldr en aðr þa er [898] ha*n*n sæckr mork .*silfrs*. við k*onu*ng En suo skal h*ann* bera þ*at*/ vitni er h*ann* er eigi nemfdr til. at h*ann*. skal b*er*a viðr vist sina [eptir þui sem/ fra*m*mast sa. h*ann*. eða. høyrði siðan døme logm*aðr* eða. h*an*s doms me*n*n hu*er*ssu / fulkomet þeím þyckir þ*at*. vítni v*er*a

[899] **# [Sa a kaup er fyrstr kaupir**

Nv skulu halldazt oll handzsalað mál þau er halldazt mego [at/ logum þat ma eigi halldazt ef m*aðr* sæler oðrum þ*at* sem h*ann* hefir/ oðrum sællt En ef sa hefir hond át er siðar køypti þa ma h*ann* hallda/ skila dome firir [kaupi sinu [900] til logma*nn*z orrskurðar Nu [a. sa kaup/ at hafa er fyrri køypti ef honom fullnazt vítní at skila dome/ þa er þeim kaup fox er siðar køypti þa skal ha*n*n skirskota vndir/ valenkuniga me*n*n þ*at* er kaup fox ef m*aðr* kaupir þ*at* sem h*ann*. atte ecki/ j er selldi nema at þerss [901] raðe være sællt er atte Nu skal hitta þa*n*n er / h*onu*m selldi *ok* heimta sitt af honom En ef ha*n*n vill eigi honom j hondd/ selia þa skal h*ann*. honom heim stemfna *ok* niota vatta sína at h*ann* leet at / logu*m* laust *ok* krefia. ha*n*n fiar sins *ok* leggia h*onu*m rán við En ef ha*n*n / sæler oðrum siðan [þa er ha*n*n sæckr halfre mork .*silfrs*. við k*onu*ng [902] Nu ef/ h*ann* [fær eigi fe*n*get honom þat sama kaup eða annat iam gott þa / giallde h*ann*. øyri af mærkr [kaupi huerio *ok* þo [øyri at mi*n*na kaup se/ En ef sa er vitande er køypti þa*t*t sem annar hefir aðr køypt sæckr/ [halfre mork firir mærkr kaup huært [Nu kaupir m*aðr* við utlægan/ ma*n*n þa a k*onu*ngr þ*at* fe er h*ann*. kaupir af honom *ok* sæckr [903] .vj. aurum .*silfrs* / við k*onu*ng eða syni lyritar eiði at h*ann* vissi eigi at hann v*ar* utlæg*r*

 # [Vm abyrgð/ a leigu ku capitul*us*

[Nv sæler m*aðr* kyr a leigu þa skal sa ku abyrgiazt / [at ollu er hefir nema við strand hogui *ok* braða sótt *ok* lvngna / sótt kælvíng *ok* alldre eða lystr reið eða rauða [904] sót eða [vinddr felliR \68v\ tre. a En ef kyr døyr f*irir* fatøkom ma*n*ne þa giallde h*ann*. a þrim*er* arom / værðet [eptir þui sem .vj. skynsam*ir* me*n*n meta [þui at engi skal ku/ leiga lengg*r* en hon lifir nema. h*ann*. drepe sialf*r* Nu skal h*ann*. ku. hafa at / leigu mala rettom til kross messo at oðru vare [þui at þa skulu kyr/ a for vera nema þeir hafe annan maldaga. a. [905] mælltan millum sin / þa er ha*n*n tok ku Nu er su kyr dauð en h*ann*. atte væð i annarre þa/ skal h*ann*. hafa hana firir sina ku þui at kyr skal i kyr stað koma / En ef su lifir þa skal h*ann*. sina ku hafa þo at hon se elldri En ef/ lestir [ero a. vorðner þo at hale slitni eða horn brotne þa skal þa / lostu bøta [En ef h*ann* vill eigi ku lengg*r* leigia þa skal hitta [906] þa*n*n er [ku/ .a. *ok* bioða honom ku sina með vitnum ef h*ann*. er i*n*nan fylkis En ef/ ha*n*n er [eigi inan fylkis þa skal ha*n*n føra ku heim *ok* leiða til. me*n*n/ at lata sia ku at hon er heil *ok* hínum tøk er a. *ok* segi af sina abyrgð / *ok* veiti vorð ku *ok* þiggi af nyt *ok* hafe þ*at*. firir gras sitt [907] *ok* gæzllo. *ok* a/byrgizt við handvomum sinum einum [Nu er sa af lande faren. er/ ku atte *ok* hefir [ma*n*ne boðet vm halld fiar síns. þa. [a h*ann*. ho*nu*m ku. at / bioða ef. h*ann*. er. i*nn*an fylkis Erfingia ef eigi er fiarhalldz m*aðr* til ef h*ann*/ vill eigi lengg*r* leigt hafa

[908] **# [Um fulgu mala rettan *ok* um hand vo*m*m**

Nv fæler m*aðr* bu sitt i*n*ni at ma*n*ne at fulgu mala rettom þa skal/ ha*n*n abyrgiazt við handvo*m*mum sinum ollum þ*at*. ero handvom / ha*n*ns ef h*ann* svellter eða drepr eða þ*ei*r me*n*n sem h*ann* skal hallda firir orðe/ *ok* eiði þat ero [909] *ok* handvom ha*n*ns ef [halldz m*aðr* hittir eigi fyrr en ondd e*r*/ or [Suo *ok* ef biorn bær*r* eða bita vargar eða fællr firir bergg *ok* fylgir/ eigi fe hirðir En ef [firir berg fæll*r* *ok* synir h*ann* þ*at*. monum aðr en/ h*ann*. flae huð af þa ero [910] þ*at* eigi handvom h*an*s þ*at* ero handvom h*an*s ef. af/ of megri døyr eða klafe kyrkir En ef hæs er i bande *ok* renn*er* staur f*irir* / þa ero þ*at* eigi handvom ha*n*ns Nu skal ha*n*n føða [til þerss er uti. ma/ biargazt þa hitti þa*n*n er a. *ok* bioðe honom at varðveita bufe sínu ok\69r\ [911] syni monum at ført se at mat ser *ok* segi af sina abyrgð En ef/ m*aðr* tækr ross a fulgu eða. a. halut *ok* bita vargar þ*at*. uti þa ero þat / handvom h*an*s ef eigi ero annara ma*n*na ross vti Nu tækr m*aðr* naut afoðr / þa skal h*ann*. suo abyrgiazt sem fulgu naut þ*at*. skal m*aðr* eigi abyrgiazt at / kyr re*n*ne eigi kalfs ef m*aðr* hefir vxa hia nautum sínum

[912] **# [Um løynanda/ lost a bu eda rosso*m***

Nv hefir m*aðr* ku mælta i skulld sina þa er huarcke/ skerði værð ne leigu [su skal v*er*a eigi ellri en .víij vetra *ok* eigi y*n*ngri/ en a. oðrum kalfe heil *ok* heilspenat *ok* hafe kælft vm vetren eptir pals/ messo Nu kaupir m*aðr* at ma*n*ne ross eða bufe þerss er [913] abyrgð a þegar/ [brott leiðir er køyptt. hefir kvikt fe allt er m*aðr* kaupir [þa skal engi / oðrum suik selia ne með løynanda lostum þ*at* er [løynande lostr a rosse / ef þ*at* er blínt eða daupt kviðdrag eða vanhellti [914] skiartt eða statt / En a bufe ef þ*at* dreckr sik sialft [Sa skal sveria er selldi eða sialfr ha/fa at han vissi eigi løynanda lost .a. ef hi*n*n finn*er* [a fyrsta manaðe /**#** Nu kaupir m*aðr* [gripp osenan at ma*n*ne [þa er þerss abyrgð .a. er selldj/ [til þerss er þeim kømr j hendr er køypti eða þeim ma*n*ne sem [915] h*ann* [bauð/ vm firir vattom nema þ*ei*r skili annan veg f*irir* vattom/

 # [Um gripi er m*enn* eiga saman

Alla þa gripi er men eiga saman huart sem þat er akr eða engg eða/ [aðra luti þa er skipti [ma. a koma þa skal skipti [916] raða er skipta / vill [eptir þui sem segir i oðals skiptum En þar sem .íí. menn [eða fleiri / eiga ein grip saman þann er eigi fær skipti akomet suo at eigi værði skaðe/ at eða þann er annar hefir gagn af en annar [af røker eða ma eigi. / røkia bioðe þeim fyrst er [til motz eigu við. [917] hann. Nu [vilia þeir eigi kaupa/ luti hværr kaupa skal *ok* løysi. sa er lyter eptir þui sem skynsamir menn meta / eða seli huerium sem hann. vill *ok* luki hínum sinn luta værðz Nu vilia þeir / eigi við taka þa hafe. hann. at oseckiu þar til er hínír heímta *ok* abyrg/gizt við handvommum sinum En engi skal annars selia frammar en j. / logum er [918] mælt En ef menn eiga skip saman þat. er hvarge hefir kost\69v\ til at kaupa *ok* eigi vilia aðrer menn kaupa hallde sa til gagns er vill/ *ok* luki þeim sin luta skipleigu sem til motz eigu *ok* take af þat. sem/ hann. þarf til kostnaðar at hafa a hans luta

[919] **# [Uið hueriu maðr skal laan/ abyrgiazt cap*itulum***

Sa skal lán abyrgiazt er þiggr *ok* kome heilu heim/ En ef hann. vill þat eigi [þa skal søkia sem vita. fe En þat er allt vita/ fe er [vattar vita *ok* suo allt þat er domr dømer manne Suo *ok* ef logmaðr/ segir fe ahendr manne með loglegom laga orskurðj at giallda oðrum / Nu ler maðr eða sæler oðrum þat sem [920] hononom er leet *ok* misfærr þat þa skal/ hann heimta af hvarom sem hann. vill þeim er selldi eða þeim er køypti *ok* / suo skal hueruitna þar sem maðr sæler [eða ler annars eigu

 # [Um væð logu/ *ok* ef maðr sæler væð m*annz*

Nv læggr maðr oðrum væð firir einn hværn lut/ þa skal sa [921] abyrgiazt væð er tækr En ef þeir hafa gorfan eín/daga til ner ut skal løysa þa skal hann. bioða honom eða hanns vmboðs manne / j. ein daga *ok* hafa. vatta við En ef þa løysir eigi ut þa gerri hvart/ sem hann vill með skynsamra manna virðingo hafe sialfr eða seli [922] oðrum *ok* / hafe sa skulld sina er væð tok en eigande þat sem auk er Nu er eigi. eín/dage a sættr løysi innan .xíj. manada eða fare sem aðr er skilt Nu ef/ maðr a fe at heimta af oðrum manne *ok* tækr hann væð fiar síns j [eíns hve/rium grip huart sem þat er i iorðu eða oðru fe þa skal væð virða Nv/ sæler hann væð brott odrum manne [923] þa skal hann hafa vatta til væðz síns / er væð atte *ok* hafa løyrst a fyrstum xíj. manaðom er hann er innan fylkis/ nema naauðsyn banne þær sem j bokenne ero mæltar Vitnj skal hann / til hafa at þær se sannar En ef hann er [eigi. innan fylkis þa hafe. hann / løyrst [a [924] fyrstum .xíj. manaðom er hann. kømr. heim i fylki elligar a. hann/ þerss mals alldri [upp reist Nu sæler maðr .íí. monum eit væð [þa. a sa. at / hafa er fyrri tok en hinum er væð fox er siðar tok *ok* vita þat vattar

[925] **# [huat konor mego kaupa**

Nv heimtir maðr skulld at manne ef hann er / ínan fylkis *ok* skulldskøytir hann. honom við annan mann þa hefir\70r\ hann. loket. þeirri skulld ser a hende ef þar ero vattar við at hinn tok./ þann skullda stað Vmage ma [enggu kaupi raða [926] Þat skal *ok* vita. hverssu / [mikllu kaupi konor. skulu raða Bonda kona øyris kaupi Haulldz / kona [tveggia. aura. kaupi Barruns kona halfrar mærker kaupi / En ef meira. kaup. kaupir þa ma þat. riufa .a. fyrsta manaðe er hann / heim kømr *ok* hann væit þat. kaup

[927] **# [Um verk menn ef þeir laupa or vistum**

Nv kaupir m*aðr* værk af fr[i]alsum ma*n*ne þa skal. þ*at*. allt halldazt / sem þ*ei*r værða asatt*ir* En ef bonde vill eigi hallda mala við leigu/ma*n*n sin *ok* visar honom brot þa skal ha*n*n krefia [vistar sinar með vata/ tva *ok* bioða honom værk sin slik sem þ*ei*r vrðu a satt*ir* Nu ef bonde/ vill eigi þa*t*t þa er h*ann*. sækr .íií. aurum. s*ilfrs*. við k*onu*ng en hin skal hafa / matar værð þ*at*. [928] sem o nøytt er. *ok* kaup sit En ef leigu m*aðr* vill eigi/ hallda mala við bonda þa skal bonde krefia. ha*n*n værka slikra sem h*ann*. hansell/di honom *ok* bioða honom með vattom vist En ef ha*n*n vill. eigi þa er. ha*n*n / sæckr .íií. aurum. s*ilfrs*. [við k*onu*ng en þa. a bonde slikt [at heímta af [929] hono*m*/ sem h*ann*. [atte at reiða honom en matar hefir h*ann*. eckj þui at h*ann*. hafnar sialf*er* / En ef sa er vitande er annars ma*n*nz [leigu ma*n*n tækr. sæckr halfre mork/ s*ilfrs*. [við k*onu*ng En ef h*ann*. tækr. a hondd ser ma*n*nz værk *ok* get*er* eigi vnnít / þa skulu me*n*n meta hvært [930] leigu fall honom skal i þui vera Nu lægzt / leigu m*aðr* siukr eða sar *ok* ef ha*n*n liggr halfan manað siukr þa skal h*onu*m / ecki leigu fall i þui vera með þeim bonda er me*n*n meta at [full fia / se til En ef ha*n*n ligg*er* lenger þa skulu me*n*n meta [værka tion *ok* mat/ þa*n*n er ha*n*n [931] nøytir elligar fare [a hendr erfingia

 # [Hue*r*ir siglla mego

Nv af þui at vi*n*nu me*n*n ero miok torfengg*ir* i heraðe *ok* nu vilia/ aller i kaupferðir fara þa vilium ver þat vanlega [af. taka / at nokor m*aðr* fare sa i kaup ferðir er mi*n*na fe eigi en [932] til .íií. marka / Skal þe*t*ta forboð standa f*rá* paskom *ok* til michials messo [hvært ar / En [f*rá* michials messo *ok* allan vetren siðan fare hvær*r* i friði með sliku \7ov\ goðo sem guð ler honom hvart sem þ*at* er meira eða mi*n*na En þ*ei*r/ styri me*n*n er taka me*n*n askip sin með mínu fe en nu er mælt. þa/ seckizt. h*ann* .íí. aurum .s*ilfrs*. f*irir* hvær*r*n þ*eir*ra *ok* suo [933] hvær*r* er felag legger/ við þa

 # [Um kaup skips skipan j heraðe Capitulus

Nv skipar m*aðr* kaup skip heíma i heraðe *ok* taka me*n*n far. [af/ honom þa skal h*ann*. suo skip skipa at þeir. hafe aller far er toko. / Nu ef skip v*er*ðr of miok laðet þa skal [934] styri m*aðr* [sina voru fyrst af/ bera en þeir hafe far er toko En ef þeim þyckir þa en [eigi fört / er fyrstir toko þa skulu þeir af bera er epttir toko [til þerss er / fört er skip þa skal ha*n*n leggia. a [handzsals slit .íí. aura silfers/ huerium þ*eir*ra er af ber

[935] **# [Um farba*n*n landa eða stada millu*m***

Nv fara me*n*n firir far ba*n*n landa eða staða J millum þa er/ styri m*aðr* sæckr .víií. ærtogom *ok* xíií. morkum .s*ilfrs*. við k*onu*ng en hasete / hvær*r* ~~mork~~ mork .s*ilfrs*. En ef m*aðr* fær*r* or kaupstað i herað i forboðe sæk*r*/ mork .s*ilfrs*. við k*onu*ng Ein skal styri m*aðr* a skipi hueriu sa er nestr hvilir/ [936] borðe a stiorn þa*n*n skal vm allt søkia En aller giallde sua sem iskipi/ þui eiga er firir farban for Engi skal leggia farban fylkna. j/ millum at flytia korn eða mat nema með k*onu*ngs raðe En ef lægg*r* / þa ero þeir seckir aller. fylkis me*n*n .víij. ærtogom *ok* xíjí. morku*m*/ s*ilfrs*. þat fe a. halft. k*onu*ngr var en halft aller logunautar

[937] **# [Ef me*n*n/ siglla a aðra me*n*n**

Nv roa men a aðra eða siglla giallde skaða/ þann allan er [þeir gera nema menn roe firir barð þeim Rek / þau oll er rekr [j almeninga þau a konungr Nu [siglla menn firir land/ fram eða af hafe *ok* briota skip sin sitt fe a hværr er kenner með. / vatoom hværr sem iorð .a. er areker [938] hafrek oll onnur a konungr.

 # [Ef maðr/ ler skip eða øyk sin

Nv ler maðr manne ross sitt eða skip *ok* vill/ sa hafa at þorf sini er let var En sa færr til [er leðe *ok* tækr/ af honom lanet þa giallde hann .íí. aura. at afange [er atte skip\71r\ eða ross En ef hinn. hefir lenggr en let var þa giallde hann afang .íí./ aura [939] silfrs. þeim er skip eða ross atte Hueruitna þar sem [maðr gerir manne / fiar skaða með heipt eða ofund bøte sa fullrette er gerir *ok* fiar skaða / [eptir þui sem .vi. skymsamer menn meta *ok* ofundar bot a ofan ef vitni ero / til Þat er allt fullrettes skaðe er menn virða til halfrar mærkr silfrs. En ef/ minni er þa er ofundar bot eptir [þui sem .vi. skynsamir menn [940] døma þeim/ er skaðe er gorr Nu dyler hann *ok* ero eigi vítní til syni með lyritar eiði/ En settar eiði fullrettes skaða En ef [eiðar fallazt giallde slikt sem / aðr er skillt

 # [Um Dubblan *ok* um veðian manna Capitulus

EN ef menn dubblla eða kasta teníngum um peninga se upp [941] næmt / konungs umboðs manne alt þat. sem aborðe er *ok* hværr sæckr halfre mork. silfrs [við/ konung En ef menn veðia hafe at enggu *ok* se sæctar laust [við konung

 # [Um pundara

Nv er suo tekit um allt landet at einir pundarar *ok* [942] einar vetter ok / ein met *ok* mæle kerolld *ok* stikkur skulu ganga vm allt landet at/ þui siðer mege prettazt [fa vitrir menn hvar sem þeir kunnu fram koma/ j landeno Skip pundare skal uera sliker sem hann. hefir veret aðr hann. skal / risa at holfu skippundi *ok* [þar til er værðr halpt annat skippund með/ þeim hætt at .ííí. vetter *ok* xx. geri [943] skippund þær sem [hværr þeirra stande / halfa .ix. mork *ok* xx. ok víií þa nest handpundare hann skal risa. at halfre/ vett *ok* þar til er a ma vega halft skippund Smior pundare skal vera slikr / sem iafnan er vaner at vera þriggia punda smior þeirra er .ííí. mærkr *ok*/ xx. geri hværrt [944] pund En ef laupr er um þa skal hann standa eigi meira/ en víij. mærkr tomr En mæle kerolld til grions *ok* allz viðerlegx avax/tar Salld þat at .íí. geri skippund *ok* skeppa su er vi. geri salld. holf./ skeppa *ok* settongr skeppo [945] Onnur mæle kerolld skulu þau vera er mæla skal / við hunang *ok* dryck eða lysi eða aðra luti þui lika þar er fyrstr askr/ *ok* halfr askr bolle *ok* half bolle *ok* iusta Ero .íí. iustur i half bolla tveir/ half bollar i [946] bolla .iiii. bollar i ask Nu skal logmaðr hafa þerssa luti \71v\ a frosta þingi *ok* skulu sysllu menn gera her eptir en bøndr eptir þeirra / En þerss j millum liggi vndir [947] logmannz lase *ok* þeirra er bonda fe varðueita Vere / sysllu maðr skylldr at skoða þetta a huerium .xíj. manaðom *ok* mæle með/ rug *ok* vanskafe En hværr sem eit hværrt rangtt i þersso þa vane þat suo/ at ecki se til þærss hæft [948] siðan *ok* giallde mork silfrs. konunge ef hann hefir rangt / eða omarkat *ok* væit. hann

Tyvebolken

[949] **# [Her hæfr upp þiofa bolk hi*n*n**
nivnda lut frosto þings bokar Cap*itulum*
[951] ÞAt er nu þui nest at/ [var skal engi annan stela Nu er þat greinande ef [sa m*aðr* stelr / mat er eigi fær ser vinu [til forsterss *ok* hællppr suo lifi sinu/ [firir hunggrss saker [þa er sa stulldr [með engu mote repssingar værðr / En ef sa m*aðr* er vinu fær*r* ser til forstrs steler [til øyris sa er ecki v*ar*. aðr at / sliku kendr þa skal [952] ha*n*n a þing føra *ok* løysi huð sina [þrim morkum. s*ilfrs*. / [við k*onu*ng Nu [steler ha*n*n [annat si*n*ni [til øyris løysi [huð sina vi. morkum/ s*ilfrs* En ef ha*n*n løysir eigi late huðena *ok* se brugðit lyckli a ki*n*n honom [Nu/ stelr h*ann*. til øyris [hitt þriðia sin*n*i láte huðena en k*onu*ngr take .vi. mærk s*ilfrs*. / [af fe ha*n*ns En ef [953] sa hi*n*n same m*aðr* steler opptar þa er h*ann* dræp*r* En ef maðr / steler til halfrar mærkr vegennar sa sem ecki v*ar* aðr at sliku kendr þa skal/ ha*n*n a þing føra *ok* løysi sik .víií. ærtogom *ok* xiií. morkum s*ilfrs*. [við k*onu*ng eða / fare utlægr En ef ha*n*n stel opptar þa [er ha*n*n dræp*r* Nu ef þiofr steler .j. / [fyrsta [954] bragðe til mærkr. s*ilfrs*. þa hefir ha*n*n [firir stolet fe sinu ollu [við/ k*onu*ng. *ok* hafe slika repsing sem sa maðr læggr .a ha*n*n er k*onu*ngs valld hefir / alltt [i hende til retra repssinga *ok* hallde þo lifinu Nu ef sa hi*n*n same / ogipptu maðr værðr opptar [955] at þyfsku kendr þa hefir ha*n*n firir gortt / [lande *ok* lausum øyri *ok* lifinu með

 # [ef m*aðr* lætr þiof lausan Capit*ulus*
EN ef þiofr er fundin þa skal binda fola a bak honom j þui fylki/ [956] sem þiofr er tekin *ok* føra ha*n*n [vmboðes ma*n*ne bundin *ok* hallde [umboðs m*aðr* / til þings [*ok* af þingi i fioru En [vmboðs m*aðr* fae ma*n*n til at [drepa h*ann* [*ok* suo / alla þiofa En bøndr ero skylldir at fylgia til draps [þa er af þ*eir*ra abyrgð \72r\ En ef þeir vilia eigi fylgia [þa er hvær*r* þ*eir*ra sækr øyri. [957] s*ilfrs*. [við. k*onu*ng / Fe þat allt er tekit er af þiofe þa a sa er þiof tok ef eigi berazt / oðrum ma*n*ne vitni til En alla aðra lausa aura a k*onu*ngr Sa abyrgizt / þiof er bindr .ííií. morkum. s*ilfrs*. við þar til er ha*n*n [sætr h*ann* bundin/ [a flæt [vmboðs ma*n*nz *ok* hafe vitni við En ef þiofr vill ueriazt þa/ [958] fællr. h*ann* vtlæg*r* En ef m*aðr* lætr þiof lausan [þa er h*ann*. sæckr .ííií morku*m*/ s*ilfrs*. [við k*onu*ng suo vmboðs m*aðr* k*onu*ngs sem [aðrer me*n*n þar skal hværn þiof/ døma sem ha*n*n stal hvar [sem. h*ann* ver*ð*r tekin

 # [ef m*aðr* rener ma*n*n þiofe
Nv ef m*aðr* rener ma*n*n þiofe eða utlægom ma*n*ne suare landraða/ sok uið k*onu*ng En hvær*r* þ*eir*ra annarra er igo*n*gu ero með honom [959] mork/ s*ilfrs*. En ef ein m*aðr* tækr þiof þa liggr honom ecki við þo at lauss v*er*ði [Nu/ kenner m*aðr* fe sitt þiofstolet ihende [oðrum ma*n*ne *ok* tækr h*ann* við fe/ sinu *ok* skil suo firir att ek drep huergi niðr k*onu*ngs rette *ok* hefir þar / vatta uið þa er [960] ha*n*n sann*r* at sok en hi*n*n osæckr er [við tok fe sínu / En ef h*ann* løynir þiofe *ok* tækr [við fe sinu [þa er h*ann* sæckr .ííií. morku*m*/ s*ilfrs* við k*onu*ng Nu mæler [barrun eða [sysllu maðr at þ*ei*r. [hafe sæt grefa / sa er stal *ok* sa er [stolen v*ar* *ok* hafa drepet niðr k*onu*ngs. rette þa skal sa er/ stolen v*ar* synia með lyritar eiði *ok* fællr til .ííií. marka en

hi*n*n er þiofr / sem aðr [var ha*n*n

[961] **# [Ef m*aðr* venezt heimilldar ma*n*ne Capitulus**

[Nv stendr maðr fe sitt þiof stolet i hende [oðrum ma*n*ne en ha*n*n / venezt [heimilldar ma*n*ne *ok* [kallar kaup sitt þa skal h*ann*. æsta taks firir/ ha*n*n *ok* suo f*irir* fe þat er ha*n*n kenner ser *ok* gera til eindaga þa skal ha*n*n / fram føra vitni at þ*at*. er [962] hans fe *ok* ha*n*n gaf eigi ne gallt [*ok* eigi solum / selldi *ok* enggum bauð h*ann* vm at selia þa er honom upp næmt þa [skal/ h*ann* gera huart sem h*ann* vill at fara brott með fe sinu eða røyna heim/milldar toku ha*n*ns Nu ef ~~þiofr~~ hon brestr honom þa er ha*n*n þiofr at /

[963] **# [ef m*aðr* ken*n*er man*n*e stulld**

[Nv kenner maðr odrum stulld / þa skal ha*n*n gera [huart sem ha*n*n vill at stemfna honom heím\72v\ *ok* þaðan til þings [eða fara a þíng *ok* lysa þyppt eptir Nu eigu [þing m*enn* / at gera honom stemnu til hins nesta ef ha*n*n er inan fylkis [964] En ef./ ha*n*n er otan fylkis þa skal gera honom laga stemnu appt*r* til þings / vm hvær*r*t mal *ok* ein daga þ*at*. þing Nu ef h*ann*. kømr eigi þa [be*r*r ha*n*n. a/ bake sok nema nauðsyn ba*n*ne *ok* hono*m* berezt þ*at* vitni [Nu kømr ha*n*n/ sialfr þa skal. h*ann* þar eið fæsta fæll*r* til utlægðar [ef fæller [eptir þui / sem aðr [er skillt eptir fiar magne

[965] **# [vm ranzsak eptir stulld ollum**

[Nv er m*aðr* stolen fe sinu *ok* ser ha*n*n ma*n*na [for veg [liggia fra þa skal/ ha*n*n ganga eptir [heraðz monum sinum *ok* lysa toræfe finu ok/ æsta ser liðers til eptir farar [*ok* spyria til garðz ma*n*nz [þa skulu þe*i*r / sitia otan garðz en gera [966] ein til huss [at segia til ærendes *ok* æsta. til/ ranzsaks En [ef ha*n*n byþer þat þa gange eptir gronnum sinu. þa/ eiga þeir at ganga iskyrtum einum *ok* [laus gyrðir En ef h*ann*. byðr ranz/sak *ok* finzt eigi fole at h*an*s þa skal. ha*n*n. synia settar eiðj ef þe*i*r vilia/ honom kent hafa ef [sa eiðr fællr þa fællr til . [967] íííí. marka

 # [Ef/ m*aðr* vill an*n*an søkia vm stulld

[Nv finner m*aðr* fe sitt þiof stolet *ok* fylgir/ eigi þiofr þa skal. ha*n*n hafa við nauistar me*n*n sina er h*ann* tækr/ [fe sit En ef [syslu m*aðr* mistruir [h*ann*. *ok* segir at þiofr fylgði þa late. h*ann*/ bera [968] vitni um at þar v*ar* eigi þiofr [við þa er ha*n*n tok fe sitt Nu/ kenner maðr ma*n*ne stulld en oðrum við [viðr toku at ha*n*n hefir te/kit við fe ha*n*ns þiof stollno en sa kveðr nei við [ha*n*n skal synia m*eð* / settar eiði en [sa eiðr fællr til .ííí. marka ef ha*n*n vissi at þiof/stolet v*ar* Ef m*aðr* søker annan vm [969] stulld *ok* er eigi lyrst þypt eptir þa / skal h*ann*. synia settar eiði er firir sok værðr sa eiðr fællr honom. til/ .ííí. marka En ef omage steler þa skal bøta apptr værk h*an*s ecki. a/ k*onung*r a þui Nu værðr m*aðr* [af þyfsku sæckr þa skal sa er stolen var taka / [full giolld [fiar sins af fe hins seckia *ok* kostnað þ*an*n sem h*ann*. þarf [til\73r\ eptir farar sem .vi. skynsam*ir* m*enn* meta [*ok* rett sin [970] eptir [laga dome [sem/ ha*n*n se iam miklu logrenter

[Ef m*aðr* steler slætrenge eða hauk

Nv tækr m*að*r hauk bundin i reiðri [*ok* løynir þa er h*ann*. þiofr at [ef/ ha*n*n lysir er atte En ef m*að*r steler slætrenge af iorðu ma*n*nz þa er sa þiof*er*/ at syni með settar eiði fællr til [971] .íííí. markaolaf *ok* [suo hitt sama [firir/ hauka k*onu*ngr a þær sectir

#[En ef m*að*r lægzt vndir bu eða tækr upp mark/steína

[Nv sæler m*að*r iorð k*onu*ngs at oløyfi ha*n*ns þa er ha*n*n þiofr at *ok* suo / sa er kaupir [ef ha*n*n veit eða syni með settar [972] eiði Nu tækr m*að*r mark stei/na upp or iorðu *ok* [sæter niðr ioðrum stað [*ok* fører alut [þerss er i mote/ honom .a. þa er ha*n*n þiofr aat *ok* sæckr aleigu [við k*onu*ng En vi. aurum / er ha*n*n [tækr upp *ok* sæt*r* huergi niðr # Ef maðr lægzt vndir [973] ku ma*n*nz ~~*ok*~~/ *ok* drekkr sa m*að*r a engan rett aser

[Ef m*að*r steler epplum eða næpom

EN ef m*að*r gengr i æppla garð ma*n*nz eða huana garð eða lauka / eða næppna reit [eða ærtra [eða bauna *ok* allt þ*at* [974] [allden er me*n*n/ hægna með gorðum eða gætzllom tuigilldi þeim er atte *ok* .íí. aura. s*ilfrs*. / iþocka bót En ef tækr til øyris eða meira sæckr sem um anan stulld / En ef þ*ei*r gera þetta er eigi hafa fe til [at bøta. [føre til þings *ok* svare / firir eftir [laga dome

[975] **# [Ef m*að*r steler hundj eða kettj eða bellti eða knífi**

[Nv ef m*að*r steler hundi ma*n*nz eða ketti ma*n*nz knifi eða bellti ok/ ollu þui er mina er en øyrir [þat er huinzska *ok* ef m*að*r værdr sa*n*nr/ at þui giallde k*onu*nge .íí. aura. s*ilfrs*. *ok* þeim øyri er atte *ok* heiti m*að*r at verri / # En ef maðr fær*r* með [976] rosse at veg *ok* stendr høy ner gotu [*ok* ef h*ann*. þarf þa / [take ha*n*n at oseckiu [suo mikit sem ross. ha*n*ns þarf at eta

[977] **# [vm upp./halldneg fiar manz**

Ef m*að*r findr fiarlut ma*n*nz *ok* hefir eigande/ glatat þa [skal h*ann* lysa firir monum elligar [værðr ha*n*n þiofr at / [ef ha*n*n lysir eigi [ef fe er suo mikit at [þiof sok ma nema Nu skal/ maðr i liose hafa fe [*ok* nyta ser [*ok* þo at eigande kome eigi [fyrr til en [978] slitít\73v\ er þa [skal h*ann* engu firir bøta En sa er ser kallar skal hafa til tveggia/ [skilrikra ma*n*na vítní at þ*at* er ha*n*ns fe *ok* ha*n*n .a. ef h*ann*. skal oren*t*er vera / *ok* sveri þar at fullan eið þa lætr hi*n*n at logum laust

[979] **# [Um. tylptar/ eiða Capitulus**

Ef k*onu*ngr kenner [ma*n*ne landrað þa skal ha*n*n eiða / [synia með tylpptar eiði *ok* suo skal synia allra obota mala [Nu/ skal nefna .vi. me*n*n a huara hondd [hinum sakaða iamfna att rette / við þa*n*n þa sem nester honom ero *ok* um þ*at* mal [ma ku*n*nigazt [980] vera huar/cke [sifiaðer við ha*n*n ne sakaðer fulltiða me*n*n *ok* valenku*n*na þa sem hvar/ke ero aðr røyndir at [ronggum eiðum eða [skrøk vitnum hafa .vij. af/ þeim sialfr hi*n*n Attande *ok* [.íííí. fanga vatta fulltiða [*ok* ecki at [meín/ sørom røyndir

[981] # **[her segir hu*er*ssu nefna skal settar eið Capitul*us***

SEttar eiðr skal standa vm oll .víij. ærtoga mal *ok* xíij. marka/ mal *ok* suo um .x. marka mal Nu skal nefna .íií. me*n*n. a hvara hondd/ [hinum sakaða a. þa*n*n hát sem [sagtt er [um tylptar eið hafa .íií. af/ þeim [sialfr hi*n*n fiorðe .íi. [fanga vatta

[982] # **[her segir vm lyritar eið capitul*us***

EN lyritar eiðr skal standa vm oll .v. [marka mal *ok* íiíí. þar / [sem nef^{n}der ero .íi. me*n*n ahuara hondd hinum sakaða hafe þa / .íi. [sem h*ann* fær ser sialfr. hi*n*n þriði En firir mærkr mal *ok* þaðan. af/ smærre [skal nefna til lyritar [983] eiðz [sin ma*n*n. a huara hondd hinum sak/kaða hafe ei*n*n af þeim se sialfr ~~hin þriði~~ annar fanga vatt*r* hi*n*n þriði/ þersse eiðr skal standa [til þerss er hafa skal .íi. ma*n*na eið eða ein eiði / þui at ei*n*n skal øyris synia [en tveir tveggia [*ok* suo sem logbok skiler

[984] # **Um mein søre Capitulus**

ÞEir me*n*n er at þui ve*r*ða kunnir *ok* sann*ir* / at þe*i*r sveria rangga eiða *ok* provazt þat [a þa með sannyndum / [þa skulu þe*i*r vera vtlæger þria vet*r* *ok* enskis ma*n*nz [eiða eða [vitna niota / [með þui mote at [þe*i*r gerðu sik sialfer onyta *ok* giallde .íiíí. mærkr s*ilfrs* k*onung*e/ *ok* vi. aura [f*irir* hvær*r*n er sór með honom ef [985] þe*i*r vissu eigi at osørt v*ar* En/ [ef þe*i*r vissu aðr en þeir søre giallde hvæ*r*r þe*ir*ra .íiíí. mærkr sem ha*n*n \74r\ En ef þe*i*r [at burðir ku*n*nu [til at gerazt at þeim [monum værða / þær saker gefnar [er við liggr lif eða límír [eða se aleigu mal. þa./ skulu þeir slikra vitna *ok* vndan førslo niota sem k*onu*ngs er miskun til

Retterbøter

[986] **# Þessar retta bøtar gaf Hakon k*onun*gr faðr Magnúss k*onu*nghs**
Þessar rettar bøtar gaf Hakon k*onu*ngr sun Hakonar k*onu*ngs. sunar sun suerris k*onu*ngs ollum borga þings mo*nnu*m þeim sem i rettom skilom ero uiðr gud. oc sannre lydni oc þengnskyldu oc eftirlater ero uiðr rettan Noreghs k*onu*ngh oc hans riki oc radunøyti. styrkia han oc [987] stadfesta m*eð* holre þionosto oc alt h*a*ns rad innan landz oc uttan. oc uskadde alre k*onu*ngsdomsens sømd oc rettom mal efnom þeira k*onun*ga sem eftir han koma. Fyrst at upphafe þar sem adar gek i sakar øyri .xl. m*arka* mal .vj. alnar uadmalz i øyri. þan huarn at ufelðri sectenne. þa feldi h*a*nn [þa sect til þridiunghs. Sua at þar skuldi uppi vera .viij. ørto*gar* oc .xiij. m*erkr* s*ilfrs*. slik sem fellar [988] af k*onu*ngs stedia. þar sem adar uaro .xv. m*er*kar ufeldar. sex alnar øyrir. þar skulu uera .v. m*erkr* s*ilfrs*. sua fello oc adrar secter til þridiunghs.

Annur

Ða adra at engi skal annars gialða. En þeir er a adr*um* vinna. en þeim en gerer. eða rada uandrede þeir ero ubota men. fir*ir* gort [fe [989] oc fridi. lande oc lausum øyri. iamuel odalsz iardum sinum. oc kome aldre i land aftar.

Þriðia

Ða hina þriðiu at þæir men. er hoggua hond eda fot af manne at uilia sinum. ero oc ubota men. nema þeir late refsa. til landz reinsan en k*onu*nghs uald hafa. eða þat ueiti i uapna skiptum. þa fare eft*ir* k*onun*gs skipan. Ða hina fiorðo at þeir men e*r* laupa [990] brot m*eð* eignum konom manna. eda fe þiofstolno sua myklu sem i lagum er melt þa ero þeir ubota men.

Fimta

Ða hina fimtu at þo at alt þat er uegande atte. bede i lande *ok* lausum øyri. felle aðr vndir k*onun*g vtan iarder. þa skal k*onun*gr taka ei meira þenggildi. en .viij. ørt*ogar* oc .xiij. m*erkr* s*ilfrs*. af fe eda eignum nema han uege skemdar uigh eda gere nidinghs uerk. oc ef eign e*r* i þenggildi greid. þa skulu arfar eiga launs a innan .x. uett*ra*. Ef þ*eir*ra odal er. /[991] **vj. retta**

Ða hina setto at han tok af at nokor k*onun*gs m*aðr* leggi a oss almennilegha tolla [eda ueizlur a borga þings men. bydar nokor k*onun*gs vmbods m*aðr* manne til ueizlu. eda gerer honom adra kurteisi. rade

huar sialf*ar* f*ir*i*r* sinu.

[992] **# [Um rettar bøtr k*onu*nga**

ÞErssar rettar bøtr gaf Magnus k*onu*ngr/ son Hakonar k*onu*ngs Allum noregs monum þeim er j [rettom/ skilum ero við guð *ok* sanre lyðni *ok* þægn skylldu *ok* epptir læte ero við/ rettan noregs k*onu*ng *ok* ha*n*ns [*ok* raðonøyti styrkia með allre þionostu i*nn*an/ lanðz *ok* otan oskaddre i ollu k*onu*ngsdomssens sømd *ok* [993] rettom [mal efnum / þ*ei*rra loglegra k*onu*nga er epptir ha*n*n koma Fyrst at upp hafe at þar sem/ fell [sakar øyrir til þriðiungs þa skal nu falla til fiorðongs *ok* sætt j/ bok með akveðno huat hæ[l]st ma taka firir hueria sok at þui siðer/ v*er*ði þ*ei*r blectir er faku*n*nigir ero af prettalegom soku nautum i fiorðon*g*s/ falleno [994] En þa aðra [at þar sem aðr skylldi giallda .v. mærkr s*ilfrs*. f*ir*i*r* / hogg hvær*r*t *ok* víií. ærtogar. *ok* xíií. mærkr firir þriu hogg. þa skal heðan. af mork firir hvært *ok* [sumum [995] stoðum mi*n*na suo sem./ segir J ma*n*n hælgi Þat *ok* her með at rettaren skal fyrri g*er*a þeim rett / er mishallden er en taka k*onu*nge sækt til handa En þa hina þriðiu [996] at slat*r* toll þa*n*n er k*onu*ngr tok [þar sem h*ann* sát lim slatrs af ma*n*nz v*er*ki / þa gaf ha*n*n allan upp En þa hina fiorðo at h*ann* skipaðe þeim morgu*m*/ monum J [ærfða tal er ecki varo aðr j. nemder eptir þui sem logbobk / siolf vattar [997] Þa hina fímtu at þar sem sa er ma*n*n drap matte aðr með/ sectum nauðga [frendr sina þa er huarke váru [viliande ne raðande til fe at/ bøta með ser þa skal nu af þerss eins fe er drap bøta erfingia hins dauða/ einum Þa hina setto. at af fe [998] hins vtllæga þerss er skemdar vig eða/ niðings vig va þa skal fyrst bøtr af luka fe viganda aðr en i k*onu*ngs garð / falle suo sem i bok er sætt i ma*n*nhælgj Þa hina .víj. at huergi skal. fe/ hins vtllæga fyrr j k*onung*s garð falla en aðr se loknar allar loglegar skulldiR / þær sem fyrr váru gorfar Þa hina Attando [999] at ef me*n*n v*er*ða vegn*ir* j heimilj\74v\ sinu þa skal erfingi taka holfu meiri bøtr Þa hina ix. at ef m*aðr* værðr / barðr eða særðr iheimili [sialfs sins þa skal ha*n*n taka holfu meira rett ept*ir*/ loglegom dome Þa hina .x. at þar sem aðr fell. allt. j. k*onu*ngs garð bæðe j/ lanðe *ok* lausum øyri þegar ha*n*n stal til [1000] einar ærtogar en nu fællr eigi / fyrr allt fe ha*n*ns i k*onu*ngs garð en suo sem segir i þiofa bælkinum *ok* sæckt / þar til sem logbok. segir Þa hina .xj[to]. gaf Magnús k*onung*r einkanlega at þo/ at m*aðr* hitti i þau obota værk at ha*n*n hafe firir gortt lifinu *ok* ollu þui/ sem h*ann*. a. j lausu *ok* i [1001] fostu Annat huart at h*ann* drep*r* logman f*ir*i*r* retta logs/sogn eða brenn*ir* ma*n*n i*n*ni. eða høggr hondd. eða fót af ma*n*ne eða myrðir/ ma*n*n eða stinggr vt augu ma*n*nz eða skerr tu*n*gu or hofði ma*n*nz eða meið/ir ma*n*n [at vilia sinum eða dreppr foður sin eða son broðor eða moðor / systur eða dottor eða kono sialfs. sins eða kona bonda sin eða tynir m*aðr* / [ser sialfr [1002] eða vegr ma*n*n i heimili sialfs sins eða løypr brott m*eð* eignum / kono*m* ma*n*na eða tækr kono m*eð* rane eða hærfange eða falsar m*aðr* steðia / bref eða insiglli k*onu*ngs eða. drepr þa*n*n ma*n*n er hefir bref *ok* i*n* siglli k*onung*s / firir ser eða i k*onung*s garðe eða a k*onu*ngs skipi eða i navistu k*onu*ngs [1003] eða. tækr/ m*aðr* kono nauðga eða hefnir obota m*ann*a eða heímtír giolld f*ir*i*r* *ok* ef eín/ hvær*r* sa er at sliku v*er*ðr sann*r* at i slik obota mal fællr sem guð. late / engan hendda þo at sialfr hafe f*ir*i*r* gortt lifinu *ok* fe sinu allu við k*onu*ng/ *ok* a ei*n*n hvær*r* þ*ei*rra born eptir j omægð þa skulu k*onu*ngs umboðs [1004] me*n*n ætlla/ [barne hueriu fullan forllags øyri af fe þui er hi*n*n vttlæge atte æ /meðan fe vinzt þar til er born [mat onnungar firir alldrs saker ept*ir* / logum þo at fe se eigi meira en þei*m* vinnizt til forlags øyris

Epilogen

[1005] **# Capitulus**

Ofan a þetta let Magnús k*onu*ngr saman setia þ*at*. af allum bokom / landzsens sem honom þotte bæzt bera *ok* for sialfr til [frosta./ þings *ok* let rita þerssa bok *ok* let þar upp lesa *ok* gaf þing monum [þa/ bok *ok* þa rettar bót með sem eigi v*ar* mi*n*nzt [1006] at sia bok skal heðan af / ganga vm allan noreg at vskaddre [k*onu*ngs domssens sømd *ok* eptir þui\75r\ skil orðe sem aðr er mælt lizt ha*n*ns rettom ept*ir* komendom en eíns/ huerium stað umbota þurfa þa skipi [þa sa suo at guð hafe [sømd af / ha*n*n salo [1007] hiollp þ*ei*r gagn sem vndir bua Ma *ok* at fleiri rettar bøtr/ finizt i þersse bok en þær einar sem her ero nemdar ef skynsamer/ me*n*n skoða með gaum gæfe þerssa *ok* hina sem aðr þerssvr bok var/ logtekin a frosta þingi Jons voku dag þa er liðnir [1008] varo f*ra*. burð / vars. h*er*ra þushundrað vetra *ok* íí. hundrað vetra *ok* lxx tigir vetra / *ok* .iiii. veter. a ix. are rikis Magnúss k*onu*ngs gefe iésús kristr oss. hana suo / [i nyt at føra at honom se til virðingar þeim til salo hialpar *ok* amb/bunar er gera leet *ok* ollum þeim er honom varða ollum oss til veral/legrar farsælldar *ok* eilifs fagnaðar Blezsan *ok* varðueizlla foður ok/ [1009] sonar *ok* heilags andda eins guðs j þriningu *ok* arnaðar orð fru. s*anc*te/ marie *ok* hins hælga Olafs. k*onu*ngs *ok* allra heilagra ma*n*na se með oss nu/ *ok* iafnan late guð oss heila skiliazt *ok* suo finnazt Amen